

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY

NO. 01564

LIDER

Rikudah Potash

*Permanent preservation of this book was made possible
by Lawrence & Yvette Gralla
in honor of
the Glickenstein & Gralla Families*

THE MAX PALEVSKY
YIDDISH LITERATURE COLLECTION

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

ריקודה פאטאש

לידער

ארויסגעגעבן פון

יידישן ליטעראטור־און זשורנאליסטן־פאראיין אין ישראל

הל־אביב, 1967

ריקודה פאטאש / לידער

אָפּגעקליבן און צוגעגרייט:
אריה שמרי

RIKUDAH POTASH / POEMS

Printed in Israel, 1967

דפוס „ארזי“ בע”מ, ת”א, רח’ אילת השחר 4, טל. 34294

ריקודה פאטאש און איר ליד

ריקודה פאטאש (געבוירן סעפטעמבער 1906 אין טשענסטאכאוו, גע-
שטארבן 15טן מיי 1965 אין ירושלים) האט ווי א דיכטערין געשטעלט
אירע ערשטע שריט אין דער ליטעראטור אין אנהייב פון די צוואנציקער
יארן אין לאדזש. דארט איז אויך שפעטער דערשינען איר ערשטע לידער-
זאמלונג „ווינט אויף קלאווישן“ (1934). דער נאטור־פיינאזש פון אירע
קינדער־און־יוגנט־יארן, די טראדיציאנעל־יידישע היים און אויך דאס דער-
ווארבענע מאדערן־וועלטלעך וויסן — האבן אין משך פון יארן אויסגע-
קלארט און געציטיקט איר שורה מיט א ליריש, עמאציאנעל־יידיש געמיט
און מיט א פאעטיש־ווייבלעכער סענסיביליטעט. אין 1934 קומט ריקודה
פאטאש קיין ירושלים. דא נאענט צו די ירושלימער בערג, שטעלט זי
אויף איר שרייבעריש־אינוואם געצעלט. אלע יארן האט די דיכטערין אן
אומגעשטילטן הונגער פאר יידיש־יצירה און היט אפ אין זכרון מיט א זעל-
טענער פיעטעט די פרינדשאפט, וואס בינדט זי מיט א צווייטער ירושלי-
מער דיכטערין — עלזע לאסקער־שילער. ביידע איינזאמע יידישע פרויען
דיכטערינס פארבינדט דאס עטעריש־זעפירישע פון זייער ליד, דאס סימ-
באליש־עטישע פונעם ירושלימער פיינאזש און דאס יידיש־טראגישע פון
זייער אייגן לעבן.

אחוץ „ווינט אויף קלאווישן“ דערשיינען בעתן לעבן פון דער דיכ-
טערין נאך צוויי לידער־זאמלונגען: „פון קדרון־טאל“ (לאנדאן 1952) און
„מולד איבער תמונע“ (ירושלים 1960). איצט ליגט פאר אונדז דאס פערטע
לידער־בוך — א זאמלונג פון איר פאעטישער ירושה, צוגעגרייט און גע-
ברענגט צום דרוק פון דיכטער אריה שמרי.

ריקודה פאטאשס לידער זענען איינגארטיק אין זייער געבוי און
דרייסט מיט זייערע פאעטישע אימאזשן. איר פערז איז בעיקר דער פרייער,
מאדערנער פערז, ווייט פון טראדיציאנעלן נוסח, זאפטיק מיט רעליעפער
בילדלעכקייט און פאלקס־תמימות; פארהויכט מיט עלעגישקייט און
נאסטאלגיע. ווי א לירישע דיכטערין איז ריקודה פאטאש געווען אונטער
דער השפעה פון די סימבאליסטן און ראמאנטיקער — און פון זיי האט
זי געזויגן דאס גוטע פנייער פאר איר אויסגעקלארטן, דיכטערישן חלום.
פאר דער דיכטערין איז איר יצירה געווען פיל מער ווי בלויז א ריין

שאַפּערישער אויסדרוק. ס'איז געווען די אידענטיטעט צווישן דיכטערישן געראַנגל און איר יחידי־מענטשלעכן גורל. אין איר שאַפּן האָט ריקודה פּאַטאַש זיך אויף ס'ניי אָפּגעפונען אַ גלייביקע און באַפרייטע.

די דערשיינענע לידער־זאַמלונגען ביז צו דער דיכטערינס פּטירה — און אויך דאָס בוך, וואָס ליגט פאַר אונדז — שעפּן ווייט נישט אויס דעם שרייבערישן עזבון פון ריקודה פּאַטאַש. די לעצטע יאָרן האָט זי אונדז געגעבן בולטע סימנים, אַז איר שרייבערישע מי ווערט ברכהדיק־פּולער אויך מיט דער קינסטלערישער פּראָזע־שורה. אירע גאָר אַריגינעלע שילדע־רונגען פון ירושלימער פּייזאַזש מיט די געשטאַלטן פון אַלט־און־ניי־ירושלים — זענען פאַר ריקודה פּאַטאַש געוואָרן אַ נייער זשאַנער אין איר דיכטערישער ביאָגראַפיע.

סיי אין די לידער און סיי אין דער פּראָזע ליגן פאַרוועבט דער דיכטערינס הייסע ייִדישע ווערטער. ריקודה פּאַטאַש מיט אירע לידער הייס תּפילה געטאָן צו אַלץ, וואָס האָט זי אַרומגערינגלט: צו די בערג, צום מולד, צו די שטיינער, צו די ווינטן און פייגל און אויך צו די שאַטנס פון בימער, וואָס האָבן געשראַקן איר לעבן. און ווי אין יעטוועדער תּפילה זענען אויך אירע ווערטער געווען כּוואַליעדיק און אומגעצוימט. איר פּאַ־עטישע תּפילה איז אַרויסגעוואַקסן פון צווישן דער גראַער, שטייניקער איינזאַמקייט פון אַ ייִדישער דיכטערין. זי האָט געשאַפּן — ווי זי זינגט אַליין — „דאָס גאַלדענע ליכט פון איינזאַמקייטן“.

אַרומגערינגלט מיט דעם אַ „גאַלדענעם ליכט פון איינזאַמקייטן“, האָט ריקודה פּאַטאַש, אַ שטאַלצע און מיט אַלט־דורותדיקן ייִחוס געוועבט אין זיך איר נע־ונדע פּאַעטישע מחשבה. ווי אַ דיכטערין האָט ריקודה פּאַטאַש נאָך געהאַט אַ סך נישט אויסגעזונגענע חזיונות. זי איז געווען אַן אייגנ־אַרטיק צניעותדיקע פּלאַנץ, געטריבן פון ווינט און שאַטן, וואָס איז אויפ־געגאַנגען צווישן די האַלע־לאַנקעס אויף די פּוילישע בערג — און דאָ, צווישן די ירושלימער אייביקע פעלדזן, איז די דאָזיקע פּלאַנץ אויף ס'ניי אויפ־געגאַנגען מיט טל און זון. זי האָט געשלאָגן ברכהדיק־שאַפּערישע וואַרצלען אין דער ייִדישער ערד, וואָס זי האָט אַזוי הייס ליב געהאַט — און זי, די ערד פון ירושלימער באַרג־פעלדזן — האָט דער דיכטערין אָפּגעענטפּערט מיט אייביקער ליבשאַפט.

יש עיהו ש פיגל

ווינט און קלאווישן

א ווייס ליד

אויף אלע גאסן האָב איך אויסגעשאַטן מיין געזאַנג,
מיין געזאַנג
צו די ווייסע טרערן
וואָס פֿירן
אונטער אלעמענס טריט...

מיט אויגן צוגעמאַכטע,
מיט האַרצן אויפגעמאַכט
גיי איך אַרויס
באַגריסן דאָס ווייסע געזאַנג,
וואָס ליגט ווי צעפֿלויגענע בלומען
פאַר אַ ליבסטער...

העי!
ווי ס'לויפן פיסלעך אינעם טאָג, אין געזאַנג
פון ווייסע פֿלאַטערדיקע טרערן:
שניי.

עמעץ פון אַ פענצטער בליקט
מיט אומעטיקע אויגן אויפן ווייסן ליד;
איך ענטפער מיט אַ בליק צוריק
און שמייכל הויכט פון אים אַרויס;
ציטערט אויף אַ טאָג
פון ווייטער וועלט
אין ווייסן ליד.

1924

אין מיין היים

אין מיין היים שטייען גלימערנדיקע רוסישע מעשענע סאמאוווארן
מיט גרויסע ראַנדלעס פון קופער דעם רויטן,
בומלעס וויין און קערשנזאפט שטארקן,
אינגעמאכטע עפל מיט רויטלעכע באַרן.

אין דער היים ליכט מיין מאמעס קאַפ ווי אַ זילבערנע לבנה,
דער טאטע האָט אַזעלכע יידיש-טרויעריקע אויגן,
ס'קלינגט זיין קול מיט וואַרענונג, חכמה און נחמה.
מיט ווייסע הענט און ערלעך וואַרט ווער איך שמיל דערהויבן.

אויף די ווענט הענגען די פאַרטעמין פון באַבע-זיידע,
קעניגלעך-מאיעסמעטישע פנימער ווי פון אַפאָסטאָלן,
איך קוק און גאַף אויף זיי ביידן
און ס'וואַרעכט מיך דאָס אַלץ ווי היימישע שעפּסענע וואָלן...

שבת-מאטיוון

א

בענקשאפט

אויף שבתדיקע ליכטער,
וואס שפיגלען אפ מינע אויגן,
אויף שבתדיקע חלות
מיט טישטעכלעך פארדעקט,
פאלן ארויף מינע בליקן:
דו האסט פארשוויגן!

מיר אקעגן זיצט די מאמע
מיט שבתדיקע אויגן;
שבת-פרייד און שבת-חן
בליקן אירע אויגן:
פון די ליכטלעך, אויפגעפלאקערט,
גייט אויף צו גאט א קדושה
און עס נידערט...

וואלט כאטש א בריוועלע
א קליינס געווען פון דיר,
וואלט איך נישט געשוויגן:
וואלטן מינע בליקן
מיט די שבת-ליכט אין איינעם
אויפגעגאנגען אין א ניגון! —
איצטער פאלט מיין בליק פאראומערט:
האסט פארשוויגן!...

ב

פארזאבלטע שבת-ליכטער

האָבן זיך די שבת-ליכט פארזאָרגט
און געוויינט,
האָב איך געמיינט :
עס וויינט אַ מאַמע הינטער פענצמער...

דעם ערשטן פּרײַטיק,
ווי די ליכטער זענען געל ;
דעם ערשטן פּרײַטיק,
ווי ס'איז שוואַרץ דאָס חלה-מעל ;
דעם ערשטן שבת,
ווי עס שטייט דאָס בעט
שוואַרץ פאַרדעקט, שוואַרץ פאַרדעקט,
און ס'וויינט דאָס טישטעך פונעם טיש
מיט די פּראַנזון אַראָפּגעלאָזט אַראָפּ,
ווי אַ יתומלס אַ קאַפּ.
און די פּאַדלאַגע איז שוואַרץ,
ווי ס'האַרץ.

האָבן זיך די שבת-ליכט פארזאָרגט
און געוויינט,
האָב איך געמיינט :
עס וויינט אַ מאַמע הינטער פענצמער...

1924

ליבע

אין פארנאכטיקע תפילות פון א פאסטמעכס א פינפל,
וואס גיסן זיך ארנין אין מינע אויערן אזוי זיס,
הער איך דיין קול...

אין בלויע פרימארגנס, ווען גאט עפנט ס'פענצמערל
ארויסצולאזן די בלאס-גאלדענע אויסגעשלאפענע זון,
זע איך דיך...

ווערט די שמאט דערוואכט אין איר גערויש
און מחנות מענטשן אילן צו דער ארבעט,
זע איך דיך דעם ערשטן אין דער ריי.

קלאפט ווער אין מיין טיר
הער איך דעם ריטעס דעם לייכטן
פון דינע פינגער...

וויינט א קינד, אויף דער מאמעס ברוסט פארבענקט,
זע איך דיך —
דינע טרערן אין דער בענקשאפט פון א קינד...

און ס'טרעפט, אז זון שיינט און לבנה קומט ארויס,
זע איך דיך — דעם זוניקן און מיך — די בלאסע לבנה...

אויצאוו

א

סערענאדע

אויף די בערג רוט שוין דאָס געוויין פון האַרבסט,
ס'גייען אויף לבנות טריב אין שוואַרצע טיכער.
דאָס קול פון אַ קו בליבט הענגען ווי אַ געשריי פון אַ קינד,
ערגעץ פון אַ היזל רייסט דאָס פענצטערל אַ ביזער וויכער.

דער מאַג האַט זיך דערטרינקען אין גאַלד,
די וועלדער האַבן זיך אין רוימן וויין געבאָדן
און די בענקשאַפט אויסגעלאָדן —
האַט דער קוק-פויגל
אַזוי הויך, אַזוי הויך
אין דעם געפלידקן רויך — —
האַב איך אין די בערג געמראָגן דאָס באַהאַלמענע געוויין
און די בענקשאַפט האַט געמראָגן נאָר צום גיין,
ביז דער ווילדער ווינט האַט אויפגענומען מיך
אויף זיין וואַגן מיט די פּערד,
בין איך שוין אַזוי געפאַרן אויף דער שלאַפּנדיקער ערד.

ב

איך און די סקאלעם

מיט מילדע, ווייכע פנימער קוקן ארום
די גרויסע פעלדן, מיט איינגעבראכענע הענט
פון זייערע גרינע פוירטאנגען,
אויף די קעפ — ווייכע, זיידענע רו.

איך, ווי א גליווערעמל
בלאנדזשע אין די טונקעלע טויערן פון זייער וואלד,
פאל אריין ווי א געצונדן לעמפעלע אין א פינצטער דארף,
לעש זיך אויס אין גרינס,
און ווער אליין מיט אפן מויל א פעלדן.

GROTA ŁOKIETKA

די וועגן, מיין גאט, אויף וועלכע די שיינקייט רומ
 איז אזוי פארבארגן ווי די חכמה פון שווייגן.
 אויף די שמאלע, גרינע טרעפלעך צו דער גראטע
 וועל איך מיניע אויגן מיטן קאפ אוועקלייגן.
 ס'איז דער קעניג אין דער גראטע מער נישטאָ,
 ס'שלאָפן פעלדזן אינגעטוליעט ארום ווייכע, אויסטערלישע רן,
 דער וועג איז ווי אַ גלייכע וואַנט,
 עמעץ מיט אַ ווונדערלעכער האַנט
 האַט דעם וואַלד אַרום אין שפיצן גרינע אויסגעפּוצט
 און אַ וויעווירקע האַט די אויערן אויפגעשפיצט,
 מיניע טריט האַבן די רן צעשפּאַלטן ווי אַ בליץ.
 אויף מיין האַלדז איז געפּאַלן אַ הוסט פון אַ סאַסנע,
 רויטע פּאַזשעמקעס רייטלען זיך ווי קרעלן,
 דער טאַג איז מיר ווי אַ געפונענע מטבע,
 די ערד איז ווייך און פעט,
 כליג אין גראָז ווי אַ ווערעמל — —
 מען וועט מיך צערעמן.

זיבן ווונדער

מיין טרויער איז היינט אזא מילדער,
אויף מיין שוים ליגן זיבן פאָר קליינע שמרימפעלעך,
אויסגעצערעוועטע, אויסגעוואַשענע קלימפעלעך,
און ס'בליקט אויף זיי אַ באַקאַנטער,
ווונדערט זיך,
ווי מיין גאָדל היפעט פלינק,
שפרענקט און שפרענקט
גלייכע צערעלעך, ווי גלייכע שורות פון אַ ליד,
נאָר די דרימען ציען זיך ווי בלייכע טעג אָן ליכט
און ס'קליינע שמרימפעל
פאַרפירט ווי אַ פאַרפיר-לעמפל
אויף אַ ווייסן ווינטערוועג,
און איך פרעג מיט זיבן פאָר שמרימפעלעך:
זאָלן זיך דערצינדן אין מיין האַרץ לעמפעלעך? —
און מיטן זיבעטן צערעלע:
זאָל מיין טרויער איינשלאָפן אויף דעם שערעלע?

פוילישער האַרבסט

פאַר מרים אולינאווער

איך גיי אויף אַ דאַרפישן וועג,
עס שמעקן פעלדער מיט באַדילעס, מיט קאַפצעס און קאַרטאָפּל.
ס'גייט אַ גוי מיט באַרוועסע פים אין הילצערנע פאַנטאַפּל.
ערגעץ, ערגעץ אין אַ דערפּל קלינגט מען אויף אַ תפילה
און די זון ליגט אַ מידע אויף אַ פריצישער ווילע.
אַ פערדל ציט דעם אַקער, אַקערט די ערד,
און דער פויער אַ פאַרשוויצמער טראַכט דאָס זעלבע וואָס דאָס פערד.

מאַן-קעפּ רויטע. שטיקלעך ביימזן.
ס'שפּילן פאַסטעכלעך אויף פליימזן.
קוקלקעס ווי קינדער רופן:
ציַט שוין שלאָפּן.

אין מיטן וועג הענגט קריסטוס אויף אַ צלם צוגענאַגלמ.
ער האָט אויך געזען ווי איך האָב דאָ אַרומגעוואַגלמ.

איך בין א קיניגין

מאמע,

איך טראג שוין נישט מער די קרוין פון כאברעס בלויע
פון די אויצאווער פעלדער, ווי דו פלעגסט מיין קאפ פארבלויען
מיט דינע גוטע הענט.

איך טראג איצט די קרוין פון שווערע נעכט,
וואס זענען מיט מיין בלוט ווי בראסלעמן באהאנגען.
איך בין א קיניגין און בין געפאנגען.

איך טראג א קרוין,

נאר איך, די קיניגין, זע

ווי ס'הענגען די ווייטיקן פון אלע, אלע מענטשן
איבער גאסן,

זוי לענטעס, ווי פאסן.

מאמע!

אויך דיין מאכטער טראגט א קרוין פון יסורים,
און אויסמאן קאן איך זי נישט.

גענדז

פינף ווייסע, זילבער-ווייסע גענדז
האָבן אויסגעגאָדערט און דערציילט
מיט אַ גראַב קול,
אַז דער גאַלדבלעטערדיקער האַרבסט
האַט געלאָזט וויסן מאַן אין שמאַל זייערן,
אַז ער קומט אָן מיט אַן אויפגעשמעלטן קאַלנער,
אין פאַרענגמע שמיזל —
און באַלד וועט מען זיי שעכטן
אויף דעם גרויסן מאַלציג...
האָבן אַזוי די ווייסע גענדז געגאָדערט,
געגאָדערט זייער ליד פאַרן טויט — —
און אַ טרייסט איז געווען אַן איינציקע,
אויף דעם פעלד איז נאָך דערווייל פאַראַנען גראַז — —
האָבן זיי די קעפּ אַהין אַרײַן באַהאַלטן.

וויסער בעז

ס'זענען זיינע הענט ווי וויסע שמרענגלעך בעז געווען,
און זיי רוען אויף מיין געמיט, ווי גוטע נישט-דערזאגטע רייד,
און כאטש ס'וועט ווידער פריילינג זיין,
וועל איך שוין קיין מאָל מער נישט פילן יענע פרייד
פון זיינע וויסע הענט,
וואָס פלעגן אזוי אָפט גלעטן די קלאַמקע פון מיין טיר
און מיט אַ ליכטן ריר
דעם זויס פון מינע פינגער.

ס'זענען דינע הענט ווי וויסער בעז אין מינע אויגן אינגעטונקט
און כ'וועל שוין קיין מאָל פון דאָרט זיי נישט אַרויסנעמען,
סיידן דער טויט מיט זיין שמרענגן בליק.

פינגווינען

ווי פייגל פון נאָרד-פּאַל
אין חברישער באַנדע,
זענען אַנגעקומען מינע שלאַפּלאַזע נעכט בגראַנדע,
גענומען מינע הענט אין זייערע,
און איך?
כ'האַב קיין ברירה.

ווי אַ פּלעק
אויף אַ ווינטער דעק
באוועגט זיך מיין קאַפּ
אַרויף, אַראָפּ,
און ווען ס'שאַרעט דער טאָג
אַנטלויפן זיי ווי פינגווינען
מיט אַ שטיל געקלאַנג.

מעמענטאָ מאַרי

דורך אַ שפּאַרע פון אַן אַסטרע-בלום
האַט אַרײַנגעווינקען צו מיר דער טױט,
און געזען האָב איך אַ בלייכע, בלייכע האַנט,
וואָס האָט גערופּן : קום.
האַבן מײַנע אויגן וואַנזיניק געשמייכלט
און צוגעשלאָסן זיך, ווי צום שלאָף.

אַ, דער ווונדערלעכער רוף!
די אַסטרע האָט געדערעמלט אינעם גלאַז
און דער טױט איז וואָך געווען.

מיר איז די האַנט אַראָפּגעהאַנגען,
איך האָב געוואַלט די אַסטרע אַרויסוואַרפּן,
דערנאָך האָט מײַן אויגן קול געשלוכצט,
ווי ס'וויינט אַ נאַקעט לעמל צווישן שאָף.

ווען איך שפאציר

אויף די ראגן גאסן זיצן צייטונגס-פארקויפער מיט שטרויענע פאפוטשן
און הייסע טעפלעך טיי אויף די קני
און לייענען זשורנאלן מיט בילדער פון פרויען-אקטן ראז און בלוי.
א יוד מיט ציטרינען און מיט אויגן שוואכע
שרייט: פינף און צוואנציק גראשן פאר צוויי.
נישט ווייט פונעם ראג טראגט מען א קינד
איבערגעפארן פון א טראמוויי.

יעדער לויפט אין געאניל ערגעץ אוועק
און מיר בלויז בלייבט הענגען אין די אויגן א שווארץ-גרויער פלעק.
אפילו דאס ווייסע הינטל, וואס ווערט פון א דאמע געפירט —
ווי שלעפט מען עס אזוי געפאנגען?
ווי ווערט עס סתם געפירט?
אלע גייען מיר אויף גאסן געשליידערטע פון ווינט,
מיר בלאנדזשען ווי די קינדער, געפאנגענע ווי הינט.

אין לאנד איז איצמער ווינטער, פראנדון פראסט,
גיי איך און איך לייען די הינט געבראכטע פאסט;
בריוו פון טאטע-מאמע און פון גומע פריינד,
עך! ווי גערן וואלט איך אויף עמעצנס הענט געוויינט.

ליאָן משענעני

אויך ער איז שוין אַוועק, ווי ס'גייען אויס די שיינע פּרילינגדיקע באַגינענעם,
געבליבן איז נאָר אַ טרער זיינע אין די קינאַס,
עס קלינגט דער אַוונט-גלאַק מיט יאַמערדיקן ניגון,
דאָס קאָן דער מענטש אויף לעצטער שעה נאָך קריגן.

מיר קומען אויף דער וועלט צו זיין פּאַיאָצן
און צו פּויקן אין די הוילע וועלט-שויבן, ווי אין טאַצן,
און נאַרן זיך מיט צוגעזאַגטן גליק,
מיר אַרעמע פּאַיאָצן.

ליאָן משענעני! אַלע דיינע ליבעס זענען אַפּגעגאַנגען ווי פּרעמדע באַנען,
האַסט זיי נאַכגעקוקט מיט אויסגעשמרעקטע הענט,
און כאַטש דו ביסט אין טויזנט פּנימער פּאַראַנען —
דער טויט ער האַט דיך אומעטום דערקענט.

איצט ליגט ער שוין און רוט פאַר אַלע צייטן
און קאָן שוין מער נישט קושן מיט זיינע ליפּן בלומען.
די הענט, וואָס האָבן אַזוי ליכטיק דעם צושויער אַרומגענומען,
הענגען ווי אַפּגעוועלקטע קווייטן.

איך בין תמיד געלאָפּן זען אין קינאַס זיינע בילדער
און לאַנג מיט זיי אַרומגעגאַנגען אין זכרון,
איצט טראַג איך בלויז מיין ליד נאָך זיין אַרון
און מינים אַ טרער איז מיט אים אין ווייטן לאַנד פאַרפאַרן.

חד-גדיא

כ'האָב געקענט אַ מיידעלע
מיט ברוינע שיינע צעפּ,
חד-גדיא האָט זי געהייסן,
געזעסן אויף ווייסע טרעפּ.

חד-גדיא האָט זי געהייסן,
אויף אויגן ביידע בלינד;
אַ קאַץ האָט זיי אויסגעדראַפּעט,
וויי און ווינד.

חד-גדיא האָט זי געהייסן,
תמיד גערעדט מיט זיך;
אַ באַרוועסע איז זי געזעסן,
אַן זאַקן און אַן שיך.

חד-גדיא האָט זי געהייסן,
מיט אַ שעפּסענעם קאַפּ האַר;
געזונגען האָט זי ווי אַ פּויגל
וועגן אירע צען יאָר.

פלוצעם איז אַנגעקומען אַ רעגן
מיט גרויסע רעגן-טאַשן;
ער האָט גענומען די זילבערנע טראַפּנס
און איר דאָס פנים געוואַשן.

חד-גדיא האָט זי געהייסן,
מיט שמאַלע ווייסע הענט;
האָט זי גענומען די רענגטראָפּנס
און אויך דעם רעגן דערקענט.

ווען ס'האָט אַ וואַלקן גענידערט
צו אירע באַרוועסע פיס,
האָט זי געהאלדזט זיין שוואַרצקייט
כאַטש ער איז געווען מיאוס...

חד-גדיא האָט זי געהייסן,
ליב געהאַט רעדן מיט זיך.
אַ באַרוועסע איז זי געזעסן,
אַן זאַקן און אַן שיד.

פון מיין קערשן-ציַיט

זכרונות

א לאדזשער-וואַקזאל,
דינע שפּילצניגן וויינען,
דיין בעטל לויפט נאָך,
בעט זיך:
„ — נעם מיך מיט!“

די פּילם-לענמע
גייט צום סוף —
ס'איז געוועזן
א פאַרביקער מיראָזש...

נעם אַרונטער מיך
אונטער דינע פּליגל,
ירושלים.

האַרבסט אין מיין שמעטל סקאלע

סעפטעמבער-טעג אויסגעטראַכטע, —
גאַלדענע פרינצן אין פאַרביקע סוקמאַנעס.

עס וויקלען זיך ראַסעס קלאַרע,
גאַלדן מיין שמעטל
און גאַלדן די וועלט.

ווי ברייטע קילימען ליגן די פעטע פעלדער,
די ווינטמיל האַלדזט אַלע פייגל פון זומער
און אויך די, וואָס קומען צום האַרבסט.

(איך זע זיי פון באַרג דאָ אין ירושלים — —)

לעצטע עפל שלנידערט דער ווינט,
כ'קאָן נישט דעם טרויער פאַרהוילן.
דאָס גאַלד פון האַרבסט איז רוימער פון רויט,
סעפטעמבער-טעג קומען מיט טויט.

ווי וועט איצט גיין מיין גאַלדענער האַרבסט ? —
זיין קאַפּ איז צעוויכערט,
זיין מאַנטל צעריסן.

צום פראַנדניק, דעם ווייסן מיין,
וואָס ליגט אויפן וועג
מיט אַלע סעפטעמבער-טעג.

זיך שפיגלען אין זילבערנעם גלאזן,
הערן, ווי סיבולבלט און פרעפלט
דער פראַנדניק אליין — —

וועט פון טיפעניש רופן אַ קול, —
דאָס וועט רופן דער אור-אַלמער שמיין.

כ'בענק נאך דיר, שניי

ס'טוט מיר וויי,
וואס דו ביסט פארטריבן
פון מיין הימלאנד,
פון ירושלים,
פרינץ — וויסער שניי.

דאס וויגליד
פון וויסן שנייעלע
וואס איז געפאלן אין בלאַטע
מיט וויסן העמדל,
מיט געהיימען בלענדל,
באגלייט מיך דעמאלט
ווען כ'הייב אן בענקען,
ווען כ' קאן נישט געפינען
דאס הויז פון שניי
ווי מען קאן איינשמילן
דעם אכזר וויי.

רוף איך אין די אַוונטן
דעם פארענגטן גאַט
וואס וויינט אין רינוועס,
כ'פארצייל אים,
אַז ס'טוט מיר וויי
וואס ביסט פארטריבן
פון מיין הימלאנד,
פון ירושלים,
פרינץ — וויסער שניי.

א תפילה

לאז מיד זיין, באשעפער,
דאס וואס כ'בין געווען
ווען כ'האב דאס ערשטע מאָל
פון מאמעס בויד דערזען
דאס ליכט פון טאָג
און נישט געוויסט
צו וועלכע קוואַלן פון יסורים
איך גיי אויף וועלט.

לאז מיד זיין, באשעפער,
דאס וואס כ'בין געווען
ווען כ'האב דאס ערשטע מאָל
אויפגעשריבן אַלף-בית
מיט שורהלעך אויף שוואַרצן טאַוול
און דער קרייד אין מיניע פינגער
האַט מיד געפירט מיט ערשטע טרימ...
כ'האב זיך געשעמט צו ווייזן
פאַר אַלע מיניע גרייזן.

לאז מיד זיין, באשעפער,
דאס וואס כ'בין געווען
ווען כ'האב דאס ערשטע מאָל
ליבשאַפט אין מיר אַנטפלעקט
און מיין סוד איז געווען זים
ווי דער בעז-שפריי בני מיניע פים.

אָדע צו מיין מאַטנאָס אַכציק יאָר

א

מיטן תהילים
וואָס ברענגסט יעדן פרימאָרגן
אין דער תימנישער שול,
נעם מיט פון מיר דאָס יונגסטע ליד,
לייטער עס אינעם נר-תמיד
וואָס ציטערט אין וואַנט.

איך ווייס, דו גלייבסט נישט
אין מיין ייִדיש ליד,
דיין ליד איז שיר-השירים,
נאָר איך בין דיין קינד,
וואָס איז אַ יוצא דופן...
איך וויל נישט בשום אופן
אויפגעבן מיין איינזאַמען וועג;
וואָס בלישמשעט מיט בעכערלעך טוי
אין מאָרגנרוי.

ב

ווען כ'בין געווען קליין ווי אַ פויגל,
האַסטו מיך געלערנט גיין,
אין קרייז אַרום טיש.
כ'געדענק אַלע אוצרות פון ניגונים.

איצטער ווען איך זינג,
ווי אַ פויגל אָן אַ דאָך,
און נעם אַרום דעם הימל אויף מיניע קני —
איז אַ זינד
צו גיין אויף הענגענדיקע וואַלקנס,

איז א זינד
מיט שמערן זיך צו שפילן?

ג

אנומלט זענען מיר ביידע געזעסן
ווי פארלוירענע דעמער-שמראלן;
דו האסט געהאלטן אין דינע הענט דעם משניות,
און איך — מיין ליד „די סמאלע-גיסער“.

נאָרנישט איז געווען אונדזערס,
נישט דאָס טעגלעכע ברויט,
נישט דער זונס פאַרביקער קרישמאַל,
אויך נישט דאָס זילבער פון קידוש-בעכער,
וואָס האָט געוויגט זיך אויפן טיש אָן ווײַן —
צו אונדז האָט בלויז געהערט דער ווייטיק
מיט זײַנע קרומע נעגל,
וואָס האָט ביידן געשמאַכט,
און דינע קינדער-יאָרן
זענען פאַר מיר פאַרבניגעלאָפן
ווי טויבן איבערן דרויסן
פון דער נאַקעטער שויב.

מיין נישט, אז די אלטע יאָרן זענען טריבע,
זיי זענען ווי אויף אור-אלטע בימער
די קרוינען פון זונען.
מען דאַרף זיי תמיד פאַרקליידן
אין תפילהדיקע מלבושים
און מיט אַ חזק אַקעגן די,
וואָס מיינען, אז זייער אייביקייט איז גרעסער. —

איך וואלט וועלן אויפציען אויף א שנירל דינע תפילות
און גיין מיט זיי איבער די גאסן,
אזוי ווי ירושלימער יידן-קורדן,
וואס צווישן זייערע פינגער
מיט בורשמינען ציילן זיי די ספירה...

ווען איך בין ברוגז מיט מיין גורל,
בעט איך דיר, זאלסט מיר פארציילן
וועגן דיין ווייס פערד,
וואס האסט אויף אים געריטן
אויף לאנקעס היי,
אין דעם פיליצער קעניגרייך,
ווי דער טייך האט פארציילט
לעגענדעס פון פאניאמאָווסקי.
ווען איך בין ברוגז מיט מיין גורל,
בעט איך דיר זאלסט מיר פארציילן
וועגן דעם שמאָט-נאר, וואס האט געסטראשעט
אין די וואַלבראַמער וועלדער ;
וועגן זיידע יוסף-בער, דעם מעד-פאבריקאנט,
וואס האט געקאכט מעד אין קעלער.

וואָרעם דאָרט אין קעלער צווישן פעסער
פון טוכלען האַניק און אַלמן מאָך,
האַסטו געזען אַ הענטל,
וואָס האָט געמישט דאָס מזל
מיטן האַניק פאַר די האַניק-אויגן מיניע.
אין ווינטערנעכט די בלויע
האַסטו געטראָגן שמערנדלעך פראַסטיקע אויף דיין קאַפּטאָן
און אַ פּחד אין די לענדן.

פארצייל, פארצייל מיר —
א כמארנער טאג שפילט זיך אויף מיין ברעם,
ער האט גענוי דערמאפט דאס רעמל פון מיין אויג,
לעקט מיר אויס דעם האניק
און גייט אַוועק מיטן זיסן וויי.

ד

אַזוי שיין זענען דינע אכציק יאָר.
דו ביסט נישט געבויגן.
א הירש האט דיר געשענקט זיין פלינקייט
און צירלעך איז דיין טראַם.
וואַלסטו נאָך געגלייבט אין מיין ליד,
וואַלסטו געוויסט, אז ס'איז נישט קיין זינד
מיט אַ פויגל אין די רוימען אַפּצופליען,
אַרומנעמען דעם טאָג מיט „אַדון עולם“
ביז כ'זעל ווידער קריגן פליגל
פון אַן אויסגעחלומטן פרימאַרגן.

אין ירושלימער שטיינערנעם אין-סוף
בלאָנדזשעט מיין טרויער
זוכט אַ באַהעלטעניש,
ער שלאָפט איין, ווייל ער מוז אויפּוואַכן
איך זאָל קאַנען אַרויסשיקן סיגנאַלן
צו אַ נייעם שמראַל וואָס ווערט געבוירן
און ליגט אין וויקעלעך
פון גרינע צעדער-בלעטער.

דער פאַרביקער דעקמוך פון אַוונט
לאַזט זיך אַראָפּ אויף ירושלימער בערג,
איך לייג אַרײַן די יונגע לבנה
אין דיין אַתרוגים-קעסטעלע. — —

מיין מאמעס שיד

א

פון אלע מאמעס זאכן נאך איר טויט
פארבליבן איז א קאסטן א פארמאכטער
אין טרויעריקן רויט,
און אין קאסטן — א פארמעג:
אירע שיד
פון אלע מעג.

זי האט געהאט פל-נדרוי-לאטשן
אין וועלכע נאך א מלאך גייט
און לאטשן ווייכע, ווייסע, דינע,
צוגעפאסט צום קלייד.

זי האט געהאט יום-כיפור-שיד
פון ווייכן בלויזן סאמעט.
לאקשיך פול מיט שפיגלגלאזן
און ברוינע שנורעוואדלע-שיד, —
זי גייט אין זיי
פון גאס אין קיך.

ב

ווען ס'קומט די יארצייט,
עפנט זיך אליין דער שווערער דעק,
און אלע אין א ריי
קלאפן אויס א טיפן וויי
און גייען מיטן וועג
צום הר הזיתים,

צו די מתים. — —
צוריק זיי קומען אן פארשטויבטע
איינגעבוקטע אונטער לאסטן,
שלאפן איין אין רוימן, שווערן קאסטן.

רעקויעם פאר מיין ברודער מרדכי

א

א תהילים-צווייגל

באשעפער!

האסט מיר אנגעמאן ס'קאפיטל ל"ט,
א צווייגל תהילים ווי א דערנערקרוין,
די אותיות לייגן זיך ארום די צעלן פון מיין הארץ
און ס'הארץ גליט און ברימ.

נאלמתי דומיה:

טו מיר צו וויסן, באשעפער,
דעם סוף און די לענג פון מיניע טעג,
וועל איך וויסן אויפצוהערן מיין ליד.

כ'האב דיר צוגעזאגט צו הימן מיין צונג
פון אן איבעריק ווארט, וואס איז נישט
אויסגעטראגן אין מיין אינגעווייד —
טו מיר צו וויסן —
צווישן מיניע פויסטן האסטו געלייגט
די לענג פון די טעג,
כ'קאן נישט שפאנען אן דיר מיין טראם —
צווישן דיניע שוועלן ליגן מיניע אפגעלאפענע יארן.

כ'וועל גיין קיין גבעת-שאול

יעדן טאג —

יעדן טאג וועל איך גיין.

כ'וועל גיין מיט דעם שמערן-וואגן,
און דער שמערן-וואגן וועט מיך צוריק ברענגען.

און ווידער וועל איך אַנמאַן
דאָס צווייגל-תהילים אויפן קאַפּ,
דעם גורלדיקן פּוּמון
פּון מזמור שיר צו מיין ברודער
מיטן יאָר אַכט און פּופּציק.

*

אַפּן שטייט דאָס טויער
דאָס טויער וווּ מיר מוזן גיין —
אומקערן וועלן זיך
אונדזערע פּרילינגען,
אין הויכע מימאַזעס,
אין וויסע בעזביימער,
אין קערשן-בליטן.
עפּלביימער וועלן זיך רייטלען
מיט אונדזערע יונגע פּנימער
און קוקאוועס פּון וועלדער
וועלן רופן אונדזער פּאַריתומט געלעכטער.
נאָר די וויסע שטיינער
וועלן שווינגן —
וועלן שווינגן שמילקייט.
מיר וועלן זיך אומקערן
מיט אַן אות, מיט אַ גרינעם בלאַט;
אפּשר אין ניסן-מעג
און אפּשר אין שבּט ?

ב
רעקווייעם

ס'האט שוין אויסגעטרונקען דער הימל
מיין נעכטיקן טרויער,
מיין אבלות איז אים גוט באקומען.
בלוי האַפּערדיק,
בלוי בגילופינדיק
איז ער גענאָנגען שלאָפּן
הינטערן באַרג.
האַבן שאַקאַלן שוואַרצע
נאָך געוואַיעט
נישט געוואַלט דער הימל
זאָל זיך לייגן שלאָפּן
אינעם בעמגעוואַנט פון וואַלקן.

דערנאָך האַט לבנה
מיט ווייסע מילך
געוואַשן מיר, געפאַיעט
ס'זאָל שמיל ווערן מיין העשען —
כ'בין איינגעשלאָפּן
אויף לבנהם הענט,
ס'איז געקומען אַ שמערן
אויסגליען מיין טרויער.

*

כ'בין צוריקגעקומען פון דער לווייה,
מיין ברודער איז שוין
צוגעדעקט מיט דער ערד פון ירושלים,

די מערץ-זון האָט פסדר געגעסן
דאָס זאַלץ פון מײַנע אויגן, —
אין מײַן אויגן-בעט
האָט זיך אַרײַנגעשארט
דאָס געזאַנג פונעם חזן
פאַר דעם טויטן.
די בעזעמלעך פון מײַנע אויגן
האַבן אויסגעקערט די נאַדלען,
וואָס האָבן גענייט
די טויטע קליידער
פאַר אים.

*

אַז מיר האָבן דיך געבראַכט
צו דער ערשמער נאַכט
אין אייביקן פינצטערן בעט,
האַבן די גבעת-שאול פינצטערנישן
מיט אונדז מיטגעפינצטערט.

שוואַרצער פאַרכאַרגענער פינצטער
האָט מיך גלייך דערמאַנט,
אַז דיין ווײַס געלעגער
איז וויסט געבליבן,
וועסט נישט מער אַנלענען דינע קראַנקע פים,
נאַר ס'וועט שמײַן אַן אַבל דיין בעט
ביזן ענד פון אלע טעג.

אין גבעת-שאול וועט אויפגיין א שטערן,
וועט זיך צינדן מיט דער ליכטיקייט
פון אלע דיינע ליכטיקייטן
און ס'וועט די פינצטערניש ארויסגיין,
וועט נישט וועלן מער צוריק אריין
ווייל דו האסט אנגעצונדן
איבער דיר א שטערן.

*

און ס'האט זיך אנגעהויבן דאס שטארבן:
אלע שעהען פון דיר זענען מיטגעשטארבן,
אויך מיר אלע זענען מיטגעשטארבן.

זיצן אלע שעהען דיינע
אין בלויז פענצטער;
סע גייט ארויס א מראה,
ווערן אלע גרוי אין שארע.

*

אז איך האב זיך דערמאנט,
אז דיין פערלדיקע שריפט
מיט דיינע צוויי הענט
זענען אויך געשטארבן,
האב איך אויסגעלאזט אין מיר
אלע מעג וואס כ'האב אין זיי געגלייבט,
אז דו וועסט גענעזן.

*

ס'פנים פון מאַג
א ברױנער,
א געלער,
א קופערנער מעלער.
דער מלך שאול
איז א צעבראָכענער קרוין
הייבט זיך אויף פון א שטיין
קוקט דיך אָן.

מיט א גרינעם האַריקן קאַפּ
בליט די שמילקייט,
מיט א דינעם לבנה-מעסערל
קריצט זיך דיין נאַמען.

ס'בלויע פענצמער
טוט אַרויס א האַנט.
ווי די האַנט שרײַכט
פערלדיק דיין נאַמען —
די מס,
די גון
האַבן זיך אַנידערגעזעצט,
זיי וועלן אויסזיצן דאָ אַן אייביקייט.

*

דריי בלויע פענצמער
האַט מיין טויטער ברודער,
מיט פרוכתן זענען זיי פאַרהאַנגען.

אז זיי ווערן שטויביק
וואַשט ער זיי אין מיַיכל,
אונטן, אין גבעת-שאול — —

ליגט אַ רוימער פלעק דאַרט,
די זון האָט אויסגעמאַן איר העמד,
טוליעט זיך צו דער קדושה
פון דעם מיַיכל...

דער טאַג פאַרגייט,
אַלע טעג פאַרגייען.
אַ נאַדלבוים פון ווייטנעם
נייט ווייסע בגדים
פאַר דער געשמאַרבענער זון
פון מיַין ברודער.

א געשפענסט פון א פידל

זאבן

דין פידל איז געקומען מיר צו חלום ;
אין א בינמל שטרוי זיך אינגעהילט...
א סטרונע איז געהאנגען אויף איר אויער
די סטרונע האט אליין געשפילט...
— טו אויס דעם שטרויענעם בגד
האב איך ברוגז איר געזאגט —
די סטרונע איז געהאנגען אויף איר אויער
און די פידל האט געקלאגט...
— „כ'בין שוין מער נישט קיין פידל,
כ'בין פארשטויסן אין א זאק...
אינעם קאמער ליגט א האק —
צעקלאפ מיך, כ'בעט דיך מיט דער האק" —
פאמעלעך האט דער חלום זיך פארענדיקט
כ'האב אויפגעוואכט אין מיטן נאכט!
ס'איז געוועזן תשי"ט
מיין אייגן בגד אויפן בעט
האט מיך דערשראקן...

באלארע פון מיין טויטן זיידע

א לאנגער דינער שאַטן, ווי אַ דינער בוים,
הענגט אויף מאַמעס מאַנדלאויגנס ברעם;
די מאַמע האָט די אויגן אויפגעעפנט ברייט
און זעט איר טויטן טאַטן קומען פון דער ווייט — —

ער איז ווי דער פעטער שבתי
א שלאַנקער שוואַרצער יוד;
ר'איז נאָר וואָס געקומען
פון פינטשעווער יאָריד.

ער איז נאָר וואָס געקומען
אין סויבלפעלץ געהילט,
די הינט פון אונדזער שכן
האַבן עס דערפילט.

„זעץ דיך“, זאָגט די מאַמע —
„מיין ליבסטער ליבער גאַסט,
מעבר לים געקומען
אין קנאַקענדיקן פּראָסט“ —

„זעץ דיך“, בעט די מאַמע —
„ס'איז לאַנג אַזאָ ווינטער נישט געווען“ —
און ס'איז איר קול אַ גאַמע
פון קינדעריש געוויין — —

כ'זיץ שוין — זאגט דער שאַטן
און ר'איז ווייט ווי ווייטער צווייט,
„ס'וועט באַלד דער פאַרנאַל קומען
און כ'נעם דעם פראַסט אויך מיט" — —

מאַמעס אויגן זעען אַ ווייטן לאַנגן וועג,
ס'זענען אירע ווימפער מיט גאַלד געזוימטן ברעג,
ס'זענען אירע קליידער פאַרגאַסענע מיט זון,
דער סויבלפעליץ פון זיידן שימערט פון דערפון — —

און ס'האַט דער שיינער זיידע
זיין טאַכטערשי געגלעט,
געגלעט איר ווייכן טרויער,
געגלעט און שמיל גערעדט.

און אַוונט איז געוואָרן פון זייערע שטומע רייד,
דער סויבלפעליץ דער געלער איז ווייטער נאָך פון קרייד —
דער סויבלפעליץ פון זיידן — אַן אַלט-היימישע קאַץ,
און זיין באַרד — זי זילבערט פאַרנאַרעט אין דער לאַץ — —

ס'האַבן מאַמעס הענט געהאַלטן זינע הענט,
דאָס אַוונטליכט אין פענצטער האַט שטאַרקער נאָך געברענט,
דאָס אַוונטליכט אין פענצטער געוואָרן איז זייער בלוי,
מיין מאַמע איז געזעסן אַן אַלטימשקע אין שניי — —

א מחילהגעבעט צו באַבע אסתר

דו וואָס האָסט געדאוונט ווי אַ מאַנצביל
יעדן פרימאָרגן און אַוונט;
וואָס האָסט מיך געלערנט קריאת-שמע לייענען אויסנווייניק;
וואָס האָסט געטרוימט: לשנה הבאה בירושלים,
און געגלייבט, אז האָסט אויפגעכאַוועט אַ קינד אַ פרומס —
האַסטו גאָר אויסגעהאָדעוועט אַ פאַעטעסע אַ ייִדישע
דערווייטערט פון אַלע דײַנע מינהגים.
געבליבן איז איר פון דיר די פרומקייט,
דאָס אָפּהיטן אַ הייליקע שעה,
אַ ביסל בלאַ
וואָס הימל טריפט אָפּ אין אַוונט-דעמער.

כ'טו תפילה אַ מאָל אין מיין ליד,
כ'צינד אַ מאָל אַ יאַרצײַט-פלעמל
פאַר אַלע די וואָס זענען אויף קידוש-השם געגאַנגען;
די הייליקייט פון דײַנע חומשים
איז געוואָרן אויסגעלאָשן אין מיר,
ווייל דער היכל האָט זיך צעבראַכן
אין אומקום פון מיין פאַלק.

אַז איך נעם דעם תהילים אין האַנט
איז עס גאָר דערפאַר ווייל
„דבקה לעפר נפשי“.

כ'בעט יעדן אַוונט דעם חלום-מאַכער פון לידער
ער זאָל מיר מיטברענגען דײַן ליכטיק פנים.
הייליקע, בלוי-אויגיקע באַבע אסתר,
נעם מיך פאַרן האַנט,

כ'בין דאָס מיידעלע מיט רויט-געשלייפטע צעפּ
וואָס פירסט מיך איבערן וואַלד פון ווידילעוו,
דו זאָגסט :

„ביימער טוען תפילה,

זייער עלנט איז גרעסער פון מענטש —

און די מוכאמאַרעס, די שוואַמען אין די פינטליקע הימעלעך,

וואָס טראָגן סס, האָבן מן-הסתם

אויסגעזויגן דעם טרויער,

דערפאר זענען זיי בימערע“.

כ'גיי מיט דיר איצמער איבער הרי יהודה,

זיי ליגן שטומע, איינגעגראָבן מיטן סוד פון דיין טויט.

כ'גיי, כ'וויל דיר ווייזן דעם שוואַרצן שטיין

פון דיין אייניקל מרדכי.

בלויז זיין נאָמען בליט אַרויס פון דאָרט.

זעץ דיר, די גרעזער האָט דער רעגן אָפגעוואָשן,

זינע פערל האָבן זיך דאָ צעשיט.

דער אַוונט פאַלט אויפן פנים,

בוק איך מיך פאַר דיר.

דיינער איז דער אַוונט,

מיר בוקן זיך פאַר דיר.

א ווינטער-פייזאזש

א

פארגולמטע פארזעענישן פון שרעק.

ס'ליגן איינגעטוליעט בערג

אין בויך פון ערד.

א בויס וואָס שטייט אין מיטן וועג

איז גרוי געוואָרן פאר דער צייט. —

דוכט זיך

ער אַנטריינט,

פארגייט.

מינע פלאַנצן קריגן געלע וואַנסעס

און דער בלעטערפאל

איז דער טויטן-טאָנן.

כ'קוק אויף מיין שכנס גרינער טיר —

די טיר האָט אויסגעוויינט אַ קעזיש דין געוויין.

ב

ווייסע שיפעלעך

מיט רויטע פענדלעך

שווימען-אויף אין מיין זפרון.

דעכער גייען אין קרישמאַלענע לאַנגע אוירינג,

און אין פעלצן ווייסע

שטייען הילצערנע עמערס וואַסער.

אלע לכנות קומען זיך דאַרט וואַשן,

ווייל אויף די טייכן

גליטשן זיך מלאכים.

אין די שויבן פון מיין זפרון

שטייט אויסגראַווירט מיט פראַסמ-פליטערלעך

מיין מאַמעס פנים.

ג

אז די גרויע נעפלען
הייבן אן צו וואַקסן.
וואַקסן זיי אַריבער אַלע טורעמס.
ווערט די וועלט געבויט פון גרויער וואַמע.
ווערט זי ווייך.
לייג איך זי אַרײַן אין שױבן-שענקל
זאַל זי איבערווינטערן
די גרויע נעפלען.
אין מיין שױבן-שענקל
וועט זי ווױנען
מיטן פּוס פון אליהו הנביא.

א באן

איך פאכע איצטער נאך
מיט מיין נשמה-מיכל;
צו א באן —
צו מיין קינדער-באן,
וואס כ'פלעג מיר מאכן
פון צוויי בענקלעך.

די באן מיניע
לעבט נישט מער.
אויך נישט דער צוגס-פירער פון האַליץ, —

א טויטע פארט זי
איבער מיין מוח
אהין,
צוריק.

זי ברענגט מיר יעדעס מאל
פון טרערן-טאל
מיין שוועסטערס גארטן —
פיאלקעס,
בראטקעס,
א באהאלטענע רעזעדע,
א מאן-קאפ און גרויסן!
זי ברענגט:
ס'לעצטע העמדל
פון דער קליינער אסתראל.

דער הילצערנער צוגס-פירער
טוט אַ פּינף!
מיין באַן פאַרט צוריק —

איך פאַכע מיט מיין נשמה-טיכל:
— פאַרגעס נישט!
גיב אַ גרום
דער רויטער קאַלינע! —

צו אביביתה

א
מזל ניסן

אין ניסן,
אין מזל מלה —
האב איך מיין קינד געבוירן,
פון נאָפל די פרוכט אָפגעשוירן —
אזוי ווי אַ בוים
געבוירן דעם טרוים — —

כ'האב אָנגעטאָן די הימלען
אין אַמלאַס און זייד!
פרייד געטראָגן צו דער וויג:
— נאָ שפּיל!
— נאָ זינג!
— נאָ קלינג!
אָנגעהאָנגען אַ גלעקל
דעם מזל מלה —
מע-ע-ע!

דערנאָך בין איך צו מיין מאַמען
אָהיימגעפאָרן,
געבראַכט איר מיין פאַרמעג,
מיין קינד.

נאָר די פליגל פון דער שוואַלב
האַבן טרויעריק געפאַכעט איבער מיר.

אזוי בין איך געבליכן שטיין אין מיר —

געטראכט

געוויינט.

געטראכט.

געלאכט.

געשוויגן.

דער טרויער

האט געשריגן:

צו אזא וועלט

צו אזא גרויל

האסטו א קינד געבוירן?

ס'איז דאך ניסן!

ווער זאל וויסן?

ב
מוראשקעס

היי! קינד מינים, קינד!
מוראשקעס קומען מאכן פאר דיר
דעם פרילינג.
זיי קומען ארויס פון זייער באהעלמעניש
אין ברוינע שיינע מענטעלעך,
זיי גייען אָנגעמאַן
גענוי אזוי ווי איך,
ווען כ'האָב פאר דיר געבראַכט
צום ערשטן מאל
דעם זוניקן קלאַנג
פון פרילינג.

דעמאלט האָסטו געפרעגט:
— וווּ וועלן מיר שלאָפן לייגן די לבנה?
— ס'קאָן דאָך קומען אַ רעגן!

— ביז איך געשמאַנען פארלעגן: —
— און דעם רעגן?
דעם רעגן, מיין קינד?
האָסטו דינע יאַפּאַנישע אויגן
אויפגעמאַכט גרויס: —
דעם רעגן?
מיר וועלן אים לייגן
אין פּורטקע בניס הויז...
נאָר ער האָט נישט געוואָלט!

ער האָט זיך אויף להכעים
געלייגט אויפן דאָך,
געטופעט מיט די פיס,
אויפגעוועקט די לבנה
וואָס כ'האַב זי געלייגט
דיר צוקאַפּנס.

פון וואנען קומט א טאג ?

ס'האט געפרעגט א קינד :
 פון וואנען קומט דער טאג ?
 שטייט זיין בורשטין-בעטל
 אין עק פון מילך-וועג ?
 אז ר'שלאפט זיך אויס, דער טאג,
 קומען אים וואשן צוויי נעגער-מלאכים,
 קעמען אים,
 טוען אים אן די גאלדענע
 באלאמעוועטע בגדים.
 ער אליין, נאט, זאגט :
 — „גיי טאגן“ !
 — „גיי אויסטאגן אלעמענס טאג“ —
 ער אליין
 צינדט אן איבער אים דאס ליכט
 וואס דארף אים באטאגן —
 טאגט דער טאג אראפ
 מיט א לייכטן שוועב.

אונטן איז די וועלט טרויעריק.
 ווי קאן א טאג טאגן
 ווען די וועלט איז טרויעריק ?
 טאגט ער קודם צו די פייגל.
 זינגען זיי פאר אים א זינג :
 אזוי ווי דער רבי אלימלך
 וואס איז נאך געווארן פריילעך
 און האט ארויסגענומען די צימבעלעך, די צוויי. — —

ד
מנין קינד

די גענדז מיט די געלע שיכלעך
און נאך געלערע שנאבלען
און נאך וויסערע העמדלעך
גייען דא ארום ביים גלכוע —
חלומען אפשר וועגן א לאנגן גרינעם סטאו,
וועגן א טיפער אלעע פון גראזן,
וועגן דעם פאסטעד
וואס איז איינגעשלאפן אין דער מיטאג-שעה
א בארוועסער מיטן הילצערנעם פיפל.

איך, די מאמע-גאנדז,
וואס גאדער אויס א ליד
און קוק ארויס פון א טונעל
מיט א גלעזערנעם דאך —
חלום צו זיצן ביים פּנּרת
און זיי אריבערפירן
ווי די יידן איבערן ים-סוף — —

זיי שמיל, מאמע גאנדז,
מארגן גייען שוין ארויס די ערשמע וואסער-וואלקנס
וואס דער נילוס שיקט ארויס,
און פרעה וועט האלטן א בייטש,
ער וועט טרייבן די גענדז,
זייערע געלע שיכלעך וועלן זיין פארבלאטיקט,
זייערע שנאבלען וועלן זיין געפאקט פון דארשמ —
נאך מנין חלום וועט קיינער נישט יאגן,
ער וועט גיין דורך מינע טונקעלע געמלעך פון הארץ,

ער וועט נישט בלאַנדזשען,
קומען וועט ער צום יונגסטן באַרג,
וועט באַווונדערן דעם ערשטן מאַג פון תּמוז,
וואָס האָט נישט פאַרוואַנעט.

ה

אביביתהם טאָגבוך

זיבן לבנות פון הרי גלכוע
האָבן געבראַכט דיר ציגן-מילך,
ווייל דו ביסט געוועזן א יתום-קינד.
דיינע צען יאָר
האָבן געבליט
מיט די פלניות אין די בערג,
צווישן שטיינער
זענען געלעגן
דיינע חלומות...
דיינע ווייען
טו איך איצמער
פון א ליד געדייען,
אביביתה.

די שיסעלעך אייל

*

פון די ערשמע ליימענע שיסעלעך
וואס האבן געדינט צו על הנסים ועל הנפלאות
וויל איך פארעמען מיין ליד.

כ'מיון,

אז די שיסעלעך פון אייל קאנען דינען
אויך פאר נייע לאגלען געוויין
פון צוואנציקסטן יארהונדערט.

דערפאר קלייב איך אויף פון הר הזכרון
פנימער און טרערן —
זאלן זיי אין די אלטע שיסעלעך פון הרם
פארציילן
על הנסים ועל הנפלאות.

די לבנה גייט שלאָפן

די לבנה גייט שלאָפן,

מיין קינד, —

זי איז מיד פונעם שנינען ;

זי קומט פון די ברעגן ביים ים,

וון ס'ליגן די פליטים

און וויינען — —

די לבנה גייט שלאָפן,

מיין קינד,

זי האָט זיך די פיס אָפגעלאָפן ;

געזוכט פאר די פליטים אָן אָרט,

זיי זאלן אויף דעם נאַקעטן זילבער

נישט שלאָפן.

די לבנה גייט שלאָפן,

מיין קינד,

עס האָט זיך איר האַרץ

אויף צווייען צעשניטן :

זי איז מיטן עלנט פון ייד

איצט איבער ימען געריטן.

די לבנה גייט שלאָפן,

מיין קינד,

און רויט איז איר פנים פון צארן ;

איצט ליגט איר קאָפּ אין אַ וואַלקן,

ווי אַ פליט אַנמ שלאָפן געוואָרן...

אַבלימעג

א

מאמע,

נעם ארויס די שווארצע מיכער
פון אלע יידישע אַבל-יאָרן;
זעץ זיך מיט מיר אויף אַ נידעריק בענקל.
לאַמיר ביידע ווי צוויי טונקעלע וואַלקנס
אין די מיכער אַרײַנמרויערן — —

איך וועל מיט די קינדער-טרערן
פון אלע געטאָס אין פּוילן
דער זון דאָס פנים פאַרגיסן,
דער זון די שניין פאַרהוילן!
אַראַפּרײַסן די אַקוואַמאַרין שמערן
פון ירושלימער הימלען,
און וועל שרײַען:
נידערט אַראָפּ!
נידערט אַראָפּ!
לעשט אויס דאָס ליכט
איבער אונדזער קאַפּ!

וועט פון דער טויטער שטילקייט
דער לעצטער דופק פון וועלט
אויפהערן צו קלאַפּן;
און ס'וועט דער טאָג זיך שעמען,
און ס'וועט די נאַכט זיך שעמען —

ס'הארץ פון דער וועלט
וועט ווי א פארווונדעטע מויב
אנקלאפן אין דער בלויער שויב,
אין דער בלויער טיר — —

און מיר ביידע ווי א מונקעלער וואַלקן
וועלן אין די שוואַרצע טיכער אַרײַנמרויערן.

ב

טויטע קינדער דערשטיקטע אויף פוילנס ערד און טינד,
טויטע קינדער אויף טויטע מאמעס אַקסל ;
רויטע ווונדן פון הרוגים —
קומען מײַנע רייד צו אײַך.

ס'גייען שוואַרצע קראַען איבער מײַן צונג,
קראַקען און קראַקען
דעם ווייטיק פון אַבל-רייד — —

וועמען זאַל איך רופן אויף מײַן לשון?
אלע טעג פון פרייד פאַרלאַשן,
אין אַ מידבר וואַגלען מײַנע אַבל-רייד —

אין אַ מידבר וווּ שטיינער רעדן מיט שטיינער,
און שלאַנגען מיט שלאַנגען פאַרשלינגען די פּיין —
ס'ווילן מײַנע רייד ווי אַבל-הימלען זײַן,
און ווילן אין אַ שטומען שטיין אַרײַן. —

ג

וואָס וועל איך היינט זאָגן די ווענט,
די אַבל-ווענט פון מיין היים?
זיי טריפן מיט דעם בלוט פון מיניע אין פוילן.
זאל איך אַרײַנגיין מיט מיניע בליקן
אין זיי
און שווייגן, ווי זיי, פאַרהוילן?

שטייען זיי די אַבל-ווענט,
מיט אויסגעשפּרייטע הענט,
און נעמען אַרום מיין מאַמעס קרעכץ —

דער מאַמעס אויגן רינען-אויס פון צער,
נאָר דער מאַמעס אויגן קוקן ווייט געווענדט;
ווער האָט איר האַפּענונג געשענדט?

מיין צונג איז פאַרשעמט;
מיין צונג איז געליימט;
מיין קול איז געליימט —
א קרעמאַטאָריום מיין מוח, —
אַלעס אויף אַש פאַרכרענט;
נאָר איינס, וואָס מיניע אויגן זעען:
די אין טרויער געהילמע אַבל-ווענט —

1942

די באלאַדע פון הינדל חנהם תפילה

די קאַשטאַנביימער וואָשן זיך אין רעגן.
ס'איז האַרבסטיק אויף די וועגן.

ס'איז האַרבסטיק און ס'איז אומעטיק,
און ס'גייט אַרום אַ תפילה
אין אַן אויסגעקוילעמער ייִדישער קהילה.

הינדל-חנה,

וואָס האָט אַ שמענדער אין דער ווייבער-שול
אין אַ קראַמע-שטאַט אין אויבן-אַן,
איז אַט-וואָס געקומען פון ירושלים
מיט אַ זעקל תפילות
און מיט אַ קריגל מים.

זי וויל דעם שמענדער וואָשן,
די קראַמע-שטאַט אַפּשטויבן,
די פענצטערלעך פון ווייבער-שול
מיט ווייסע פוירעהענגלעך פאַרשמעלן,
און זעצן זיך און תפילה טאָן
ס'זאָלן הימלען זיך צעהעלן.

די קאַרשנביימער זאָגן : ס'קאַצל קומט,
הינדע-חנה, —

איז ירושלים זייער ווייט פון דאַנען?
זענען דאָרט די זית-ביימער שענער?

די פלוימענביימער מיט די בלויע טויען
האַבן הינדל-חנהן אַ סוד איצט צו פאַרטרויען —

א גאסט פון ירושלים,
אין דער האנט א קריגל מיט,
אויף די אקסלען א זאק מיט תפילות
פאר אויסגעקוילעטע קהילות.

די עפלימער שווינגן, —
אפשר וועט הינדל-חנה דאס זעקל תפילות
צווישן זייערע שטאמען לייגן.
אפשר וועט זי זיך דערמאנען:
געוויינט נישט ווייט פון דאנען.

האָט דער וואַלד מיט זײַנע סאַסנעס זיך פאַרקלערט,
נאָר די קוקולקע האָט גערופן:
הינדל-חנה, ס'קאָצט קומט!
געקומען זען אונדז אלע?
אזא גאסט פון ירושלים
מיט א קריגל מיט!

די פעלדער מיט די בינמלעך קארן
זענען מאַגערע געוואָרן;
די ווייצן האָט עס מער פאַרדראָסן:
הינדל-חנה האָט אויף זיי
א טרער אַרויפגעגאַסן.
זיי ווייסן נישט פאַר וואָס,
אפשר ווײַל סײַ וואַקסט מיט זיי
א טיפער הויכער גראַז,
און אפשר ווײַל
די קאַרטאָפל גייען אויף מיט ווײַסן בלי?
און אפשר ווײַל זיי איז א גאסט?
און אפשר ווײַל זיי איז נישט מערער הי?

און בערעלעך אין וואַלד — די רוימע,
ברענגען זייערע זאַפּטן פאַר די טויטע, —
נאַשט זי אויס אַ בערעלע און גייט,
ס'איז אַ מהלך-ווייט.

ירושלים, ירושלים,
הינדל-חנה איז ווידער דאָ צוריק, —
זי האָט אַהינגעפירט די תפילות
פאַר די חרובע קהילות.

מיין שוועסטער

אויף דיין הויף שטייט אן אלטער בארנע-בוים,
און ער בליקט צו דינע פענצטער.
ווען דער ווינט ריסט אים
זינע בארעלעך די קליינע, —
רוישט ער —
און ברומט, ברומט,
און ווערט אינגעבוקט
און פארצוקט. —

ווער וועט איצטער אויפהייבן
דיין קאפ, שוועסטערל מיין?
אז דיין זון איז אין פריען פרילינג אוועק
צום רויםן פעלד;
ווען ס'האט זיך געצונדן
די פוילישע ערד;
ווען ס'האט דער בראנד
צעפליקט דיין הימל,
און דו ביסט געשמאנען
ביי פארשנייטן פענצטער
און האסט געווארט. — —

אלע העלפן דיר טרויערן;
די קאץ ליגט ביי דינע פיס;
דער הונט לויפט מיט דיין טרויער
און גענעצט אריין אין זיין מאַרדע,
דער ווייכער.

דין בארנעבוים
ציט-אויס אין שאַטן
זינע הענט,
לאז דיך גלעמן פון אים, —
ער האט איצמער אליין זינע בארעלעך
דעם ווינט פארשענקט,
און ס'איז אים באנג, ווי דיר. — —

דיין מאַלצייט

א

תמיד אין פעברואר,
ווען הימלען נידערן מיט צער
זע איך מיין שוועסטער
אין טויט-קלייד אָנגעטאָן.
אַ לעצט געשריי פון אַ מלחמה-טאָג
פאלט אין אירע אָפענע הענט.
אירע טויטע פינגער
טראַגן גראַז מיט גרינעם שימל
און אַ בלוט „פאַרנעם מיך נישט“
עפנט אויף איר האַרץ און זאַגט:
— עם אויף מיין לעצטן ציטער...

ב

עסט מיין שוועסטער דאָס לעצטע חיות
וואָס עם פאַרלירט אַ בוים אין ווינטער,
און טרינקט ביזן סאַמע דנאָ
דעם רויטן צונטער פון זונפאַרגאַנג —
קערט איבער די דעק
פון צעריסענער ערד,
מאַכט ווייס איר מיש.
און אַז זי נעמט אין מויל אַרײַן
דאָס זאַמד און דעם קיזלשטיין,
און עסט דעם לעצטן שלאָף
וואָס איז געוועזן לעבן —
לייגט זיך צוקאַפּנס איר קינדערוויג,
איר קינדערוויג —
און וויגט זיך מיט איר לעצטן שלאָף.

ג

טייל מאָל איז מיר אויסטערליש באַנג:
קיינער רופט נישט מיין נאַמען,
מיין שוועסטער איז טויט,
דער טאָג שלאָפט אין די בערג,
דער הימל ווייס נישט ווי כ'היים.
נעם איך אַרויס דעם לעצטן בריוו
מיט דעם שמעמפל 1939,
ער טראַגט נאָך די שוועסטערלעכע טרנישאַפט,
דער אַראַמאַט איז פון שפעטן זומער.

דעמאָלט האָט איר גאַרמין געציטיקט עפל
און איר קאַץ האָט אירע קעצעלעך געוואָשן...
„ אַ גוטע נאַכט! אַ גוטע נאַכט!
זאָל זיך דיר חלומען מיין ווייטער קאַם.
כ'האַב אים פאַרלוירן ביים עפלבוים.
אַ גוטע נאַכט!
פּרילינג קום איך אין ארץ-ישראל“.

מינע טויטע חברטעס

די פינצטערניש האָט אויסגעטאָן די שוואַרצע ברילן,
אַראַפּגעוואָרפֿן די גרויסע שוואַרצע פּלאַכטעס
פֿון אירע איינגעבוקטע פלייצעס
און ס'האַבן זיך אַרויסגעשיילט
פּנימער — אזוי באַקאַנטע פּנימער —
און מינע קינדער-יאָרן
זענען אויף אַ שליטן
פאַר אונדזער הויז פאַרפאַרן,
אַ שליטן מיט אַן אַלטן פּויער...
ער האָט די פּערד איצט אַנגעפּאַיעט
און בלאַזט זיך נאָך אין די הענט...

האַט דער שליטן אַ זינג געטאָן
מיט געקאַוועטע רינגען,
מיט מעשענע גלעקער —
און אין שליטן האָבן איינגעשטיגן
מינע טויטע חברטעס,
און איך אין מיטן...

נאָר דער פּויער זיצט געליימט,
די לייצעס אין די הענט
און ער פאַרט נישט ווייטער.

זענען זיינע פּיס געבונדן
און דער פּעליץ פאַרפרוירן?
— נו!
פאַר זשע, פאַר זשע, מאַציעי!

ס'איז דער וועג אַ ווייטער,
ס'פלעמלט פון אַ פענצטער
אַן אויוון אַ צעגליטער,
אַ ליפע האַלץ מלִיעט אין פאַרגיין —
נאָר די פּערד זיי שטייען,
גייען נישט פון דאַנען;
מיינע חברטעס די בלייבע,
ווייסע אומעטיקע שוואַנען —
זיצן, זיצן זאַלבעאַכט
אין דער בלויער ווינטערנאַכט,
זיצן, זיצן ווי אין טינד דער אומעט...
נו! —

פאַר זשע, מאַציעי, פאַר!
פאַרטרינק מיט אַ גאַזשאַלע!
מאַציעי זיצט פאַרשטיינערט, ווי מיר אַלע,
די פּערד — זיי וואַרטן, וואַרטן,
די פּערד די שוואַרצע, גרויסע —
און מיינע חברטעס — זיי זיצן,
טויטע טויבן ווייסע...

די פינצטערניש האַט אויסגעטאַן די שוואַרצע ברילן,
אַראַפּגעלאָזט די גרויסע שוואַרצע פּלאַכטעס,
און ס'האַבן זיך אַרויסגעוויקלט
פּנימער — אַזוי באַקאַנטע פּנימער,
אַ שלימן איז פאַרפאַרן פאַר אונדזער הויז...

מיין ברודער אין געטאָ

זענען אָפּגעגאַנגען געלאָדענע
ווי שיפּן, ווי קריגסשיפּן
דריי זומערן
אין געטאָ אַרײַן;
ווי הויכע קאַרנפעלדער טרויערן
דריי פּרילינגען אָנגעוואַקסענע
אויף מיין מאַמעס צער. —
זיי וועלן אַרײַנבליקן אין די מויערן — —

פולע, רײַפּע עפּלביימער,
דריי האַרבסטן — גאַלד־רענעטן,
מיין מאַמעס טרויער-שטאַפּעטן
דאַרפן זיך אַהיין קײַקלען — —

אירע ווייסע שיפּן,
ווינטערנעכט דערשראַקענע,
וועלן זיך אָנצינדן ווי גרויסע לאַמטערנס
צו מיין ברודערס אַגרעסט־אויגן — —

זיי וועלן אַלע אָנקומען,
מיין מאַמעס קריגסשיפּן
מיט אירע טרויער־לאַמטערנס.

מיין מאַמעס ווייסע שיפּן,
ווינטערנעכט דערשראַקענע —
מיין מאַמע האַט זיי אָנגעצונדן
צו איר זונס אַגרעסט־אויגן — —

קדיש נאך מיין שוועסטער

דער פוילישער הארבסט ליגט צופיסנס די אויצאווער וועלדער,
אנגעטאן אין מלך לאַקיעמעקס פארושאווערמע קרוין,
די לעצטע מאלינעס רעדן מיט בלוטיקע בלעמער,
רעדן א טרויער מיט הארבסטיקן וויין.

שריט א קוקאווע אין וועלדער באהאלטן
און ביימער רוישן מיט איינזאמען שאַרף,
דעם הימל וועט א דונער איצט שפאלטן
און א ווינטמיל וועט פאטשן מיט פליגל דעם פאַרכט — —

א וויעזשבע מיט צעפלאַשעמע האַר,
וואָס וואַקסט אין דער קרום שוין צענדליקער יאָר,
וועט אַרײַנקוקן אין איינזאמען טײַך
און וועט מיינען, דאָס זי וואַקסט אַרײַן
אין טײַכישן שפּיגל — —

נאָר פּלוצעם וועט אָן אַלשינעכויס
אָפּדעקן זײַן ווײַס באַשמירטן קאַלף-פּום
און וועט ווײַזן אַ ברוינעם סענק
ווי אַ טויטנס אויג — —

און דער סענק וועט אויסזען ווי פאַרקלערט,
דאָס וועט ער אַ קדיש זאָגן און אַ תּפּילה,
וועט דער ווינט אָמן זאָגן פאַר מיין שוועסטער
און פאַר דער גאַנצער טויטער קהילה — —

שמואל, מנין שוועסטערס מאן

ער קומט אין פסל-נעכט,
אין די הענט צוויי שמערן.

ער פלעמלט נאך מיט זינס א ווארט
נאר זיין קאפ איז פול מיט וונדן —

ער האט דעם שמערן אויף מנין מיט
איצט פריש אויף ס'ני געצונדן —
„ס'איז די קנויט קיין קנויט געווען“
שמייכלען זינע ליפן —
דער בארנעבוים — ער בענקט, ער בענקט,
ער הערט נישט אויף צו כליפן.

דעם בארנעבוים טיף געזעצט,
געלאזט אים, זאל ער בליען...
ער כאפט א קוק צום גארטן צו
און טוט אין הימל פליען.

מיין שוועסטערס קינד

מיניע פענצטער זענען נאך געשלאסן,
ס'האט אויף זיי זיך א ליכט ארויפגעגאסן.

ארויפגעגאסן האט דאס ליכט זיך דורך די שפאלמן,
פארבארגן זענען זייערע שאטנס הינטער אונדזער באלקן

קומען זיי נישט-געזעענע און בוקן זיך און בוקן,
נישט געזעענע בעטן זיי, כ'זאל א ליד אפדרוקן,
כ'זאל א ליד זיי מקדיש זיין, א ליד פאר זייערע דורות —
צוויי יריעות נאקעטע, צוויי געשענדטע ספר-תורהם — —

און ס'זויינט אין ווינקל בני מיין טיר
דער יידיש-שווערער גורל ;
משאל מיט די צוואנציק יאר
און זי, זיין שוועסטער דבורהל.

און ס'זויינט אין ווינקל בני מיין טיר,
מיין שוועסטער, זי, די אומגעבראכטע מאמע.
ווי מעג מען שרייבן לידער איצט —
לידער נאך מיט אויסגעטראכטע גראמען !

אנא פראנק

אין איר פנים
שיפן פארזונקענע
אין אַזערעם פאַרגרינטע —
אין אירע הענט די קליינע
ליגן יאָרן און וויינען,
טריפן ווי יום-כיפור-ליכט.

די וועלט, די געזעצן,
דער מלחמה-הימל,
די ציפערן ניינצן-ניינאונדרייסיק
וויגן זיך נאָך איצט ווי אין די עלעקטרישע זייגערס
וואָס יאָגן זיך מיט די ווייזערס
און באהאַלטן זיך אין בויך פון אַ וואַנט.

זיף פון מענטשן,
קינדער-לאַקן, — —
די געטאַ קליאַטקעס ווי פאַר מיין —
זי שמייכלט די טויטע אַנאַ
צו די „ליאַלקעס“ פון קאַצעטניקן,
זי בוקט זיך פאַר זיי
גענוי ווי איך —

אויף דעם טויטן יונגן האַלדז
הענגט אַ הערצל פון אַ רויט ליכט —
עס טוען תפילה פאַר איר
מינע צען פינגער.

מאַריאַן

פאַר אים, פאַר דעם יונגן וואַנאַבונד,
וואָס האָט קיין מאָל
זינע האָר נישט געקעמט,
זינע פים נישט געוואָשן,
זינע נעגל נישט געשניטן —
פאַר אים, דעם קינד,
וואָס די „עליית הנוער“
האָט אים געבראַכט פון דיַטשע לאַגערן;
אים געגעבן מאַמעס,
אַזוי פיל מאַמעס!
אים געגעבן טאַטעס —
אַזוי פיל טאַטעס!
נאָך דעם, ווי ער האָט אין
גאַרנישט געגלייבט,
אַרומגעגאַנגען פּוסט און פּאַס,
צוגעהאַרט, אויב פייגל קומען פון דער פרעמד
און ברענגען רומענישע הימלען פון זיין קינד־הייט —
אַפּשר ברענגען זיי דעם סאַד מיטן עפּלבוים
און פּליען ווידער צוריק
צו ברענגען דאָס דעמבענע וויגל!
עס גייט אים נאָך דאָס בלויע קריגל,
אין וועלכן ער האָט געזען טויבן פּליען —
מאַריאַנען —
וואָס נאָך זיין טויט,
האַבן פייגל געבראַכט
אַ בינמל רויםע קערשן
פון רומעניען —
נישט אויפגעהערט צוויטשערן,
ער זאָל אויפקומען...

מאריאנען —

וואָס זײַן געבאַרגטער שמרױ-זאַק
האַט געװאַרט, ער זאָל קומען שלאָפן ;
פֿינפֿן דאָס ליד : „זאַג נישט קיין מאָל“
מיט הונגעריקע געשוואָלענע ליפֿן.

— איז קיינער נישט דאָ ?

איז קיינער נישט דאָ ?

פֿון רומענישע פעלדער

קומט אַ שניי-מענש אין בלוי,

ער נייט אים דעם בגד, דעם קלאָרן —

צוויי דאַרע דינע מאַנדלכיימער

האַבן אים איינגעדעקט מיט צווייט,

אַ רעגן-דעק, ברענגט דער רעגן —

און דער ווינט קעמט אים די האַר

מיט אַזעלכע לאַנגע פינגער !

אוי ! מיט אַזעלכע לאַנגע פינגער...

דער הימל און דער ים אין בתים

א

טורעמס פון זאמד
זאמדיקע טורעמס
ווער ווינט אין די זאמדיקע טורעמס?
דער הימל פון בתים
לייגט זיך דארט שלאָפן.

עס טרענקט זיך אַ מענטש.
אין ים איז געבליבן ס'געשריי.
און הענט האָבן מיט פינגער גערופן.
דער הימל פון בתים,
האַט זיך אין זאמד-טורעם געלייגט שלאָפן.

אַ קינד האָט אַרײַנגעוואָרפן אַ גרינעם באַלעם.
ס'געשריי האָט מער נישט געשריגן.
דער וואָס האָט פאַרקויפט „אַרטיק“
האַט געהאַט אויף דער האַנט אַ לאַנגן נומער.

די ציפערן האָבן זײַן האַנט אויסטערליש געמאַכט.
ער איז איבערן זאמד געלאָפן,
היים איז געווען דאָס זאמד,
דער זאמד-טורעם איז אומגעפאלן —
האַט דעם הימל אויפגעוועקט.

ב

אין פוילן איז זי געווען לערערין.
זי האט געהאט אן איינציקע מאַכטער —
ס'איז פון איר נאָר געבליבן אַ פאַטאַגראַפיע —
קומט זי צום ים,
בויט זי דאָ אַ טורעם פון זאַמד.

אַלע מושלען זענען אירע קינדער.
זי לייגט זיי אַרום דעם טורעם,
ווערט דער ים ביז, —
ברויזט ער אַרויס אַ גרויסע פאַליע —
שווענקט אַוועק איר טורעם.

פאַני אורבאַנאַווסקאַ
בויט אַן אַנדערן טורעם.
אַ הויכן, אַ גרויסן, אַ ברייטן.
אין דער אַקופאַציע
האַט זי געטראָגן וואַסער פאַר די גוים,
נישט געקאַנט מציל זיין איר קינד —
קומען קינדער זען דעם טורעם.

זי האַט אים געמאַכט פענצטער —
דער הימל וועט קאַנען אַרויסקוקן פון אים.
ס'געשריי פון אַ דערטרונקענעם
וועט קאַנען אַרײַנפאַלן אין איר זאַמד-טורעם.

א תפילה פאר די מעברות

א גומן אַוונט, גאַט,
א גומן מאַרגן, גאַט,
כ'טראַג א קליינע תפילה
צו דיר מיין גאַט —
א תפילה פאר די מעברות.

ס'איז נישט גענוג, מיין גאַט,
וואָס האָסט זיי געבראַכט
פון יענער זייט וועלט,
פון חושכדיקער נאַכט —
ס'איז נישט גענוג מיין גאַט
פאר די צעוואַרפענע מעברות.
זייער תיבה איז קלענער ווי נחם
און טויבן קומען נישט צו זייערע שוועלן —
סע קומט א רעגן מיט א פנים אזא געלן!
און וויינט זיך אויס
אויף זייערע דעכער
און גיסט צאַרנדיק דעם ווינט,
דעם שטורעם און דעם קאַלטן אייז
אויף קינד און אויף גרייז.

גיב זיי פראַסטע דעכער
אַן שפאַרעס, אַן לעכער.

גיב זיי פראַסמע ווענט,
זאַלן נישט וויינען זייערע הענט!
גיב זיי פראַסמע שויבן,
זאַל אַרײַנבליקן דער גלויבן,
דעק איין זייערע נישט געשיצטע
בידלעך קעגן ווינט.

א גוטן אַוונט, גאַט,
א גוטן מאַרגן, גאַט,
כ'טראַג א קליינע תפילה
פאַר ישראלס מעברות — —

פון ירושלים

ירושלים

כ'בין אַנגעקומען צו דיר, ירושלים,
ווי אַ קעמל אַנגעלאָדן מיט זיין פיין.
איך האָב דיר געבראַכט צוויי אויגן מיט וויין,
ווי טרויבן צייטיקע — ירושלים.

איך טרער אויף דיניע וועגן, שמעגן, טאַלן,
צווישן שעפעלעך פאַרביקע מיט פראַנדזלעך גאַלד און בלוי.
פון מינדסטן ברעקל דיניעס ווערט מיר ס'האַרץ צעמאַלן,
צייטיק ווערט מיין טרויער און ס'רינט אויף אים דיין טוי.

כ'האַב אין דיניע בערג די רונד נאָך נישט געטרונקען,
ווי אַ קעמל אַנגעלאָדן מיט מיין פיין,
איך וויל משא אַפלאָדן בני דיניע טויערן
און פון מיניע אויגן אַפּטריפן דעם וויין.

לאַמיר פון העכסטן באַרג צעשמעטערן מיין טרויער,
אויסלעשן אין מיר די פייערן פון שרעק —
פאַרוואַרפן מיניע הענט, אַרומהאַלדזן דיין טויער,
און האַרכן ווי עס גייען די טרויער-מעג אַוועק.

1934

פאר נאכט אין ירושלים

א טויב מיט א שווארצן קאפ
לאזט זיך פון טויבנשלאק אראפ.
זי טונקט איר אויג אין מינעס אין
און בלייבט אויף אונדזער שוועל.

קוק איך אויף דער ווייסער טויב
מיטן שווארצן קעפל;
זאל איך זי מכבד זיין
מיט אונדזער בויםס אן עפל?

אונדזער בוים, וואס שטייט פארגאפט
און רעדט מיט בלעמער טאג ווי נאכט,
צייטיקט זיך מיט אונדזער צער —
וואסער עפל האט דער בוים?

ער צייטיקט זיך מיט אונדזער צער.
צוויי יארצייט-לעמפ, רויט ווי בלום,
טונקען זיך אין שווינגן;
און א שאטן לאנג און ברייט
וויל זיך שלאפן לייגן...

דער שאטן איז מיין שוועסטערס גוף,
וואס קאן דעם צער נישט טראגן.
אזוי האט הימל ביז געקוקט
און מיט א וואלקן זיך געשלאגן.

אזוי האָט זון זי קאַלט באַדעקט,
ווען מױט זי האָט באַגעגנט,
עס האָט אַ שניי זיך אויסגעוווינט,
און אַ רעגן זיך באַרעגנט.

און עס בלייבט אויף אונדזער בוים
אַ רויט-צעבליטער עפל —
און אַ מױב, אַ וויסע מױב
מיט אַ שוואַרצן קעפל,
טונקט איר אויג אין מינעס אַינן
און בלייבט אויף אונדזער שוועל.

גאט פון אברהם

סע דעמערט שוין אויף אונדזער הויף דער אָונט,
סע האָט ירושלים שוין אויסגעמאַן די שבת-קליידער ;
און אויף דעם זיבעטן טויער זיצט די מלכת-א-שבת
און וויינט אין אירע הענט אַרײַן :

האָט שוין מער נישט ליב דער האַר
זײַן פֿאַלק ישראל ?

אויסגעלאָשן פון זײַן פֿאַלק די שכינה
און פאַרשענקט זיי פאַר אַנדערע אומות.

גייען אַרויס די שבת-ליכטער פון מיין טאַטנס מיט
און בוקן זיך פאַרן ערשטן שטערן —
אַזוי וועט איצט די יונגע לבנה געבוירן ווערן.

גייען אַרויס די שבת-תפילות פון מיין טאַטנס הויז,
אינגעבוקטע און פאַרוויינטע שמעלן זיי זיך אויס
אויף דער לאַנגער גאַס דער ברייטער,
און סע ווערט אַ לאַנגער לייטער — —
שטייגן זיי ווי קליינע פייגל אַרויף.

גוטוואָך, גוטוואָך זאַגן זיי —
יעדע תפילה ווײַס ווי שניי.

גוטוואָך, גוטוואָך !
זאַגט דער האַר —

גייען ארויס די הכדלה-בעכערלעך די קליינע,
ליידיקע פון וויין און פילן זיך אן מיט טרערן,
וואָס עס וויינט אַ טריבער שמערן — —

און סע דעמערט אויף אונדזער הויז דער אַוונט,
און אויף דעם זיבעטן טויער זיצט די מלכת-א-שבת
און וויינט אין אירע הענט אַרײַן.

תש"ח

א

דער שחר וויינט

אין דער אלט-שמאט,
אין ירושלים,
הענגט דער טימוס-כויגן
מיט צעריסענע פליגל,
מיט בלינדע אויגן.

א ווילדער ווינט וויינט

פאר פארבליבענע יידישע משפחות,
וואס זיצן אויף די חורבות
ווי ירמיהו בני די טויערן —
און דער שבת קומט
אויף ווייסע זיידענע לאטשן
אין אלט-שמאט ארנין,
גלעט די מאמעס,
וואס האבן זייערע זין
צום דערלייזן ס'לאנד געגעבן.
דער טימוס-כויגן
האט צעריסענע פליגל
מיט בלינדע אויגן.
און דער ווינט וויינט
מיטן שחר.

ב
סנהדריה

פון סנהדריה
קומען רויטע צינגער
מיט א געצונדענעם הימל.

רויטע צינגער
לעקן די קליינע
טריבע שמערן —
לעקן די איינגעבוקטע
דערשראָקענע היזקעס.

אויף מיין טאָטנס וואַנט
הענגט אַן אַלטער זייגער
מיט אַ גרויסן ווייזער,
ער טיקעט פאַרעקשנט
און קלאַפט זיך יעדע שעה על חמא
אויפן הילצערנעם האַרץ.

אין סנהדריה
הענגט זיך איצט
אַ שמערן אויף אַ תּלית.

לאַמיר איינשלעפּערן
דעם טרויער
וואָס קומט פון סנהדריה.

דרייצן טויערן

די טויערן פון ירושלים
שטייען מיט א גרויסער לבנה
אויף זייערע קעפ.

אויפגעפראלט האָבן זיך די טויערן —
זוער וועט אַרױפגיין
אויף זייערע שוועלן?

זוער וועט דעם טאָג
ווידער צעהעלן?

אין די דרייצן טויערן
פון ירושלים
וועלן אַרױנגיין
פאַראַבלטע מאַמעס
וואָס האָבן אַוועקגעגעבן
זייערע קינדער,
זייער לעבן,

פאַרן דערלייזן ס'לאַנד —
און אין די דרייצן טויערן פון ירושלים
וועט מען די מאַמעס קרוינען
מיט גאַלדענע קרוינען...

ד
שייך ג'ראח

א ווייסע נאכט.
א דערשראקענע נאכט
ליגט אינגעקארטשעט
צווישן בערג
אין ירושלים.

אין הרי יהודה
צימערט א יונגע לבנה.
א דינע, א טרויעריקע
וואכט זי.

אויף וועמען וואכט
די פארצימערטע לבנה?

זי פירט נאך זיך
די דערשראקענע נאכט
וואס ליגט אינגעקארטשעט
צווישן די בערג
אין ירושלים.

איצמער איז א פויגל
א פארווונדעטער געפלוין
און געפאלן.

אזוי זענען געפאלן
די יונגע קעמפער
די גבורים
פון אונדזער לאנד.

ה

דיר-אברטור

א בלויער געדיכטער ארום,
יעקב און עשו זיצן שטום —
יעקב האלט א ספר אין האנט
און בענטשט און בענטשט דאס גאנצע לאנד —
עשו שארפט א האק און א שווערד;
אונטער זיינע פיס א בלוטיקע ערד.

יעקב האט א בוים געגלעט
און צו אים א טרייסט גערעדט.
עשו שארפט נאך אלץ די שווערד,
א בייזע קוקט צו אים די ערד —

און גאר פון ווייטנס
גיט א פאסטעך מיט שאף,
ס'איז א פרימארגן
פון מנחם-אב — —

בית-עולם פאר געפאלענע

דאָ שטייט אַ שטיינערנע שיף.
 זי נעמט זיי אויף,
 נאָר זי פאַרט נישט ווײַטער.
 דאָ זענען ווונדערלעכע אלעען
 וווּ זיי וואַלטן קאַנען שפּאַצירן —
 אי די פשוטע חיילים,
 אי די אַפיצירן.

דאָ איז אַלץ איינס
 וויפל מע האָט געקעמפט,
 וויפל מע האָט געשאַסן;
 וויפל גלעזער בלומ
 מע האָט פאַרגאַסן.

סאַמעטענע קליינע בלומען
 האַרכן ווי די פלות קומען.
 זיי בוקן זיך,
 די נײַע נאַזמיכלעך ווערן נאַס.
 זיי לייענען צום הונדערטסטן מאל
 די נעמען,
 רײַסן אַפּ אַ ביסל גראַז —
 אַהיימצונעמען...

ז
עדי איז געבוירן

צוויי אויגן,
צוויי פויסטלעך געשלאסן,
און די גאנצע וועלט איז זינע!

דער ערשמער געשריי
אז ער איז דא,
האט דעם הימל פארגאסן
מיט פריידיקן בלאץ.

אן אקטאבער-אקאציע,
וואס האט זיך שפעט צעבליט,
האט געזיט קווייטן
אין עין-פרם,
און קרייטעכצער און גראָזן
האָבן זיך צעבלאָזן
מיט אַ ווינט אַ פאַרשייטן:
ער איז געבוירן!
מען האָט אים אַ נאַמען געגעבן
נאָך אַ געפּאלענעם
אין עין-פרם.

דעמאלט איז געווען אַ גערעטעניש
אויף פלוימען.
די ביימער האָבן זיך געבוקט
פון דער פלוימען-משא

און פארלוירן זייער פרוכט
אין דעם האם פון ראסע קעגן ראסע.

ס'האבן נישט אויפגעהערט קלאַנגן
פעלדער, בערג און טאלן.
ס'האבן זיך געוואלגערט
אויסגעשאַסענע שאלן.
עדים מאמע האָט געמורמלט:
קלעזמאַרים, שפילט!
איך מאַך מיין קינד חתונה,
די פּלה איז די ערד פון עין-כּרם.

איר פנים האָט זי צוגעלייגט
צו אַ ווייסן אַרון.
די זון איז געוואָרן בלוט-רויט.
סאַלוועס, פּבוד פאַר די געפאַלענע,
האַט געטיילט די מדינה.
מאַמעס האָבן געריסן קריעה.
צעשוּיבערטע האָר
האַבן נישט געוואָלט מסכים זיין
מיטן גור-דין.

עדי,
וואָס טראַגט דעם נאַמען
נאָך דעם געפאַלענעם עדי —
ער איז שוין אַלט דריי יאָר.
ער בויט שוין פעסטונגען,
שיסט פון אַ פּיסטויל,
ער ווייס שוין פון אַטאַמען
און פון וועמען ער טראַגט דעם נאַמען.

די יונגע מאמע זינע
זיצט פארטראכט:
ווער ווייס צו וועלכער שלאכט
זי האט אים געבוירן.
זיין מאמע וויל אנטלויפן פון דער וואר.
עדי, עדי!
ער איז שוין אלט דריי יאר.

ירושלימער בעטלער

אין א שיינעם פרילינג-טאָג
זיצן בעטלער אויף אַ ראָג;
זיצן בעטלער בלינדע, לאַמע,
פון גאַרער וועלט געקומען.

רעדן זיי צווישן זיך:
האַט משיח שוין אָנגעמאַן די שייך?
האַט משיח שוין אָנגעמאַן די קליידער?

זאָגט איינער: ניין!
ער קאָן נאָך איצט נישט ניין.
מיליאָסן קנעפּ האָט זײַן מאַנטל!
ער האָט נאָך נישט צוגעקנעפּלט
דעם הונדערטסטן קנאַפּ.

לאַזט דער צווייטער בעטלער
זײַן ווייסן קאַפּ אַראָפּ —
האַט משיח שוין אײַנגעשפּאַנט
זײַן ווייסן פּערד?

ניין! — זאָגט דער אַנדערער בעטלער.
ניין!
דאָס פּערד וועט צוג'ערשט אין וואַסער גיין!
מען מוז עס באַדן און קעמען —
וועט משיח זיך נישט פאַרזאַמען.

פרעגט א בלינדער בעמלער

און ער לאכט:

— האט ער שוין דעם לעצמן קנאָפּ

פון מאַנטל צוגעמאַכט?

— אַז ער וועט קומען אין אונדזער לאַנד,

וועל איך אים קושן די רעכמע האַנט.

זאָגט דער לעצמער בעמלער פריילעך;

— ער וועט זיין דער ייִדישער מלך!

עס גרויען זיך אין אַוונט-שנין די בעמלער-קעפּ,

אַ פּלעק פון זון פאַלט אַריין אין זייערע הענט,

משיחם שמערן גייט איצט אויף און ברענט...

רחוב בית-אל

כ'האב היינט געפונען
א שיינע מתנה:
פון חודש אייר
די יונגע לבנה.

זי גייט דא ארום
אין רחוב בית-אל
פון שוועל צו שוועל,
פון טיר צו טיר.
ציילט די פענצטער
פון גרינעם קאליר,
ציילט די קינדער
וואס שלאפן צו דריט;
און פארלירט אירע שיכלעך
אין הויף אין דער מיט — —

יעדן ביינאכט
אין רחוב בית-אל
מראגט זי א מילך-שיין
צו יעדער שוועל — —

און דא ווו קינדער
שלאפן צו פיר
מאכט זי פאמעלעך
אויף די טיר —
דערלאנגט אריין
אין דעם פרעמדן בעט,

גיט מיט איר האַנט
איעדן אַ גלעם,
און פאַרלירט אויף ס'נני
אירע שיכלעך אין הויף...
ביז די קינדערלעך
וואַכן אויף
און בלייבן שמילע
שטיין אויף דער שוועל.

אזא איז די גאָס
אַט דאָ — בית-אל.

לבנה, לבנה פון ירושלים!

האַסט מיך אָפּגעוואַשן מיט דיין מילכיקן בלענדר,
לבנה פון ירושלים!
גיי איך דיר נאָך מיט אָפּענע הענט,
לבנה פון ירושלים.

קוים ווייס איך נאָר אַוווּ דו גייסט,
לבנה פון ירושלים!
גיי איך דיר נאָך און נעם מיט מיין געצעלט,
לבנה פון ירושלים.

מיין צעלט איז געבויט פון בלוי און פון גרין,
לבנה פון ירושלים!
דעם דאָך האָט געשפינט מיר אַן אַלטימשקע שפּין,
לבנה פון ירושלים.

מיין טיש איז געמישט מיט אַ שווינגן וואָס בליט,
לבנה פון ירושלים!
און מלאַך אוריאל גייט מיט מיר מיט,
לבנה פון ירושלים.

איך גיי אין די נעכט אַרום מיט מיין ליד,
לבנה פון ירושלים!
ווי דער עפלבוים מיטן ווייסן צוויט,
לבנה פון ירושלים.

און קוים גייסטו שלאָפן אַרײַן אין די בערג,
לכנה פון ירושלים,
ווייס איך, דו האָסט שוין געפאַרעמט דיין ווערק,
לכנה פון ירושלים.

נעם איך דיין חלום אַרײַן אין מיין צעלם,
לכנה פון ירושלים,
אַ ווייסינקע, אַ שנייִקע איז זי, דיין וועלם,
לכנה פון ירושלים.

פּרילינג אין די בערג

דער נייגעכוירענער מולד
ליגט צווישן וואַר און חלום,
און קליינע קינדער-בערג
קוקן צו אים קאפויער.

נייע גרעזער ווערן געבוירן,
און אויף די קעפ פון די אלטע בערג,
זעצן זיך וויינען שאַקאַלן.

פאַרפאַלן! פאַרפאַלן!
איר וועט דאָס קלאַנג-ליד מיד ווערן צו קלאַנגן!

אַזאַ געזום פון ווערעם,
אַזאַ געלויף פון גרינע קאַמעלעאַנען!
זיי קומען חשובע געסט
צו דער גרויסער האַגאָ...

און אונטן אין טאַל אַ טרעוואַגע
אַ חתונה פון פייגל!
און ביימער געזאַלכטע און הויכע
קעמען זיך די גרינע האַר מיט שוואַרצע קעס פון נאַכט –

ירושלים! ירושלים!
דו פּרילינגסט אינעם אַוונטיקן בלענד,
דיינע אַרומיקע מעברות מיט די בלעכערנע קעפ
הוידען זיך אין יונגן מולדס חלום,
זיי שטייען אויף פון זייער אַרט
און קומען אַרײַנקוקן אין דעם בלוי

וואָס עס שפּרײַט זײ אױם דער פּרײַנג
צװישן זאַפּטיקע גרעזער.

ירושלים! ירושלים!
באַרג מיר דעם וואַלקן,
וואָס זעט אױם ווי אַ האַרפע, —
כ'וועל אױפּצײען די סטרונעס די שאַרפע
און שפּילן זיבן סימפּאָניעס-זמירות...
אַזױ שײן קאַן נאָר שפּילן
אַן אור-אַײניקל פון ירושלים!

אין שאַטן פון קיקיון

א

אין די ווייטע נעכט ליגט א בלויער חלום אויף ירושלים ;
פליען די הייזער ארום א גרינער שיין,
שפאלט זיך אויף ווי א מילגרוים די לויטערקייט,
כ'געפין נישט דעם וועג אין מיין הויז צוריק צו גיין.

בלאנדזשע איך אויף א פרעמדן שאַטן
פון א הויז, אדער גאר א בוים,
אפשר איז דאָס גאר א גילגול פון א ניגון
אדער גאר אן אלט-באוואַקסענער שמיין.

זיבן מאל הייבט אויף די ווייסקייט אירע הענט
און פרעגט אויב ס'איז דער גילגול איך אליין
— ווי אהין, ווי אהין דו, אומבאקאנטע,
ווי אהין ווילסטו איצטער גיין ?

ב

האַסט מיך פארטראַגן, ירושלים, אזש קיין תרשיש.
נאַקעטע און פאַרהוילענע גייען מינע פים,
אַט-א דאָ! גענען זיך צום ים!
טויך זיך אונטער פאר יעדן קרישל גראַם,
וואָס חלומט אַרײַן אין דיין ליד...

ווי יונה הנביא פון א זעגל אראַפּ
אויף ווינטישע פליגל געקומען צום יפוער ברעג,
די ימישע טיפן, וואַרפן אַרויס מינע מעג
ים-מושלען — טראַג איך זיי אוועק.

דער שמורעם האָט אויגן פון אַ קראַנקן לייב,
די נעכט די ווייסע וויכערן און צאַפּלען אויפן וואַסער.
יונה הנביא שלאַפּט נאָך אַליץ אין מיטן שיף
מיט אַ האַלבער לבנה, אַ נאַסער.

ג

אויף מיין קאַפּ פּאַלט אַ שאַטן ווי אַ טונקעלער שירעם,
די פּלעדערמויז האָט מיר אים געשענקט בניים קיקיון,
ווען כ'וועל נישט האַבן וווּ צו גיין,
וועל איך אין יונה הנביאס שיף אַרײַן!
הוידען זיך אין זײַנע חלומות די וואַרע...

ד

דער קיקיון ווערט שוין דאַר און דין,
אַן אַן אַנלען אין מיטן ים אויף צעריסענעם זעגל;
אַ פּויגל אַן אַלטער וואָס הינקט און הינקט
שענקט מיר זײַן טונקעלן פּליגל.

א בוכארישע שול אין ירושלים

כ'טו אן דאס קלייד פון א טויב
ווייס און זילבערדיק איז מיין לויב —
כ'טו אן די סאמעט-שיך צום גיין
צו הערן א בוכאריש געוויין —
צו הערן א בוכארישן עברי
ס'איז די שעה פון פל נדרי — —

ס'איז א שלל פון פארבן!
א טייך פון ווייסע מליתים;
א פעלד א פרייס, א וועג
פאר דעם גאנג פון די מתיים...

אויך זיי זענען איצמער אין שול
בוכארער אין פארביקע קאפלען;
די בעקעשעם פלימערן אין זייד
ווינדערלעכע הייליקע שווארצאפלען...

א בוכארישער טעפעך מיט לייבן
אויף א בלויען-מיט גאלד-באנייטן געוואנט;
פהנים-הענט פון פעדעם זיך הייבן,
א וואקסן-ליכט צימערט אויף דער מיזרח-וואנט.

קישנס, קישעלעך אן צאל
געווענדער אין פארבן אויפן פאל;
ווייכער מיט שאלן אויף די קעפ
געבוקטע אויף שטיינערנע טרעפ.

א מיש א לאנגער מיט וואקסענע פלאמען,
אונטער דער חופה פון ליכטער — מיין מאמע,
און איך, איר קינד, איך שטיי דאנעבן
ווי אין די קינדער-יאָרן, בני איר לעבן — —

זי מישט מיר אויף די „עשרת הרוגי המלכות“
און פארגיסט מיר מיין פנים מיט טרערן;
דרויסן גייט שוין ארום די לבנה
און רופט צונויף אלע שטערן.

קומט אריין א בלינדער בוכארער
אין א קיטל פון סאמעט און גאלד;
מיין מאמע פארשווינדט דורך א שפארע
אינעם פארנאכטיקן מעשענעם גאלד.

עס לויפט איר אַקעגן א בוים,
א בוים מיט געקרייזלטע גרינע האַר,
ווינטשט איר מיט בלעטער א ברכה
צו זען זי איבער א יאָר...

די שול פון בוכארע זי טומלט,
טומלט א געבעט פאר ישראל;
איך שטיי אויף א גאס אין ירושלים
און דאוון מיט מיין ליד נאָך א מאָל.

דער שמאַט-נאַר פון ירושלים

וואַשט זיך מיט טוי
דער שמאַט-נאַר זיין פנים:
זעט דעם פרימאַרגן
אין זיבן סימנים.

דער ערשטער סימן,
אַז די תפילה איז ריין.
ער זאָגט זי צוזאַמען
מיט אַן אור-אַלטן שטיין;

דער צווייטער סימן —
די תפילה איז גרויס,
ווייל ס'האַט אַרנינגעוויינט
אַ באַרג אין זיין שוים;

דער דריטער סימן —
די תפילה קומט אַן
צו די שער-ירחמים
מיטן קריי פונעם האַן;

דער פערטער סימן —
די תפילה איז אַרניין
מיט דער דביקות פון שטילקייט,
ווען דער טאָג הייבט אַן גיין;

דער פינפטער סימן —
די תפילה קריגט אַ תיקון:
אַלע ביימער פון דער וועלט
טוען זיך נידעריק בוקן;

דער זעקסטער סימן —
די פייגל בלייבן שמייך,
אונטער זייערע פליגל
מוט א שטראל א שיין;

דער זיבעטער סימן...
ער טראכט און לאכט:
ווי אזוי מוט תפילה
א וויסע נאכט?

אסיפה פון מילבן

אין טוזליקעס געבעטע מיט זיך,
אותיות פון רש"י-כתב,
ווי ס'צערקלט-אויס דער געלער ייך
מיט קורצזיכטיקע אויגן
אין שער-חסד, —
קומען זיי די מילבן
צו רב מאיר'ל
דעם האלב-בלינדן.

האט רב מאיר'ל דערזען
מיט זיין שטארקערן אויג,
אז אויף זיין בלאט,
אין מיטן חודש שבט,
זיצן א מנין מילבן.

האט ער זיי נישט פאריאגט —
ווייל, ווי קאן מען אן אסיפה צעשמערן?
האט ער ארויפגעשיט אויף זיין בלאט
א לעפל צוקער:
זאלן זיי זיך ס'הארץ דערקאפן.
און ער אליין האט צוגעלייגט זיין גרויס אויער
צו הערן אן אסיפה פון זילבן,
מיט פיצלעך מילבן.

פון זיין לינקער באק
שמיכלט נאך איצמער א שמיכל:
„ נע! נע! נע!
אויך מילבן האבן שכל...”

דער ירושלימער וועטער-נביא

א באַרד פון פינף איילן
האַט דער וועטער-נביא ;
א קוקער-שפּאַקטיוו,
א ביכעלע מיט גרינע טעוועלעך.

— אין הימל — זאָגט ער —
גייט אַרום אַ באַרוועסער
דער ריבון כל העולם,
ר'האַט נישט אויף קיין שיד.
זיין פאַרמעג
גייט ער אַוועק
אויפצוהאַלטן די וועלט...

דו פּרעגסט,
ווי וויינט דער וועטער-נביא ?
אויף אַ דאָך-שטיבל
ווי סע ליגן אָפּגענוצטע פּלים.
ר'האַט אַ וועטער-פּאַן אַ בלויען,
אַ גרויסן מגן-דוד,
אַ בלעכן-מענמשל,
וואָס שמייכלט צום וויינט.

דער וועטער-נביא האָט אַ סך מאַל אַ טעות.
ווען ער זאָגט אַן רעגן
מישט זיך אַרײַן
דער פּרילינג-המסין !
להכעים !
להכעים !
זעצט זיך אויף זײַן פּאַן.

דעמאלט
נעמט דער וועטער-נביא
זיין קוקער-שפאקטיוו,
פוצט אים מיט א רוימער פאטשיילע,
זאגט:
זיי מוחל, האר,
דו ביסט דער חכם
און איך דער נאר!

מען בעט אויפן יורה

קליינע איינגעדארמע תימנער,
הויכע באבערדיקטע בוכארער,
מאגערע פארשוויגענע איראקער,
טונקעלע שווארץ-אויגיקע ספרדן,
אשכנזישע באשטריימלע יידן,
אלע שולן זענען פול
א געבעט מיט דביקותדיקער תפילה —
א שופר טוט בלאָזן!
עס זענען דארשטיק די פעלדער, די גראָזן.
עס זענען ביימער פארהלשט...
דארשטיקע בערג מיט פארברענטע קעפ —

אלע שולן —
אלע בוכארישע,
אלע ספרדישע,
אלע אשכנזישע
תפילה א תפילה.

ווו זאל מען אים אויפזוכן דעם יורה?
אפשר פארשמועסט זיך מיטן בורא?
זיי טרינקען צו ביסלעך א לחיים —
עס זאל קומען א רעגן פאר ירושלים.

און אפשר וויל זיך דער יורה באַרגן
פעסער און ברונעמער ביוזן קומענדיקן מאַרגן?
נאָר דער בורא האָט אלעס פארשיקט — אזא שאַד!
עס מאַכט אים א מלאך א מילכיקע באַד...
עס שטרעקט אים אויס צום יורה דער בורא א האַנט:
„גיי — ס'וועט קומען א געזאַנג פון וואַסער אין לאַנד!“

גייט דער יורה אַוועק פול מיט נצחון
לאַזט אַ שנירל פון פערל, פאַרן שמילן במחון...

מע האָט שוין געבענמשט אין די שולן דעם מל!
עס בויט שוין דער יורה — אַן אונטערערדישן קוואַל...

ערשמער רעגן

א

נאָס באַברעממער
נאָסט פון אלע געסט!
גייסט אַרום אויף מיין דאָך
מיט קעצישע פיס.
האַב איך געמיינט
דו האָסט דיך אויסגעוויינט
אויף מיין שויב
צוזאַמען
מיט דער ווייסער טויב פון שלום.
נאַר ס'איז געווען מיין טעות!
האַסט אַריינגעוויינט
מיטן פנים צו דער ערד
אין וועלקנדיקן גראָז.

ב

כ'גיי אַקעגן
דעם רעגן-נאַט,
וואָס וווינט אין ירושלים
מיט אַ פּדיון,
מיט אַ רעגן-לירע.
כ'וועל שפּילן אויף די הייף
מיין אַלטן פּזמון
וווּ פענצמער וועלן זיך אויפּמאַכן,
מען וועט קוקן פון אלע שטאַקן.
דער טאַג וועט ליגן
אין אַ ווינקל
פאַרחלשט,
דערשראַקן.

ירושלים שלאָפּט

ס'איז די ערשטע פּרילינגס-נאַכט.
די מאַנדלביימער שלאָפּן
מיט די קעפלעך אינגעלוליעט
שאַאַ — —

די מאַמע-נאַכט גייט אַרום
טוט קריאת-שמע לייענען.
מיט טויזנט פינגער
זענען אירע הענט.
ווייסע פליגל האָט דער מגדל דוד.

אַלע לבנות קומען זיך טרעפן
ביים גריכישן קלויסטערל
ווי דער פּאַפּ
מיט דער שוואַרצער באַרד
פאַרשטייט נישט זייערע טענץ —
ער קוקט זיי נאָך,
קאָן נישט אויפּוואַכן
פון זיין חלום...

איין לבנה איז טאַקע פון גריכנלאַנד!
זי הענגט אויף אַ וואַנט פון פּלאַקאַטן
„אליקי“ הייסט זי...
דער פּאַפּ זינדיקט אין שלאָף...
„אליקי“ „אליקי“ —
זיין געשריי פון חלום
פאַלט אַרײַן אין אַן אַפּן האַרץ.

דער באַרג יהודה
האַט תמיד אָפן זײַן האַרץ.
ווער עס שרײַט אין נעכט
ווען ירושלים שלאָפּט
נעמט ער דאָס געשרײַ,
באהאַלט עס
דער באַרג יהודה.

פּנרת זינגט צו ירושלים

איך גיב דיר
דאָס זילבער
און ס'געפאלדעטע קלייד,
אין דעם סוד
פון מיין מייף
וואָס ליגט
אין מיין פרייד.

ירושלים,
ירושלים,
כיגב דיר
דאָס גאַנצע
פארמעג
פון מיס.

זיצן די
שמערן
בני מיין
צוקאַפּנס,
פרעגן:
— פּנרת,
ביסטו דער
גילדענער טראָפּן
פון וואַנען
מיר זענען געקומען?

— ענטפער, פּנרת,
ענטפער, פּנרת,
ענטפער

איין שמערן,
א שטומען — —

און פנרת
זאגט:
„גייט שמערנדלעך
שלאפן.
דער הימל,
דער הימל
איז אין ירושלים אפן” — —
איך גיב דיר
דאס זילבער
און ס'געפאלדעטע קלייד
און דעם סוד
פון מיין טיף
וואס ליגט
אין מיין פרייד.

דאָס מיידל פון עין-השופט

אין בלויען קאָפּטנדל
מיט ברוינע פּיס,
אַראָפּגעוואָרפּן ביידע שיד,
אַראָפּגעלאָזט די ווייצן-צעפּ,
קומט זי זען ירושלים.

בני מיר אין דער היים,
אין עין-השופט,
וואַקסן בלומען אויף דער שויב
אַ ווינטל טאַנצט מיט ביימער,
די ווינטמיל זינגט פון אויבן.

בני מיר אין עין-השופט
הענגט אַ פּויגל-נעסט
צווישן איין צריפל און צווייטן,
אַ וואַלקן פליט אַוועק,
קומט די זון אים באַגלייטן —

און דאָ אין ירושלים
וונדער איבער וונדער,
טרעפּ אויף טרעפּ, קעפּ אויף קעפּ, —
אַזוי פיל בערג מיט חכמה,
אַזוי פיל קלוגע קינדער.

אין בלויען קאָפּטנדל,
מיט ברוינע פּיס
גייט זי צוריק און טראַכט:
יא, מיין איז עין-השופט —
ירושלים אויכעט.

אויף די בערג פון יהודה

א

זידענער געל-גרינער סאמעט,
א געוועב פון דינעם טיול;
אין די בערג איז הייליק און שמיל —
ס'האבן חתונה צוויי שוואלכן,
אונטער דער לבנה דער האלבער!
מוראשקעס אין שרענגעס
פלניות אין רויטע סטענגעס,
א האניק-טרונק ברענגט דער ווינט.

א פלעדערמיוז אין קרומע שייך
טוט א פלי!
הענגט זיך אויף א וואנט.
די צוויי שוואלכן,
אונטער דער לבנה דער האלבער
פליען א טאנץ,
פארשווינדן
אין אן אין-סוף א בלינדן.

א פארשפעטיקטע קומט א פארשמעלטע סאָווע;
אנגעטאן א קלייד פון א האָן...
זעצט זיך אויבנאָן!
טוט א קריי:
— אוי-וויי!
— שפעט!
שושקען זיך מוראשקעס און קוועלן:
— געזען! א „האָן א געלן“ —
מיט א קאס!
פארשרומפען ווי א שוואם! — — —

יוני-האָניק גיסט דער ווינט אויף סאַסנע-נאַדעלעך ;
און די שכנה, אן אַקאַציע,
בוקט זיך צו אַ קאַנוואַליע,
די אַקאַציע די הויכע
מיט דער שמאַלער טאַליע.

ב

זיי וועלן שוין קיין מאַל
נישט גיין אָן מיר,
די הימלען אין די גרינע זעפירן ;
וואַרטן וועל איך דאָ אויף זיי
בני שמאַלע ווייסע טירן.
כ'וועל האַלטן אויף מיין קאַפּ
אַ שמערן, וואָס האַלט אין געבוירן,
נידערן וועלן הימלען צו מיר
מיט דעם שמערן-וואַגן!
אַן עלפנביינערנער מאַן
וועט אויסרוּפן מיין נאַמען
— הינדל-חנהם מאַכטער
וועט מיט אייך מיטקומען! —
וועלן די יוני-הימלען
פאַמעלעכיקע זיך בוקן,
מיט די אַקסל צוקן ;
די שמאַלע ווייסע טירן
וועלן זיך צוריק צומאַכן.

צוויי וואַסער-פּידלען — ירדן און פּנרת

כ'האַב געוואַלט פאַר דיר שפּילן
אויף די צוויי וואַסער-פּידלען,
אויפן פּנרת און אויפן ירדן
דאָס וואָס מען שפּילט
אין וויג-לידער. —
נאָר די סטרוניעס זענען נישט געווען געסטראַיעט,
זיי זענען געלעגן פּייכמע,
גלייך ווי ס'וואַלט דער ווינט עמעצן מיט זיי געשמיסן. —
האַב איך דיר געשפּילט אָן סטרוניעס
אַ וואַסער-סערענאָדע מיט בלויע זייפן-בלאָזן.
ס'האַבן מיטגעברומט די ירדנער גראַזן,
ס'האַבן מיטגעברומט די פּנרתער גרינע פּישלעך
וואָס פּליעסקען מעלאָדיעס און ניגונים
פון רבי מאיר בעל-הנש.
ס'האַבן מיטגעזונגען דער דיכטערינס רחלס מיתרים,
וואָס ליגן אַרומגעצוימט ביי איר אוהל.
און איר אַליין, דער תּושבת פון פּנרת, —
האַבן אַרויסגעפירט צוויי מלאכים מיט פּליגל בלויע.
געחאַלטן זיי ביי די צעפּ די גרויע.
געזען האָב איך רחלס הענט
וואָס שרײַבן תּמיד נאָך אָן אינטערמעצאַ
צו אויפגעבליטן לאַנד-ישראל.

צפת

אין מיין מיין פון זכרונות
ליגסטו מיט בורשטיין-פענצמערלעך
און שפילסט אויס אויף א פידל דיין תפילה.

זעץ איך זיך מיט זיבן שוואלכן,
און שוועלכל מיט זיי דעם מאָרגן;
רבון כל העולם,
וואָס האָבן דען שוואלכן צו זאָרגן?

זיי וווינען מיט מיר אין צפת.
זיי שלאָפן מיט מיר אין די בערג.
זיי דעקן זיך צו מיט הימלען
און איך — מיטן גאַלדענעם בלאַט,
וואָס הענגט נאָך פון אַדם הראשון,
פאַרגילדט און פאַרזיגלט מיט דורות;
און פון דעם בלאַ, וואָס שמראַלט פון די בערג,
צינדן זיך שטערן-מנורות.

— צפת —

אין מיין מיין פון זכרונות
ליגסטו מיט בורשטיין-פענצמערלעך
און שפילסט-אויס אויף א פידל דיין תפילה.

דאָס בלויע ברונעמל פון צפת

אויפגעבויט האָבן עס מלאכים,
רב מאיר בעל-הנש
האָט צוגעלייגט זײַן האַנט —
גייט אין די אָונטן אַרײַן
דער הימל פון צפת;
לייגט זיך דאַרטן שלאָפן
דעקט זיך אײַן
מיט דער זינדענער דעק פון פּנרת.

רחלם בריוו

אן אלטער מקובל פון צפת
זיצט בני א פארגעלט בלאט
זינע שפאקולן הענגען אויף זיין נאז
ער לייענט אן אלטן בריוו
וואס דער פנרת האט אויסגעוויינט נאך רחלם טויט.

פאסטאָראַלע בניִים ירדן

אין פּוֹיגלשע בגדים
גייען אַרום דאָ די מלאכים
אין עמק פון עפולה.
די לאַנגפּיסיקע באַטשאַנעם
גייען צום ירדן מאַכן הבדלה — —

די דוכיפת מיט איר קרוין
פאַרלירט אַ פּעדערל אונטערוועגס.
שעפּסן ברוינע שטייען איינגעטוליעט
מיט פאַרכט אַקעגן זון-פאַרגיין,
עס קומט דער אַוונט אַ טונקעלער
געפירט מיט שווייגעניש פון ווילד געשטיין.

און שאַ און שמיל —
סע גייען בערג אין טאַל אַרײַן
מיט גרין-פּיאַלעמן דעמער,
שאַף, אַ גאַנצע סטאַדע לעמער
טראַגן צום ירדן אַ טאַג פון זומער
און באַהאַלטן אים אין וואַסער-שפּיגל.

דאָס אינדזל מײַנס האַב איך דאָ אויסגעשפּרייט
ווי די סאַנא פון ירושלים.
דאָ איז גוט אַ ליד צו געבערן —
דער ירדן חלומט אַוים פאַר מיר אַ שמערן...
עפעס אַ פנים פון יופּיטער!
זאָל דאָס זײַן פאַר מײַן אייגענעם געוויטער?

עם פראלן אויף זיך דונערן אין מיר און בליצן!
מיין שאך-ברעט האט זיך אויפגעמאכט
מיט שווארץ-ווייסע פיגורן,
מיין מלך האט א ריטער דא פארלוירן;
א קיבוץ שלאפט איין אויף מינע הענט
מיט פענצטערלעך ווו ס'שלאפן צווייגן.
א גוטע נאכט דיר, ירדן טיפער,
כ'וועל צוקאפנס מיר דיין חלום אונטערלייגן.

די שריפט פון כנען

*

עס זינגען צו מיר
לאמעדן, מעמען
פון אן אלטער פנענער שריפט ;
בלוי-טורקוזיקע אותיות
קימען מיך פרעגן,
צי איך האב א מאל געזען דעם רוימן ים.
דארט באדן זיך נאך עד היום
די פנענער געטינס,
זיי דעקן זיך צו מיט א געוועב
פון זיידענעם ביימישן שאטן.
לאכט א שאקאל
מיט א יאמער-געלעכטער :
האסטו קיין מאל נישט געזען פנענס טעכטער ?
שושקעט זיך דאס בלויע וואסערל פון צפת
מיט אן איילבערט-בלאט,
און איך לערן אלף-בית פון אלמן פנען
און איך הער א קול : פי טוב — —

וואס האט גאט ברוך הוא
מתקן געווען אין פנען ?

אַדום הראשונם שמרויענע שיד

געסלעך, פרומע געסלעך,
לכנה ווארפט ממבעות
אין בלעכערנע פושקעס
וואָס וואַלגערן זיך
אין שיערי חסד
בני דער האַלבער אַשמורה,
וואָס גייט אַרום אין זיידענע לעטשילעך
און עסט שמערן
וואָס פאַלן אַראָפּ דערשראַקענע...

בני אַן אַלמן טויער
אין סאַמע האַרץ פון ירושלים
שטייען צוויי שמרויענע שיד
וואַרטן אויף די פּים...
זיי קרומען זיך מיט אַ קרומען שאַמן —
וואַרטן...

גייט אַן אַלטער ייד פאַרבני
מיט לאַנגע פּאות ;
זאַגט :
— מי יודע ?
מי יודע ?
טוט אַרײַן אַ פּוס
שאַקלט מיט אַ פּאה —
— צוויי שמרוי-שיד אין מיטן נאַכט
ווער האַט זיי דאָ אַהערגעבראַכט ?
— צוויי שמרוי-שיד
זאַלן באַלד פון דאַנען גיין
אַליין !

אדם הראשון נעבעך א באַרוועסער
געגאנגען אָן זיי!
און אפשר געלאָזן זיי אין שניי? —
— מי יודע?
מי יודע?
דרייט מיטן פינגער
די בלאַנדע פאה —
— אפשר זענען זיי געווען
שוין אויף אלעמענס פים
פאסן זיך נישט! ?
ווער האָט אזא פום ווי אדם הראשון? —
און אפשר וואַרטן זיי אויף משיח?
אַרעמע שטרויענע שידך!

א רוימער אקווארעל

יעדן טאג,
יעדן פארטאונט
זע איך דעם זעלבסטמאָרד
אין די הרי-יהודה
פון דער ירושלימער זון.
יעדן טאג
יעדן פארטאונט
זע איך דעם חלף
פון עקידת יצחק —
א געקוילעמע ליגט זי
אויפן האַלדז פון אן אלטן באַרג.

קעמען זיך נישט די בערג,
וואַשן זיך נישט די בערג,
די זון ליגט אין אַ טײַך
פון שאַרלאַטן רוימן גלי
אויף די בערגס קני,
ביז אין די וואַלקן-קני
פון טרויער. —

ווי אזוי ווערט זי ווידער
אויפגעוואַכט פון איר טויט?
פרעג איך,
ווי אזוי האַלדזט זי ווידער
מיט אירע הענט דעם באַרג? —
פרעג איך.

כ'הער נאך די רוימע שעהען
די רוימע קלאנגען
פון דער געקוילעמער זון:
כיזע נאך אין אלע שויבן
אין אלע פענצמער
שווימט א צימער —
זאל דאס זיין נאך דעם גרויזאמען געווימער
וואס עס טוט זיך אן יעדער פארטאונט?

מזל אייר

אזוי איז זיך א ניגון
אין חודש אייר נתגלה,
איבער ירושלים מיין שטאָט
א ווייסע פּאַסטאַראַלע —

צעצוויעמעע מילגרוימען
מיט מאַנדל-מילך דער דרויסן;
קעמלען קלינגען געלאַדענע
מלך דוד רײַט אין ווייסן.

רײַט אין ווייסן דוד
פון א ווייסן שליאַך,
געזען האָבן אים פייגל
פון דעם רויטן דאַך — —

מיט דער פידל קומען
די סטרונעס ברייט צעצויגן,
און די הענט די בלייכע
האַלטן שטייף דעם בויגן.

ירושלים האָט געדרעמלט
מיט דוד מלכס ניגון,
דערנאָך איז אויף זײַן טורעם
די איינזאַמקייט געלעגן — —

מזל סיון

פון ארם נהרים
שטיינערנע פיגורן
אין א וואַגן פרעהם
צו אונדזער שטאַט פאַרפאַרן —

א הימל א געשניצמער
מיט וואַלקענעס רעליעפן,
דער הר-ציון א שטומער
שטייט אין סיון אַפּן.

די אור-כּשדים-פיגורן
אויף קעפּ לבנה-טעלער —
פאַרן דאָ און פאַרן
אין סיון-נאַכט דער העלער!

דאָס זענען געסט געקומען
ס'קאַצל קומט! נהרים!
זיי ווילן זען דעם מלך
וואָס קיניגט אין ירושלים — —

פנענער דיכטונג

אדאד, גאט פון שטורעם,
וועק נישט אויף די שלאנג.
זי שלאפט,
נאגט א ביין פון סנהריב
און חלומט,
אז ביידע זיינע זין
האבן אים געטייט!

אדאד, נעם און שפיל
אויף אור-נינא *
ווי סע שפילט
דער פנענער ווינט
אויף דער אלטער פאלמע,
וואס וועלקט,
שטארבט צו ביסלעך
אונטער א שאטן.

סנהריב, דער מלך פון אשור
האט געוואלט אייננעמען
די אייביקייט
פון ירושלים.
קאן מען די אייביקייט
פון ירושלים באהערשן?

* מעסאפאטאמישע פידל

אור-נינא,
שפיל, שפיל.
א גארטן הענגט אין דער לופטן.
נבוכדנצר האט אים געלאזט פלאנצן
פאר זיין ווייב אמנונים,
שפיל, אור-נינא !

עשתורת

עשתורתן האב איך היינט געזען,
עשתורתן, מיט א מויל ווייסע ציין.

זי האט פארקויפט אפרסקים
מיט רויטע פנימער און מיט געלן שימער,
אליין האט זי געהאט
א געשניצטן האלצערנעם האלדז
מיט א סך זילבערנע מטבעות;
די צעפ האבן איר ארונטערגעהאנגען
ווי טונקעלע צוויי פאות.

און געווען איז זי א שפעטזומער!
האב איך געקוקט אויף אירע פיס
אויף אירע געפארבטע נעגל,
אויפן הימל האט זיך געשיפט
א הונדערטיאריקער טאג
אין א קרומען ווייסן זעגל.

מעסאָפּאַטאַמישע האַרפע

כ'וויל דיר שפּילן אַ ניגון,
אויף דער האַרף פון
סאַרגון דעם צווייטן.

כ'האַב זי געפונען די האַרף
דאַרט וווּ בינען
לייגן שלאָפן זייער בינען-טרויער.

כ'וויל דיר שפּילן אַ זמר,
פון אַן אַוונט-דעמער,
וואָס עס זינגען ירושלימער בערג
זייער באַרגיקן טרויער.

כ'וויל דיר שפּילן
אויף דער האַרף
פון סאַרגון דעם צווייטן:
דעם שמערן-מאַנס חזיונות,
וואָס ער וואַרפט זיי אַראָפּ פון די הימלען
פאַר מיר.

כ'קלייב זיי אויף,
לייג זיי אַרײַן אין דער ליימענער שיסל
פון מיין אויסגעקעמטענעם באַגינען.

דער פעכער פון אברבוק

אויף א גאלד-באזוימטן טעלער
האט די זון אריינגעברענגט
א שפינוועכסענעם פעכער
וואס אן אלטע שפין
האט הונדערט און איין יאָר
פאר עמעצן געוועכט — —

האב איך געפרעגט פארשעמט:
— איז דען דאס דער פעכער
פון מיין שוועסטערס חופה-טאָג?

— ניין, ניין —
האט געשאַקלט די זון מיטן קאָפּ —
סע איז דער פעכער
אבר-בוקס,
דעם אלטן קעניגס,
וואס ווינט אין מצרים —
דער קעניג פון מצרים
וואס קיניגט נישט מער,
ווייל ער איז אלט,
שיקט ער אים פאר מיר
איך זאל פעכערן
מיין טרויער
ווען ער שלאַפט איין
אזוי מיד — —

און ווייל ער האט אמאל
מיין קרישמאלענע טיר געזען
און ס'איז גראד אונט נאך געווען —
האט ער, דער קעניג געזען,
ווי כ'ניי א העמד פאר מיין ליד,
ווי כ'שנייד א קלייד מיט א זילבערנער שער —
און די פארב פון לידס א טרער.

און דערפאר
שיקט ער מיר
דער אלטער נאר — —
דער קעניג — סתם אזוי —
דעם שפינוועבס-פעכער
פון דער אלטער שפין.

בבלישע געטער

זייער מאמע-גאט
האט זיי געבוירן
פון בראנדז און גראניט.
זייערע פנימער
האבן נישט קיין שמויכל,
קיין געוויין.

מיין גאט
איז געוויקלט אין רצועות
פון יודישער פֿיין.

ער גייט שלאפן
אויף א בעט פון פארמעט-אותיות —
ווייל זיי ליגן געשענדט.

בבלישע געטער
קאנען נישט געבוירן
קיין געוויין.

מיין גאט איז א יתום
צווישן פייער,
שמורעם,
אין קיינעם לאנד.

ביבלישע מאַטיוון

א

קינס טויט

אַפגעטראָגענע בלוטיקע טעג
טראַגט קין אין זײַן ברוסט;
אַ שאַטן וואָס איז לאַנג און גרויס
טונקלט זײַן גערינצלט פנים.

טאַרבעס פון זאַמע טעג
הענגען אונטער זײַנע אויגן.
ווי אַ פויגל איז דאָס לעבן
אין שפּליטער זיך צעפלוויגן.

ווער איז די גרויסע האַנט,
וואָס ווערגט זײַן געמיט? —
ווער זענען די פיס,
וואָס גייען נאָך זײַנע טריט!

און אפשר האַט די שטראַף
אזעלכע שאַקאלישע אויגן?
יאַגט אים נאָך,
אים און די סטאַדעס שאַף?

די שעפּסן-פעל
פון טויטן הבל
האַט זיך אין אַ וואַלקן
אַרײַנגעשלייכט. —

און ווו איז תובל-קין?

איפה?

— אין?

תובל-קין איז שוין

מיט למכן אין מדבר.

די שאף טראָגן אויגן פון פחד.

ווער איז דער לאנגער שאַטן?

ער וואַנדערט און בלאַנקעט אין די טאלן.

דורות זענען געגאַנגען.

דורות זענען געקומען. —

חנוך די שטאַט פלימערט אין מאָרגן.

ווו האַט זיך דען

די גרויסע האַנט פאַרבאָרגן?

אַ האַנט מיט אַ פּייל,

אַ קליינע, אַ דינע,

אַ קינדעריש אויג

צילט און האַט געטראָפן.

אַזוי איז דער טויט

מיט קינס לעבן אַנטלאָפן.

ב
תובל-קין

אין מידבר קלינגען
גלעקער פון שעפסן,
און א פיפל גלעט
דעם מאַרגן.

בערג מיט רונדיקע בייכער
זענען מעוברת
מיט מאַרד, מיט מויט.

פאַר וואָס מוזן מענטשן
בלוט און ברויט?

ערגעץ פאַרעמט זיך די
זינד אין אַ קינד.
ערגעץ קריכט אַרום
אַ נקמה פון דורות.

און אפשר קריכט אַרום
דער אור-מענטש
אין אַ שעפסענער פעל,
און — איז דאָס פנים פון גאָט?

און אפשר קריכט אַרום
די זינד און די שפּאַט?

תובל-קין האָט
אַנגעצונדענע אויגן,

ווי א מאַרגן-שמערן.
ער יאָגט זיך
נאָך אַ לייב, נאָך אַ וואַלף.

די פּייל שפּרינגט,
די פּייל צילט —

ווי איז דאָס אויער
וואָס האַרכט צו די טריט?

פון ווייטנס
אין די מעיברתע בערג
שנירלט זיך אַ שנירל בלוט.

מיר האָבן געפאַנגען,
זאָגט תּובל-קין.
און למך צימערט אויף,
און למך פרעגט:

— ווער איז דאָ?
ווער איז דאָ?

אין מידבר קלינגען
גלעקער פון שעפּסן,
און אַ פּיפל גלעט
דעם זינדיקן מאַרגן.

ג
הגר

רוימע פייגל פלוען,
פעלדער ליגן נישט באפרוכפערט;
שטיינער הייבן זיך
ווי קעפ פון פינצטערניש.
די ערד איז טרוקן
פארברענט אויף רויט,
הגר גייט אַקעגן דעם שאַטן פון אַ קנויט,
וואָס פינקלט פון ווייטן —

וו ווילסטו, הגר, גיין?
ווו ווילסטו, הגר, קילן דיין געוויין?

דער הימל איז שווער
ווי דיין לייב;
אלע וואַלקנס זאַמלען זיך אויף דיין קאַפּ.
אַלץ איז פֿייער און בלוט.

אַ שטיין קומט איר אַנטקעגן,
אַ קליינער טראָפּן טוי,
אַ בין, אַ זומערדיקע בין,
אַ טויטע פּאַרטריקנטע פעל
פון אַ פּערד —
דאָס וואַסער האָט זיך באַהאַלטן
אין דער טרוקענער געשפּאַלטענער ערד.

— ווו ווילסטו, הגר, גיין?
— ווו ווילסטו מיט דעם קליינעם נביא גיין?

עס קומט א הייסער שטויב
און פאלט אויף אירע האַר. —
הגר, הגר, אַזא וויסטן וועג
פון וואַגלעניש אַ יאָר!

— ווו ווילסטו, הגר, גיין?
— ווו ווילסטו, הגר, קילן דיין געוויין?

א פסח-הגדה

א

הא לחמא עניא

לאז אריין אין דיין אכסניה
די לחמא-עסער, די ארעמע עניא —
דאס הויז זייערס איז קיין הויז
די שוועל איז קיין שוועל,
דאס ציגעלע געקוילעט
אזוי בלאס, אזוי געל.

פארציר זיי, די ארעמע, מיטן פארביקן ארנאמענט
לייג אריין זיי א ניסן-טאג —
אין די אויסגעדארטע הענט.
לייג אריין זיי א זון, א זון פון פרייד;
און זינג מיט זיי אויפן קול
דאס חרות בלויז-ליד.

און שמעל אוועק די הא
און נעבן איר די תוו,
און בינד זיי ביידע צו
ווי צוויי ווייסע שאף.
כל דכפין יתי ויכול
ויפסח השתא הכא — אין דיין אכסניה
יידן פון גאר דער וועלט
און א טייל פון אלטן שפאניע.

ב

קרע לנו את הים

נאר די ניסן-נאכט
האט געהאט דאס מעסער
מיט וועלכן זי האט
אויפגעשניטן דעם ים
און געהייסן גיין
די לבנה אליין —
און דערנאך
די פיראמידן
די קי און די אקסן,
די מצה-בעקער,
די רעדלעך,
די שמירה,
דערנאך די יידן.

די ניסן-נאכט
האט געהאט א בלויען טולופ
און שונרא די קאץ
האט געהאט גאלדענע אויגן.

ליד צו דער הגדה

צו ערשט ווערט געבוירן די פארב,
 דערנאך דער פארביקער קלאנג;
 איך רופ דו, אומבאקאנטער מאַלער,
 צו מיין לידער-געזאנג.

עס וועלן יארטויזנטער שטארבן
 און דער קברן וועט זיי באהאלטן,
 נאָר דיין האַנטווערק וועלן אַרבן
 פון דעם יונגן ביז דעם אַלטן —

דו, אומבאקאנטער מאַלער מיין,
 איך טרינק פאַר דיין אייביקייט דעם וויין!

מיש אויף די פארב צו מאַלן אַ פרוי,
 דאַס דאַרף דאָך זיין אונדזער חוה!
 מיש אַריין דאַס גאַלד און דעם בלוי,
 וואָס עס האַט די גאַלדענע פּאווע.

ווייסער צוויט פון איינזאמקייטן

*

דער תהילים פון חלומות
איז מיין שטארקע וואָר.
איך גיי שלאָפן מיט אַ צוקאַפּנס
אויסגעבעט פון אומרו.

די גרויסע שוואַרצע שירעמס,
שאַטנס פון ביימער,
קומען מיטחלומען
דאָס וואָס כ'האַב אַ גאַנצן טאַג פאַרקלעמט,
באַהאַלטן אין די קאַמערן פון נשמה-אַלטוואַרג.

דער חלום סדרט אויס מיניע געדאַנקען
ווי שוואַרץ-ווייסע דאַמינעס.
זיי ווערן ליכט-טורעמס, סיגנאַלן
און זיי צויבערן — —

אַנאַנים

אין טאָג אַרײַן גיי איך אַנאַנים.
די מאַסקע מײַנע — פון אַ ביבליאָטעקאַר,
וואָס נאַטירט אינווענטאַרן פון ביכער,
פאַרשרײַבט דעם רעגיסטער
פון גרויסע מאַלער, סקולפּטאָרן,
אילוסטראַטאָרן, קאַריקאַטוריסטן.

סע טרעפט אַ מאַל, אַז איך באַגעגן זיך
מיט די פּרעהיסטאָרישע געמאַלטע אַקסן,
געצייכנטע פיגורן פונעם ערשטן מענטש, —
דעמאַלט גייט אַרײַן אין מיר
דאָס ערשמע געשריי פון אַ זונאויפגאַנג,
דער ערשמער טרויער פון אַ טונקעלער נאַכט,
דער ערשמער געברום פון ערשטן ווינט;
כ׳בלײַב זיצן פאַר אַ געמעל פון טערעקאַטאַ-פאַרבן,
דאָס ערשמע פּײַער פון יצירה צינדט זיך אין מײַנע אויגן.
דעמאַלט גייט אַרויס אַ לבנה אַ געשוואַלענע, אַ גאַר גרויסע.
און זי איז טרויעריקער ווי איך,
ווייל זי ווייס, אַז זי וועט קלענער ווערן.

נאַנזו

פּוּיגל מײַנער,
וואָס פּליסט איבער מײַן מידן קאַפּ
ווען כ׳קאַן נישט אײַנשלאָפּן —
דײַן גרינע וועסט
מיטן רויטן כאַלאַט
זע איך דורך מײַן ווימפּער,
כ׳האַב דיך מורא אַנצורירן
זאַלסט נישט צערינען,
ווען איך חלום וועגן
מײַן מאמעס וואַרעמער האַנט.

און שפּעטער
ליגט אויף מײַן פּעדער-דעק
די האַנט פון אַ ווינטערטאַג.
די שויבן זענען פאַרטערט
און פּוּיגל נאַנזו
פּליט נישט מער איבער מײַן מידן קאַפּ.

ער ליגט טויט, אַן אויפגעמאַלענער
אין אַ בוך איבער עגעישער קונסט.

א שפיגל

אויסגעטראכטער לין,
דיין פארזילבערטע קרוין
איז אן אָפגעטראָגענע —
זעסט אויס
ווי די מלכה פון דער קארט!
א הפקדע,
א שוידערלעכע מלכה
אן א מלוכה!

אויסגעטראכטער לין,
וואָס טוסט מיר נאָך איעדע תנועה.
הייב איך אויף מיין האנט
הייבסט דו אויף דיין האנט;
וויינט מיין אויג
וויינט דיין אויג.
מאָך איך אויף דאָס טירל פון מיין האַרץ,
מאַכסט דו אויף דינס.
מיין טרויער גייט אַרויס:
זעץ זיך אין א ווינקל —
דיין טרויער גייט אַרויס
טוט מיט א גלאַז אַ פינקל.

אויסגעטראכטער לין,
כ'שטיי אין דיר.
דו ביסט דער זעקסטער טינד
פון יענע טיכן,
אין וועלכע כ'האַב אָפגעשפיגלט מינע לידער.

זיי האָבן מיך נישט אַרײַנגענאַרט!
דו ווילסט מיך אַרײַנגאַרן,
מײַן ניגון דערטרינקען —
אויסגעטראַכטער לץ?

א קרומע נאכט

ווער האט אויסגעקרימט מיין נאכט
מיט קרומע נעגל פון א וויינענדיקן פויגל ?
שלאפלאזע שטייען און האַרכן מיניע ווענט,
ס'גייט ארום א שאַטן אויף זיי
פון דעם זייגערס קאַפּ;
דער פאַטעל, וואָס איז פאַרביק געל,
לאַזט זיצן מיין אויסגעטאַן קלייד
מיט אַרבל אויסגעשפּרייט
אַזוי אוממעכטיק,
ווי ס'איז מיין אומעט,
וואָס גייט ארום אַ באַרוועסער
אין שוואַרצע זאַקן.
קוקט אַרײַן אין מיניע פענצטער די סטראַשידלע,
צעשויבערט זענען אירע האַר,
איין אויג פאַרמאַכט.
ווער האַט אויסגעקרימט מיין נאכט ?

טרויער

איך ווייס, אז דעם שענסמן וועג
בין איך שוין אפגעגאנגען,
און איצטער קומט דער שטייניקער
מיט גרינע גיפטן-שלאנגען.

איך ווייס, אז דעם שענסמן ווערמערפלי
האט עמעץ פאר מיר שוין אפגעזונגען,
און איצטער וויינט א סקריפ פון מיר,
וואס די מיר אליין האט אויסגעזונגען.

איך ווייס, אז דעם שענסמן מאג פון חכמה
האב איך איינגעוויקלט אין אלע מיניע טרויערן,
און איצטער קאן איך נאר צושמייכלען
און אין דער טיף באדויערן.

*

רשעל האַט געזאָגט :
„נאָר דער מענטש איז וויכטיק אין ליד“,
נאָר דער מענטש ?
ווי אַהין וועלן פֿליען די ווייסע מעוועס
און די איידעלע פֿלאַמינגאַס,
וואָס איך האָב געזען אין עמק הבשן ?

ווער וועט הערן דעם געיאָמער פֿון שאַקאַלן ?
וואָס וועל איך זאָגן די קליינע שוואַלבען
וואָס קומען צו מיין פענצטער
און שענקען מיר אַ ליד ?

און פֿאַר אַלץ :
דאָס געוואָי פֿון אַ היימלאַזן הונט
ווען ער וויינט אויף אַ מענטשלעכן בראַך ? ...

הייליקייטן

וואָס איז הייליקער פון אַ געלן בלאַט,
וואָס פאַלט פון בוים אין שפעטן האַרבסט?

וואָס איז הייליקער פון אַן עפל
ווען ער פאַלט פון ווינט
צו פרי געריסן?

וואָס איז הייליקער פון אַ רוז
ווען זי מאַכט צו איר אויג
און וויל נישט זען די שער
וואָס האַט זי אָפגעשוירן?

וואָס איז הייליקער פון צוויי יונגע שטאַרבנדיקע הענט
וואָס האַבן נישט דערשריבן זייער בריוו
צו דער געליבטער?

וואָס איז הייליקער?

די באלאדע פון א שמעטערלינג

ער איז געבוירן געוואָרן
ווען דער פּרילינג איז געקומען —
מיט ווייסע פליגעלעך
צווישן רויטע בלומען.

דערנאָך האָבן די ווייסע פליגעלעך
זיך אָנגעהויבן ברוינען,
ווייל ער האָט אַרומגעפלאַטערט
איבער קוסטעס ווי איבער קרוינען,
און געטרונקען פון רויטע רויזן
איבער זיינע ווונדערלעכע קרייזן
און אַ מידער שפּעט אין אַוונט
אויף אַ בלעטל איינגעשלאָפּן,
ביז עס האָט מיט אים
אַ באַגענעניש זיך פאַרלאָפּן.

אַ וואַלקן, אַזאַ שווערער
איז פון אויבן אָנגעריטן,
און מיט שאַרפע אויגן
די שטילקייט דורכגעשניטן,
דער וואַלקן מיט צעבליצטע לאַקן
האַט דעם שמעטערלינג אויף טויט דערשראַקן.
האַט דער שמעטערלינג גענומען פּויזען
אויף די רויטע רויזן,
געקניקלט זיך אויף די מאַנדל-בלימל, —
גאַר —
ער קאַן שוין מער נישט פּליען.
אַ פּיסל זיך צעשניטן
און אפּשר גאַר אַ פּליגל זיך צעבראַכן.

דער וואַלקן איז צו אים
אויף שפיצן פינגער צוגעקראַכן,
אַריבער אים זיך צוגעכויגן,
געקוקט אים אין די אויגן.
ער וואַלט אים זיכער
מיטגענומען אין די הימלען;
נאָר אַז ער וויל אַ ווײַלע דרעמלען —
זאַל ער שלאָפן.

ער האָט צוגערופן זיבן שטערן,
אַז זיי זאָלן אים צוקאַפּנס זיצן,
עס מעג ווי דונערן און בליצן.
נאָר דער שמעטערלינג האָט קיין זאַך נישט געהערט,
ער איז געלעגן אויסגעצויגן אויף דער ערד.

צו אַ מימאָזע

דיין געקרײַנט געלן קאָפּ
האַב איך אײַנגעפלאַכטן אין אַ פּערז.
דו ביסט געשמאַנען אין רעגן אַ וויינענדיקע,
דער ווינט האָט דיך געוואַלט פאַרגוואַלדיקן,
ער האָט געריסן פון דיר די פינקלדיקע אוירינג,
דיינע האַר זענען געווען פאַרוויקלט אין זײַנע אַרעמס,
נאָר פּלוצעם איז געפאַלן אַ דונער
און דער ווינט, דערשראָקן,
איז געוואָרן אוממעכטיק.

זיבן יאָר נאָך מיין הונטס טויט

דער אַטענמאַט אויף מיין הונט
איז געווען אַן איבערלייגער,
דער באַלעבאַס אדון קאפּילוטו,
וואָס הינקט אויף ביידע פּיס,
האַט דעם הונט נישט פאַרגינען
צו גיין מיט די ווייסע שיכלעך
אויף זיינע טרעפּ.

ער האָט אים נישט פאַרגינען
דעם שוואַרצן קודלאַטן פעלץ
מיטן ווייסן קראַוואַט,
אויך נישט דאָס בילן זיינס —
אַ תּפּילה לויט הינטישן געבאַט.
האַט ער דעם הינטשלעגער געבראַכט
פונקט אין אַ רויטן פאַרנאַכט,
ווען דער הונט האָט פּילאַזאַפּירט
וועגן אַ מאַרכביין און אַ שטיקל רינד
און וואָס מען טוט אויף דער עלטער
ווען אַ הונט ווערט בלינד...

נישט דערטראַכט ביזקל סוף —
און פאַר וועלכער זינד האָט מען אים געוואָרפּן אין אַ זאַק? !
ס'איז בלויז געבליבן זיין שייסעלע געקעכץ,
די וואַסער וואָס ער האָט נישט געטרונקען,
זיין שאַטן אויף דער שוועל —
דאָס אַלץ און גאָר.

און אַ ביל אַ פאַרשטיקטער
לויפט מיר נאָך זיבן יאָר.

וואַלקן-שפּיגל

ווען כ'בין טרויעריק
שפּיגלט אָפּ דער וואַלקן
מיט שוואַרצע סאַמעטענע פינגער
די טיולענע ווימפּערן מיינע.

ווען כ'בין טרויעריק
קומט דער וואַלקן-שפּיגל
מיט שוואַרצע קראַען-פּליגל,
פאַטשט מיך אַוים
און גייט אַוועק.

ווען כ'בין שלעפּעריק
קומט דער וואַלקן-שפּיגל
אין אַ טלית-קמון
פון גלימערדיקע שטערן,
ווייזט מיר אויף דער וואַנט
אַטמנבילדער
און שלעפּערט מיך איין
אין דעם האַמאַק פון נאַכט.

אַקטאַבער

דאָס, וואָס דו זעסט,
אז אַלע שטערן האָבן
אַנגעטאָן ווײַסע לעמל-פעלצן,
איז עס נאָר דערפאַר
ווײַל כ׳האַב באַהאַלטן די לבנה
די פּאַעטן זאַלן איר נישט אַראָפּרײַסן
די זילבער-בראַסלעטן...

זי האָט פאַר מיר געווײנט
אין שפּעטן חצות;
זי האָט געזען,
אז דער האַרבסט שפּאַנט דעם אייזל —
ער וועט קומען צו רײַטן
קײן ירושלים.

דאָס וויגליד

כ'האָב אַ וויגליד אָנגעשריבן
אויף מײַנע מערב-שויבן;
געזונגען האָבן עס שוין היינט
צוויי פרעמדע ווייסע טויבן.

אויף מײַנע מערב-שויבן
הענגט אַ שמרענגל טרויבן,
הענגט אַ שאַטן פון אַ בוים
דעם קאָפּ אַרויפגעהויבן.

איילן-איילן-לוליןקע,
צוויי פרעמדע ווייסע טויבן,
כ'זעל נאָך שרײַבן שורות צוויי
אויף מײַנע מערב-שויבן. —

איילן-איילן-לוליןקע
צוויי פרעמדע ווייסע טויבן.

נאָסטאַלגיע־מעפעד

א

ים-מושלען גייען מסתמא אַ גאַנץ לעבן אָן שיד.
מיט גאַלד־זאַמדיקע צוקער־דעקן
דעקן זיי זיך צו אין ווינטער.
אַ ווינטער־ים ברויזט,
שמורעמט,
שמויסט שטיפעריש אַרום
דעם מאַרגן.
מושלען מיט קינדער־לעפלעך ראָזאַווע
פאַרציילן מושלדיקע מעשיות,
ווי מנין מושל־אויער פאַרציילט מיר,
וואָס עס האָבן גערעדט ביזע צינגער.
אַ ס'קומט נאַכט
שלאַפן איין די מושלען
מיט מורא,
זיי גלייבן צו מיר.

ב

האַבן קוקאַוועס אַ מלאך?
אַ רייטע קאַלינע, זאַגט: יאָ!
אירע אויגן בליען מיט רויטער חכמה.
אַז אַ צווייג אירער שטאַרבט
קומט דער קוקאַוועס מלאך,
קוקעט קוקאַווע תפילות.
פאַר וואָס שרײַט די ווראַנע מנין טאַטנס טויט?
מוז דען עמעץ שטאַרבן?

דאס דארף רענה זאגט תפילות
צו א ייחוסדיקער טאפאליע.
א געל פעלד
מיט ווייס-געשפריצטן לובין
ווינט איין דאס דארף רענה נעבן הרי יהודה.

ג

יהי אור,
ווערט געבוירן ביי מיר א ליד.
ויהי אור! —
ליכטיקט אין מיר דאס קול ליד.
יהי אור! —
אין פאפירענע ווינדלען וויקל איך עם איין,
ויהי אור!

ד

איז דאס טאקע דער שערן-שניט פון מיר?
וואס כ'דערקען אויף מיין ווייס-געפארבטער מיר?
הענג איך?
ווער האט מיך אויפגעהאנגען?
זענען דאס מינע אויערן?
דאס זענען דאך די אויערן
פון מוקי מיין טויטן הונט!
פאר וואס איז מיך די ווייסע מיר מקנא?

ה

מיר איז באַנג.

כ'האַב אויסגעשטריקט אַ טעפּעך אַ ווייסן

פון אַלע מחשבות,

פון מײַנע דמיונות —

כ'וועל אים אויסשפּרייטן.

דײַנע בריוו מאַכן אויף פּליגל. —

ווי אַהין זאַל איך פּליען?

דער ווייסער נס

א

אין ווינטערדיקן בלויזן ליכט
ווערט אלץ אויסמערליש מיט סוד.
דער ווייסער בער, דער שניי,
קריכט און זוכט מיין האנט.

די פאָספּאָר-אויגן פון די שמערן
ברענגען מיר אַ גרום פון ערגעץ;
פלוט פון ליים ווערט ווונדערלעך פאלעי,
די ביימער — אלטע פויערים.
כ'גיי אַרײַן אין אַ ווייסער אלעע
ווי כ'פלעג דעם שליטל איבערקערן.
אויף הויכע שטאַלצן קומט אַרײַן ווייסער נס. —
מלאכים,
וואָס מען זעט זיי, אַז מען איז אַלײן.

כ'הער אַן אומהיימלעך געוויין
פון אַ פאַרווונדעטן הונט.
שוואַרצע זעק לאַזט אַראָפּ דער הימל —
מלאכים וויינען.

ב

עמעצער אַ יוד קלאַפט אין שויב,
אַ פויגל ליגט פאַרפּרוירן אויפן שוועל,
די קאַרטן-לייגערין פון עין-פרם
איז איינגעשמירט מיט צינאַבער-געל,
זי עסט אַ מאכל האַמלע-מעלאָן,
זי פרעגט מיך, אויב כ'וויל קויפן תמר הינדי.

זי האָט אַ „פּוּת־חֲלוּמוֹת“,
זי ווײַסט פֿאַר וואָס דער זײַגער שטייט :
„דער פּראָסט האָט אים דאָס האַרץ פֿאַרפֿרוירן...“
דערנאָך בלײַבט שטיין אין טיר
דער מצרישער קיניג ראַמוזעס דער עלפֿטער
ער וויל מסתּמא אײַננעמען מײַן הדר-מדינה.

ג

כ'האָב יאָרן געוואַרט אויפֿן צוואַנג פֿון מײַן מאַמען
— „אַז משיח וועט קומען,
וועט ער זיצן אויף אַ ווײַסן אייזל.
ער וועט קומען דורך ירושלימער טויערן
גראַד ווען אַלע טײַכן וועלן זײַן פֿאַרפֿרוירן!
באַרוועסע מלאכים וועלן אַרומגיין אויף ערד,
זיי וועלן זייערע פֿליגל באַהאַלטן.
זיי וועלן זיך שעמען צו זײַן מלאכים,
ווייל מלאכים גייען נישט אויף ערד...“
האָט זי געזאָגט —
איר תּמימות האָט געטריפֿט מיט ליכט.
און איך האָב געזען אירע מלאכים אין ווײַסע זאַקן.
אין חלום האָט מיך זייער ווײַסקייט געשראַקן
און אין וואָר
האָב איך מורא פֿאַר ווײַסע נעסמן
וואָס שוואַלכן בויען אונטערן דאַך.

מאַמע האָט מיר צוגעזאָגט :
ביזקל כ'וועל אונטערוואַקסן
וועט זײַן אַ נײַע וועלט.
כ'האָב יאָרן געוואַרט
אויפֿן צוואַנג פֿון מײַן מאַמען.

כ'בין שטיין געבליבן
אין מיטן דעם גרויסן ברעך פון צייט,
ס'איז געקומען א פאלשער משיח.
די קארטן-לייגערין פון עין-כרם
איז בלינד געווארן אויף איין אויג,
נאר בלויז דער וויסער נם
אז מיר געבליבן.
כ'זוייס, אז די מלאכים קומען באַרוועסע
און שטייען אין מיין טיר ;
דער רויטער דאך לאַכט אויפן קול,
דער וויסער נם גייט אַנגעטאָן
אין מינע פאַפירענע לידער...

איינזאמער ניגון

כ'האָב געזען אין הימל
טוען אויס די שמערן
זייערע בלויע שיכלעך
און גייען שלאָפן אין גרינעם בעט
און דער שמערן-מאָן גיט זיי יעדערן אַ גלעט.

אַ בוים ציט אויס זײַן לאַנגן האַלדז
און בליקט מיט צוויי סענקענע אויגן,
איצמער וועט מײַן אומעט ליגן אויסגעצויגן,
ער וועט וויינען מיט שאַקאַלנס רויטע טרערן
ביז איך וועל אַ ליד אים נײַ געבערן —
און פון אַ באַהעלטעניש וועלן אַרויסגיין איינזאַמע נעכט,
מאַגערע און דינע וועלן זיי אַ געוועב פאַרשפינען,
מיך אַרויפלייגן אויף דעם ווייסן לבנה-טעלער,
און וועלן מיר געבן צו טרינקען פינצטערניש פון אַ רויטן בעכער
און דערנאָך וועלן זיי אַנצינדן אַ ליכט,
און דאָס וועט טריפן, טריפן אין מײַן געמיט.

שטומער מאַרגן

כבד-פה, שטאַמלענדיקער מאַרגן,
שטאַמלסט מיט נעפלען, מיט רעגן
און מיט מיין אומהיימלעכן טרויער, —
איך אַנטלויף נישט פון דיר.

וון זאַל איך לויפן?
נישטאַ קיין באַהעלטעניש פון גורל,
עפן איך אויף אַ שפּאַרע אין מויל
און שטאַמל גענוי
ווי דו, שטאַמלענדיקער מאַרגן.

מיך הערן מיניע ווענט,
מיין נאַסער מאַנטל פון רעגן,
מיניע רעגן-שיד;
זיי הערן מיין שטאַמל.

אין דרויסן איז באַהאַנגען דער אורן-בוים
מיט וואַסערפּערל,
אַ פּויגל וויגט זיך אויף זיינע צווייגן,
זיין פלי וועט זיין צו דער מאַרגנדיקער זון,
און אפשר וועט ער פליען אויף מיין שטיל-געוואָרן פענצטער,
וואָס איז פאַרמאַכט מיט זיבן ריגלען?

מיין אומהיימלעכער טרויער —
ער איז תמיד פאַרשפּאַרט.

א צוואה פון א פארגעלטן בלאט

א

ס'האט די בלעטער-מלוכה
איר אייגענעם קאלענדאר,
איר אייגענעם נאמאר,
איר אייגענעם בית-דין,
איר אייגענעם שופט,
איר אייגענעם פסק-דין.

אז ס'פאלט א בלאט
אינעם שפעטן הארבסט,
גיט שלאפן דער ווינט
אונטערן דאך
דער רעגן רעגנט אויס א תפילה
פאר דער גאנצער בלעטער-קהילה.

ב

ליגט א בלאט,
געל
פארקווארט.
מיט געלע פינגער
אויפן פארמעטענעם הימל,
שרייבט אות נאך אות
א בלעטער-צוואה.
און פענצמער וויינען
אויף עמעצנס טויט.

האַרבסט אין די בערג

דער מיקדש פון האַרבסט
האַט אויפגעפראַלט די טירן,
דעם מלך פון האַרבסט
מיט דער געלער בלעטערקרוין
וועל איך איצטער אין מיין קעניגרייך אַרײַנפירן.

כ'האַב אויפגעשטעלט אַ גלעזערנעם צעלם
מיט ווענט פון ריינעם קרישמאַל;
באַטשאַנעם מיט איידעלע פים
קומען שוין צום זיבעטן מאָל
און וואַרטן אויף מיניע באַפעלן;

כ'האַב דעם האַרבסט-בוים דעם געלן
אַײַנגעהילט אין רויטע בערג-קרישמאַלן
און דודס שמאַט האַב איך צוגעזאַגט:
מיט מיין ליד באַצאַלן!

כ'וועל רופן דעם קלעזמער פון גאַס,
דעם וואָס זיצט אויף ראָג פון רשב"א מיט אַ באַנדורע,
נאָר איין אויג האַט ער מיט צוויי קרומע הענט,
נאָר זע, ווי ער צעגייט אין געזאַנג און ברענט,
ער גיסט אויף האַרבסט־טיקע סטרונעס גליקן בליי.
אַ, שײַן איז דער האַרבסט,
אין מיין אויג שלאַפט ער אײַן —
אין אַ וויגל פון גרין פאַרצעליי.

מיין געמאלטער פארטרעט

אז מיר איז אומהיימלעך
אין מיניע פיר ווענט,
ציט אויס דער געמאלטער פארטרעט
זינע לייוונטענע הענט.
זיי נענען זיך צו מיר
מיט א שטיק פאפיר...
— „נא שרייב!“
גיי איך נאך דעם קול
פון לייוונטענע הענט,
ווייל ס'איז מיר אומהיימלעך
אין מיניע פיר ווענט.

דאָס אויג פון טאָג

דאָס אויג פון טאָג איז קלוגער פון מײַנעם,
ברייטער צעעפנט, און זעט ווי עס ווערט פארלאָשן
מײַן שאַטן.

דאָס אויג פון טאָג טאַפּט אָן מײַן באַהאַלטענעם פאַרלאַנג,
באַרירט דאָס ראָזלעכע דעקל פון מויל
און לאָזט מיך שווינגן מיט דעם ריינסטן געוויסן.

דאָס אויג פון טאָג איז וואָך אויף אַלע מײַנע טוונגען,
כ׳בין געפאַרשט פון דעם אויג פון טאָג.

כ׳האַב מיך אויסבאַהאַלטן,
בין אַרײַן אין טונעל פון פינצטערנישן,
נאַר ס׳אויג פון טאָג האָט מיך דערטאַפּט,
ס׳האַט מיך אַנגעקוקט,
מײַנע פינגער האָבן געצימערט,
און דער מלאך פון לײַטזעליקייטן
האַט מיך באַשיצט.

מה טובו אוהליך יעקב

פון בורשטין,
האָב איך מיר היינט
אויפגעבויט דעם טאָג,
און מיין צעלט,
האָב איך מיר
געלאָזט שענקען
פון ריש לקיש
דעם וואַלד-גולן,
דעם תנא.

און ס'איז גאָר נישט
ווייט פון דאַנען —
אַ פאַר קליינע שריט;
איך טו מיר אָן
דעם וואַנט-זייגערס לאַטשן,
און איך באַרג מיר
ס'ציפערבלאַט —
זיין האַרץ.

ס'איז מיט קליינע
גינגאַלד רעדלעך
אינגעשפּאַנט,
און ס'קאַן גיין
אָן געוויין.

און איצמער
בין איך דאָ!
כ'זעל פון שרעק
נישט ווערן גראָ.

כ'וועל פון צער
נישט ווערן בלאס,
ס'איז אין צעלט
נישטאָ קיין גאָס —
די שטערן שלאָפן,
ס'האַט זיך גאַרנישט
דאָ פאַרלאָפן!
מיין שכנס שבעה-מעג
און זיין געוויין,
קומען דאָ נישט
מער אַרײַן.
כ'זע נישט מער
די נעקראָלאָגן,
כ'זע נישט מער
דעם טויט-וואַגן.

אַ פּויגל האָט מיר
הײַנט דערציילט,
ער האָט געבראַכט
אַ טרער אין צעלט,
זי האָט זיך נאַכגעפרעגט
נאָך מיר.
ס'איז נישט מיין טרער,
פּויגל מיין —
כ'ברענג אין צעלט
דעם ווינט געוויין
ווייל ער האָט נישט וווּ צו גיין.

האַט אַ ליד אַ היים

מיטן ברויט פון אַ באַרג,
וואָס עסט אין די אַונטן באַהאַלטענערהייט
זיין מאַלצייט ;
מיטן זאַלץ פון זיין אומעט
האַב איך אויפגעמאַכט אַ טיר
צו זוכן אַ היים פאַר מיין ליד.
די האַרטע טעג פון דעם באַרג
זענען געשטאַנען ווי גוג ומגוג
מיט אַנגעצונדענע שטורקאַצן
און גערויכערט צום הימל.
אַ פויגל האַט געשריגן הייזעריק פון פּחד,
כ׳האַב אים אַינגעשמילט, זאַגנדיק :
כ׳וויל אַינדרינגען אין דיין פליגל-שטוב,
זאַלסט אַ ליד אויסוואַרעמען אין דיין פליגל-צעלם.
דער פויגל האַט קאַסאַקע געקוקט,
אויסגעשפּרייט דעם לינקן פליגל פון זיין פויגל-האַרץ,
ביז דאָס ליד האַט אַריינגעשאַרכט מיט ציטערניש.
איצטער האַט דאָס ליד אַ היים.

טייכן

א

כיגעדענק די תפילה
פון א פארפרוירענעם טייך:
ער איז געלעגן
אונטער א שווערער אייז-קרויז
צוגעדריקט האָבן אים די שליטנע,
געפאָרן אויף זיין האַרץ
ווי אויף אַ שאַסיי.
נאָר פּלוצעם
האַט געפּלאַצט אין אים אַן אַדער,
ס'האַט זיך אויפגעעפּנט אַ שפּאַרע
און אַ האַנט, אַ קוואַרע,
האַט תּפּילה געמאַן
מיט צען פּינגער.

ב

אַז ס'איז איבערפּולט גאַטס גנאָד;
ס'לויפּן איבער זיינע ברעגן,
שווימען אַרויס זיינע טיפענישן
מיט קאַלירטע קיזלען —
די פאַרשטיינטע אַפּגרונטן פּון זיין נפּש.
ר'זיפּצט אַרויס אַזאַ: וווּ-אַהין?
ר'האַט נישט וווּ צו גיין —
זאַגט ער אַ תּפּילה
מיט אַ גרינעם שטיין,
וואָס ר'האַט געבוירן אין שרעק.

מעבליקאריקאטורן

ווען נישט די פינצטערניש אין צימער,
ווען נישט די שמערן-מזלות,
וואָס וואַקלען שיבורע
מיט זייערע דימענטענע קעפּ —
ווי אַהין
וואַלט מײַן בליק געצויגן
אין שפעטן אָונט ?

פלאַטערן מיט גראַציע פּוירהאַנגען,
אַ שאַטן פון אַ פּלאַנץ
קרימט אויס זײַן קאַפּ,
ער איז אַרויס אויפן וואַנט
פון זײַן בלומענטאַפּ.

די ברייטע פאַמעלן —
פאַרצײטישע אַלטע פּרויען
מיט טיכלעך אויף די קעפּ...
די ביכער-שאַנק

האַט שלום-עליכמס פנים :
צעוואַרפענע קורצע האַר אויף איר געזימס...
און טוביה דער מילכיקער
אין דער אַטלאַסענער קאַפּאַטע
קריכט אַרויס פון אַ בוך
אַ באַרוועסער, אַן שיד !
ס'רויטע טיכל זײַנס פון טאַש
שטויבט אַפּ דעם רוקן
פון אַ בוך פון שלום אַש...

אויף דער קאנאפע
ליגן פארביקע קישענעס און ברילן ;
און אלע שמולן,
וואָס די שמילקייט זיצט אויף זיי,
טרינקען מינע מחשבות
דורך שטרויען,
וואָס דער ווינט האָט אַרײַנגעטראָגן
דורך דער צוגעמאַכטער טיר...

פידלען פון פּרילינג

ס'האַט אַ בוים,
אַ מימאַזע-בוים
אַפּגעשיט
אַ געל געזאַנג.
ס'האַט אַ צווייג, אַן אַקאַציע,
צוגעטראָגן אויך אַ זמר!

און אין דעמער
האַט אַ פינגער
אַינגעטונקט
אַן אַדאָזשאַ
פון דער נאַכט.
ווייסע לעווקאַיעס
האַבן געסטראַיעט די פּידלען
אין זיידענע לאַטשן.
זענען שמערן געקומען
מיט צאַפּלדיקע קליינע שאַטנעס,
פלעדערמינז.
מינע שויבן
האַבן זיך דערשראַקן
פאַרן פּרילינג-ווינט.

— איך —

איך וועל אומרוק ווערן,
כ'וועל גנבענען אַ שמערן,
כ'וועל אים טראָגן פאַרבאַרגן
צו מיין מאַמעס פינצטערער שויב — —

מיידיטיראמבן

טור-מלכה,

באָרג מיר היינט דיין טורעם!
שטייט און דעמערסט פון ווייטנס
און האַלדזסט דעם פּרילינג-זווי —
איך שטיי אַ פאַרבענקמע אין דרויסן
און ליב דעם חודש מני...
איך בלי אין מני מיט עפל,
איך בלי אויך מיט די קערשן!
באָרג מיר היינט דיין טורעם,
איך וויל אין אים איצט הערשן...

איך טראָג אַ קרוין פון פלידער,
אַ ציטער אין די גלידער —
כ׳בין אַ קלאַמב,
כ׳בין אַ דאַמב —
זיי מיר נישט דערווידער!

טור-מלכה שווייגט,

דאָס שווייגן —
ציט אויס דעם האַלדז
צו צווייגן.
און שטייט,
און שטייט
פון ווייטנס —
אַ הלום
פון פאַרצייטנס.

שיר השירים,
כ'וועב א געזאנג פאר דיר,
ס'איז חודש איר.
ס'איז נאך נישט פארשווימען
דאס בילד דינס
און דיין נאמען.
דיין גלי,
דיין בלי,
דיינע אויגן,
דאס וויגן די טעג
אויף די ליפן,
דאס גיין מיט דעם סוד
איינגעשלאסן —
אין שערי חסד,
אין מאה שערים
האסט געציילט אויף די פינגער ס'פארמעג.

אונדזערע טעג —
ס'האט געשמעקט מיט האניק,
מיט היי —
שיר השירים
ס'איז געוועזן
אין מיני...

געזאלבטער פּרילינג

בורא נפשות,
חמלה רבה!
ווייכע שלוה,
צאפלידיקער הירש
פון וויטקייטן.

סאמעמענער גרינער ארום,
צווישן די שורות מטפסים
גייען שפאצירן:
ריש לקיש און שמשון. —
זיי שמועסן וועגן זמרה,
וועגן געזאנג פון טרילערער —
שוואלכן פלאטערן אין זיגזאגן
יונגע אנקורים פיפעצן,
פיפעצן מיר אין אויער
דאס וואס קינדער האבן געשפילט:
„קאמער-קאמער-טיר“
איך באהאלט מיך מיט דיר!

אונטער דעם סופרס פענצטער
אינעם געסל פון שער-חסד.
דער סופר מיט דער גענדזענער פען
שרייבט, שרייבט מגילת-ישראל.

דער אונט שמועקט מיט היי.
ס'איז ערב מיין —
אויסגעגאסן האבן די געוויקסן
א גרינעם פישוף-טייך,
אויסטרעלישע זענען זייערע סודות.

בורא נפשות,
המלה רבה!
וויכע שלוה,
צאפלידיקער הירש
פון וויטקייטן.

געקרוינטער פּרילינג

אין מיניע ירושלימער בערג יהודה
גייט ארום דער יונגער ווינט,
ער קעמט די גריוועס
פון די גרינע בערג,
און אומעטום, אומעטום
רייטלען זיך צווישן גראָזן
רויטע מאָן-בלומען.

ווייס איך נישט,
וועמענס פּרילינג איז שענער ?
מיניער איז אַנדערש!
מיניער איז אַנדערש!
כ'זאָג דעם אמת פאַר אַלע :
עס איז זיך אַ יונגער טאַג
פון ס'נני אין מיר נתגלה.
עס הוידען זיך מיניע פים
אויפן ווינטן בעזבוים אין דער הייך —
ארום אַ וואַסער-מיל
פון אַ רויטן קוימען קרייזט זיך
אַ געלאַקטער בלויער רויך !

ווייס איך נישט,
וועלכן פּרילינג
כ'זאָל פאַר מיר איצט זאַלכן,
וועלכן די קרוין צו קרוינען ?
מסתמא דעם יונגסטן טאַג,
וואָס גייט אויף אין אַ ליד
מיט די דינסטע איידלסטע ריימען !

אזוי צי אזוי — איך קרוין אים
מיט דער גרינער גריווע,
ער לויפט איבער די בערג יהודה ;
רופט מיט אַ קול פון זילבער :
— קום מיט !
קום מיט !
— ריקודה !”

א יוני-נאכט אין 1959

דער הימל מאַזלט מיט שמערן,
גאט איז אַ קליינע בין ;
ער זשומעט אַרום מיין קאָפּ
אַהער, אַהין —
דאָס אויג פון אַלטן באַרג
איז באַברעמט מיט אַ גרינער ברעם.
ירושלים איז ווי אַ חלום
אין אַ טונקל זילבערנער רעם.

אַ בלינדער פּויגל זיצט
און דלובעט אַ רונדיקן שמערן ;
ער צעברעקלט די יוני-נאכט
מיט זײַנע בלינדע טרערן.
ער וועט אויסטרינקען
ס'געשריי פון דער טויבער קראַץ —
זי שרײַט פּסדר :
„ס'איז גאָר נישט דאָ !
ס'איז גאָר נישט דאָ...“

לאַך איך פון איר
און איך לאַך !
ס'לאַכט מיט מיר אַ הויז
מיט אַ משופענעם דאָך —
לאַכט זיך גאָר מער פּונאַנדער
מיין רויט-צעבלימער אַלעאַנדער,
ער בליט שוין צום זיבעטן מאָל !
ער בליט שוין צום זיבעטן מאָל !

יוני, גיי נישט אוועק

כ'וויים
דו האסט אפגעטאן דינים!
געלידערט,
געפלידערט
מארעלן,
אפריקאזן.
האסט געמאכט ליבן דעם בארנעבוים,
אין ירושלים
שיקט ער שטאפעטן צום עפלבויס...

יוני,
גיי נישט אוועק.
כ'האב ליב געהאט דיניע פארמאגן,
די שפעטע פארנאכטן,
די אונטן מיטן סאמעטענעם כלוי.
די יונגע לכנהם,
וואס זענען געקומען פון דער פרעמד,
האסטו געזעצט אויבנאן!
האסטו זיי געפירט שפאצירן אויף די שפיצן בערג,
געגעבן זיי צו טרינקען פייגל-מילך,
דערנאך האסטו זיי גענומען אויף דער שוים
פון מעלה החמשה,
פארציילט זיי, וואס משה רבינו האט גערעדט מיטן אלמעכטיקן,
קריאת-שמע האסטו מיט זיי געזאגט בני אן אלטן זית-בוים,
שלאפן האסטו זיי געלייגט אינעם וויגל פון וואדי
און מיך האסטו גערופן זינגען:
„אמאל איז געווען א מלכה“.

אין תמוז

אלמע תמוזן מיט גרויע בערד
זינקען און פארגייען אויף דער טונקעלער ערד.
אלמע תמוזן מיט פאלדן אויף די אויגן
האָב איך כאַנגלייט אין באַרג אַרײַן,
מיין קאַפּ פאַר זיי געבויגן —
איצטער קומט מיר אַנטקעגן
אַ יונגער תמוז,
ווי אַ וויינטרויב זײַנע אויגן,
ער איז מיט אַן אַדלער
אין די הריי-יהודה אַראַפּגעפּלויגן,
איך האָב אים אַנטקעגנגעטראָגן
אַ רויטן קערשנבוים אַ חלום.

תמוז!

אויסמערלישער תמוז!
פאַרפיר מיך נישט!
ווי דו פאַרפירסט
די יונגע לבנה — —
כאַטש דער טויבנשלאַק איז לידיק
דאָס טויבן-פאַר איז געפּלויגן
אין דער אורן-אַלעע,
דער זשיוויצע-בוים שמעקט
ערגעץ מיט אַ פאַרלוירענעם טאַג
פון אַ נישט-דערשריבן ליד,
און אַ גרויסער אַרבּוון-קאַפּ
טראַכט וועגן מײַנע מידע הענט —

סימסער ליגט באהאלטן...
וועל איך דען זיין אזוי אכזריותדיק
ווי יהודית מיט חליפרנשנס קאפ?
אויסמערלישער תמוז!
פארפיר מיך נישט!

ברושים

א

אז ברושים פרילינגען
גייען זיי ארויס מיט זייערע לאנגע פים
ביז צום בארג מוריה,
מאכן אויף זייער פידל-פלויש
און שפילן מיט דינע נאדעלעך
נאקטורנען פאר אים, דעם זוינטער,
וואס גליט א קראנקער אין שארלאך צונטער.

זיי האבן נישט די ברושים
דאס זינדענע גערויש ווי אקאציעס.
ברוטאל, געוואלטיק טרייסלען זיי
מיט דער צארטער מימאזע,
און שלעפן זי פאר די בלאנדע צעפ —
זי זאל נישט שטיין אזוי אפגעזונדערט
מיט איר ייחוס...

ב

זיי זענען נישט מער גרין
ווען דער אונט גענענט צו זייערע קעפ.

בלויע שאלן פאלן,
אויף זייערע רוקנס.
און אין זייערע קעפ
בלישמשען גאלדענע נאדלען
וואס פארשפילן זיי, ווי גלי-ווערעם, די גרינע האר.

ג

פון די ברושים
האָב איך געלערנט הויך האַלטן מיין קאָפּ.
זיי אומעטן מיט אַן אַנדערן אומעט ווי איך —
פון דער לבנה באַרגן זיי זיך
די זילבערנע שיך —
און טאַנצן מיטן ווינט חדווהדיק
אַ לאַנגזאַמען דעט.

דער מוזיקאַנט, דער ירושלימער ווינט,
שפּילט אונטער אויף אַ בלעכערנעם קלאַרנעט,
וואָס ער רייסט אַרונטער פון אַ דאַך —
ט-ר-אַאַך! ט-ר-אַאַך-ך!

ד

אין פּרילינג און אין זומער
פאַרבן זיי די בערד די גרינע
מיט קופּער-גאַלדענעם שימער
און צום ווינטער
טונקען זיי זיך אין געלן צונמער.

ה

אַנומלט האָט עמעצער אונטערגעזענט
אַן אַלטן ברוש.
געשלעפט אים ביים קאָפּ ווי אַ הרוג —
ס'איז געווען אין מיטאַג-שעה.
די האָר זיינע זענען גלייך געוואָרן גראַ —
דאָס פּידל-האַליץ פון ברוש
האַט געיאָמערט אין אַ ווינקל
אויף אַ שמיינערנער שוועל.

ברויט

א

כ'ווייס נישט וועלכע מילן
מאלן ס'מעל פאר ברויט;
כ'ווייס נישט וועלכער מילנער
ס'צינדט דעם אָוונט-רויט.
כ'ווייס אָכער אַ סוד
ווי ס'קארנט איצט אַ פעלד
און קערנער גייען אויף
ווי אין אַ ליד דאָס וואָרט —
ס'קארנפעלד אַליין
האַט בלאַנדע לאַנגע צעפּ
און אַלע שמערן אויבן
שאַקלען מיט די קעפּ.

ב

ווייס איך, אַז די שמערן
עסן אויך דאָס ברויט,
ווען ס'ציטיקן די פעלדער
דעם פּרייען מאַרגן-רויט,
ווייס איך, אַז אויף ירושלים ערד
שפּאַנט אַיין די זון
איר זוניק גרויסן פּערד!
דער אַקער גייט אַן אַקערדיקן טראַט
גענוי, ווי אין די צען געבאַט!
און ס'מאַכט זיך אויף די זון איר העמד,
וואָס איז אַ מאַלווע-רויט,
און קנעטן וועט זי ס'טייג
פאַרן נייעם ברויט.

*

אז פייגל זענען פארליבט
זיצן מלאכים מיט בערשמלעך,
פוזן פאר זיי שיכעלעך פון גאלד.

געלויבט איז גאט
וואס פייגל-נאָטן זענען לייענבאר!
כ'האָב מיך אויסגעלערנט
נאָכזינגען דאָס ליד:
דאָרע-מי-פא-סאָל.

פלי נישט אָן אַ פאַרזאָל!
נעץ נישט איין די שייך פון גאלד,
נאָר איך האָב זיי האַלט.

אז פייגל זענען פארליבט
פאַרט אין אַ זילבערנע קאַמש די לבנה, צו זיי אין נעסט.

אַדע צו א מאַנדלבוים

ווייס-ראַזעווער מענצער,
שטייט אין קלייד פון א מיידל
מיט גרינע האַריקע פיס.
ביסטו דער פאַיאַץ פון השוון?

לאַכסט אַרײַן אין די דינע געוועבן
און האַלטסט אויף א שפיץ פינגער
מיין לעבן!

בלי זיך אויס
ווי א מאַן קאָן אין מאַנדלצײַט בלײַען,
דעק אָפּ דינע קניען,
פון איידעלן פאַרצעלאַן זענען זיי.
סיאַמישע קעצישע אויגן
האַט געקריגן איבער דיר די לבנה,
זי שיקט דיר אַ פּלעדערוויש
פון טונדראַ דעם פּויגל.

וונדערלעכער, ווייס-ראַזעווער מענצער!

פריד צו דינע שוועלן

א

אויף דינע שוועלן איז פריד,
דינע פיס, דינע שאַמנס שטייען אויף זיי.

גייסטו אַרײַן אין דיין הויז —
קלימפערט זיך נאָך דיר די זון,
טראַגסטו זי אויף דינע אַקסל
ווי אַ גאַלדן שעפּסל
און שפּילסט מיט איר אין באַהעלטעניש.

ב

ווען דינע שייך שטייען אַליין
און דינע פיס אין זיי נישטאַ,
לייג איך אַרײַן בדמיון
מײַנע פיס אין דינע שייך
און איך גיי אַרום מיט דיין וואַרעמקייט.

וואַלטן מיר נישט געלעבט
אין דעם פאַרשאַלטענעם צוואַנציקסטן יאָרהונדערט,
נאָר אין די טעג פון אַדם הראשון,
וואַלט איך געשמאַנען בני זיבן קוואַלן
און אַרײַנגעזונגען דיין נאַמען.

ג

פריד צו דינע אויגן,
צו דיין געקאַרבטן שמערן,
צו די רונצלען אַרום די אויגן,
צו דיין מידקייט אין די גלידער!

טראַגסט זיי דעם גאַנצן טאַג
און ווערסט נישט מיד צו לויבן
מײַנע ברוינע טיי-אויגן.

מײַנע ברוינע טיי-אויגן
גייען אַרום מיט דיין פנים,
מיט דיין קלוגן שמייכל.
איך נעם בגנבה אַרויס דינס אַ געדאַנק
וואָס טראַגסט אים הינטער די ברעמען.
פריד צו דינע ברעמען!

ד

טייל מאַל קום איך מיר פאַר
ווי אַדם הראשונם חוה,
איך קען נישט קיין אות,
איך שרײַב מיט אור-פאַסיקלעך
קרומע, אומפאַרשטענדלעכע צייכנס,
דאַס געמלעכע ליד פון ליבע.
און דו, וואָס זוכסט אויסטערלישע פאַרמען,
דו וועסט אַ שמייכל פאַרלירן,
וועסט די אור-פאַסיקלעך מײַנע,
די קרומע אומפאַרשטענדלעכע צייכנס
אויסמיטשן סײַ ווי סײַ,
און אויפן שמיינערנעם פאַל
וועט זינגען מיין ליד:
פריד צו דיר, פריד!

איך נעם איצמער אויף מיניע קני
דעם פארחלומטן פאר-אָוונט
און ווארט ביז וועסט קומען
און ברענגען דעם ריח
פון דער שאַרפער ירושלימער לופט,
וואָס טוט דיר אָן אויפן רוקן
דאָס טונקעלע געוואַנט פון אָוונט.

ה

אפשר זענען מיר ביידע
צוויי עכאַס, צוויי ווידערקולות
פון צוויי מאַמעס, וואָס זענען
געקומען מיט זייערע קינדער
צו זינגען דאָס ליד פון ליכט און שאַטן.

טייל מאַל פאַלט די זון אויף מיין אַרעם,
זי קאָן נישט איינשלאָפן,
פיר איך זי צום אַלטן פיקאַסאַ,
ער זאָל זי אַריינפלעכטן
אין זינע אַלייניקייטן
און איר מאַכן אַ מאַסקע
פון דריי פנימער.

נאָר דער אַלטער פיקאַסאַ,
וואָס איז ווייניג און קלוג,
פאַרקנעט די זון אין זיין וואַסערקרוג.
און אויס דערפון.
די אַלייניקייטן דאַרפן נישט די זון.

ברכי נפשי

כ'וויים נישט, אויב כ'דארף מעלדן דיין נאָמען, באַשעפּער,
פאַר דעם גנאָד וואָס כ'האַב פונעם לאַנגן זומער איינגעזאַמלט,
אַלע זאַפּטן פון גרעזער, פון פירות, פון ביימער, פון קוואַלן.
כ'וויים, אַז פון גאַלד וואָס האַסט געשיט מיט ברייטער האַנט אין מיין לאַ
האַב איך אויפגעהויבן די ברייזעלעך, און ווי אַ שמחה בחלקי
האַב איך מיך געוונדערט אויפן בלויזן טוי
וואָס האַט געוואַשן מינע בערג,
אַפּגעהיט יעדעס גרעזל פון וועלק,
געשיצט מיין הויז פון שלעכטן אויג
און מיך אַליין געפירט צו די אין-סופן פון ליכטיקע וועגן.

ברכי נפשי !

כ'האַב אויפגעהויבן מיין טורעם
פון אַלע זמירותן פון פייגל,
אַריינגעפירט די שטילקייטן,
און אַז מיין טורעם וועט, חלילה, פון מינדסטן שטורעם וואַקלען,
ווייס איך, דאָס דינע הענט וועלן מיך שיצן,
ווייל כ'האַב אַנגעצונדן דאָס אַבל-ליכט
אויפן קאַפּ פון מיין טורעם
פאַר די בלינדע וואָס געפינען נישט דעם וועג אַהיים.

ברכי נפשי !

אין מיין שטוב לעבן שאַמנס פון זאַכן,
איך רעד מיר אַיין : זיי לעבן מיט מיר
ווייל כ'פאַרשטיי זייער פּלאַטער ;
קוים וואָך איך אויף מיט דעם גלויבן
קומען יונגע טויבן וואַרקען צו מיין שוועל.

זיי פארציילן מיר פון שמעט און דערפער
וואָס מיין לאַנד געבערט אינעם נגב,
דאָרט וווּ די פּנימער פון שטיינער
גלייך ווי אור-מענטשן אַמאָל
און גענוי ווי מיר.

ברכי נפשי!

די זון ווערט מיניע ווען זי קומט צו מיין שוועל
און די לבנה ווערט מיניע ווען זי קומט אויף מיין בוים.
איך באַוונדער דעם באַוונדער פון טאָג צו נאַכט, פון נאַכט צו טאָג,
כ'טרינק די חכמה פון באַשאַף און ווי אַ גליד פון אַ בוים איך ווער,
וואָס טרינקט די זאַפּטן און פאַרלאַנגט גאַרנישט מער —
ברכי נפשי!

אין מיין פרדס

עלזע לאַסקער-שילער

דו ליגסט אין שטיינערנעם בעט
צוגעדעקט מיט אַ רעגנדיקן הימל,
דורך אַ שפּאַרונע
זעסטו דעם הר-הזיתים —
פּרינצעסין פון ליד.

אויף דיין פאַמעל דעם אַפּגעריבענעם
האַט זיך געזעצט דיין בוך „יוסף פון טעיבן“
ער זאָגט קינות.

אויפן אַנדערן פאַמעל דעם געלן
זיצט דיין טויטער זון,
ר'האַט זיך אַנגעמאַן
די גלעזערנע גרינע אוירינג
וואָס האָסט פאַרגעסן מיטצוגעמען —
פּרינצעסין פון ליד.

איצטער
ביסטו גרעסער פון דעם גאַלדענעם פּינגבויס!
ביסט גרעסער פון דעם אורן-בויס,
וואָס בוקט זיך צום האַרבסט —
פּרינצעסין פון ליד.

דער רויטער מילגרוימבויס
פאַרציילט מיט טרערן
ווען האָסט אים אַנגעטרונקען מיטן ווייסן קריגל —
פּרינצעסין פון ליד.

פונעם יארִיד

זיבן טוביהס ווערן איצמער געבוירן,
זיבן טוביהס בני ירושלימער טויערן.

זיבן טוביהס פֿאַרן אויף אייזלען געריטן
און דער בעל-יובל
אין סאַמע אויבן-מיטן.
אַ וועג איז פון ווייסע קעזן געפלאַסמערט,
רב מרחשוון פֿאַרט זיי באַגלייטן,
עס שטייט אַ באַשמרנימלמער ייד פון פֿאַרציניטן
און פֿאַכעט מיט אַ רויטן שניפטוך פון ווייטן.

אַלץ איז גלייך צו „עד-לא-ידע“,
קעלבער און קי זינגען אַן אַדע,
מילכיקע טעפּ מיט געבונדענע קעפּ
זענען פֿאַרצירט מיט ציגענע צעפּ...
דער לאַשעק פון טוביהן באַקרוינט מיט אַ קרוין
און אַלע — אַ סטאַדע, אַ צאָן!

די קרעמער די יידן פון יענער זייט וועלט
פֿאַרן באַהאַלטן אין אַ בלוילעכן צעלט —
אַלע קומען איצמער אין שטאַט אַרנין,
באַטרונקענע, בגילופינע פון ראַשונער ווייזן...

זיבן טוביהס ווערן איצמער געבוירן,
זיבן טוביהס בני ירושלימער טויערן.

מאַניש פון ירושלים

אַ מענטש מיט אַרבל
אַן די הענט,
פלאַמט מיט דער שקיעה,
לעשט זיך און ברענט.

די צוויי מויערן
הילן זיין מאַגערן גוף,
זעען אים טעגלעך
זיצן אין ראָוו.

אַ שטראַל, וואָס פאַרבאַרגט זיך
אונטער אַ בלאַט,
אפשר אין טבת,
אפשר אין שבט...

זיין אויבערשטע ליפ
האַט בלויז געזאַנגען,
העכער און העכער
איבער גאַמט ערד.

די אויגן, צוויי וועלמן,
פון „בנינאכט אויפן אלטן מאַרק“
פון חסידישן סוד,
פון רבי נחמן מבראַסלאָוו...

קיין האנט איז נישטאָ
דעם אַרום צו דערטאָפּן;
נאָר אַרבל, נאָר אַרבל
בלאָזן זיך, קלאָפּן...

באַשיכט זענען די פּים
מיט צוויי קרומע פּאַנטאַפּל,
„גיב, רחום וחנון,
אַ הייסן פּאַלאַפּעל“.

אַ געבעט, וואָס שווימט אויף
בני מאַניש פּון ירושלים;
צווישן דעמער פּון אַוונט
מיט יראַת-שמים...

„גיב, חנון ורחום,
אַ הייסן פּאַלאַפּעל!“
עס בעטן צוזאַמען
די קרומע פּאַנטאַפּל.

*

אויף א זילבערנער ברוק
גייט מאַניש אַהיים,
מיט לבנה אין טאַש
גרויס ווי אַ פּאַלאַפּעל...
אין משכנות-יעקב נעמט ער זי אַרויס,
וואַרפט זײַנע הענט;
זײַן צעלט, דעם טונקעלן הימל,
די שקיעה, וואָס ציטערט און
ברענט.

ישראל שמערן

שמיל איז געווען,
דאס שווייגן איז געלעגן
אין געמלעכן בלוטיקן וויין —
„ישראל שמערן איז טויט“
האט שמיל א וואַלקן צו א וואַלקן געזאָגט.
גאט האט א ציטער געמאָן
און ישראל שמערן איז ווי א נדבה געפאלן
אויף גאטס האַנט.

ישראל שמערן האט ביי גאט געפרעגט:
„און אז ס'וועלן אלע מענטשן טרויעריק בלייבן —
וואָס וועסטו מאַן?“
האט גאט געשווייגן.
און דער טויטער ישראל שמערן
איז צוריק אין געטאָ געקומען
און מיטן לעצטן גוסס נאָך א מאָל אויסגעגאַנגען.

א נר-תמיד פאר הערשעלע

דעם דיכטער הערשעלע דאָנלעווויטש

בלוי איז דער צער
און בלוי — דאָס ליד,
עס שלאָפט אויף דעם פנים
פון הערשעלע —
פריד.

און דער סאָד מיט די סעדער
פון פוילישן פאָן
איז אויך מיט הערשעלעס חלום
פארפאָן.

האָב איך געצונדן אַ יום-כיפור-ליכט,
ס'איז אזוי טריב, ווי הערשעלעס
טויט.

שטייט עס אין זאָמד,
און ס'בליקט, און ס'בליקט,
און ס'רניפט זיך דער טרויער
ווי אַ קערש אזוי
רויט.

וועט הערשעלע אויפשטיין
אין געמאָ בני נאָכט,
און וועט דאָרטן אויסדיכטן
שורהלעך אַכט:

„ס'איז נישט כדאי —
צו שלעפן א וועלט
פארצווייפלט
אין וויי“.

דער גולם קומט צו גאָסט

לייוויקן

צום זיבעציקסטן מאָל
האַט דער גולם די האַק אויפגעהויבן,
צום זיבעציקסטן מאָל
אויסגעשלאָגן בײַ דעם בורא אַלע שױבן —
— ס'מײַנטש?
איז טאַקע מײַן מהר"ל פאַרלענדט?
האַט טאַקע מײַן משיח צוגעבונדן אים די הענט?
אין פּראָגער שול
גייט אויף אַן אַוונט מיט אַ בלויען שײַן
דער גולם שטייט אין ווינקל מיט אַ בעטנדיק געווייזן,
דער בורא האַט צוגעשלאָגן זײַנע מירן,
די פענצטער זײַנע זינגען אַ גלעזערנעם זמר,
אין דרויסן שטייען דעם גולמס עמערס —
און פּלוצעם — זע!
עס פאַלט אין דרויסן אַ בלענד, אַ שניי —
דער גולם זעט, דער שניי ווערט רויט,
די גאַסן ריזלען מיט אַ רויטן שניי!

*

דער דיכטער ליגט מיט זיבעציק פרימאָרגנס אין זײַן בעט,
די שעהען פון דעם טאָג ווערן שפּעט,
דער פּראָגער גולם זיצט פאַרטראַכט,
אויף אַ פּליגל פון אַ שמערן האַט ער אים געבראַכט
אַ פּסוק אויף אַן אַרויסגעריסן פאַרמעטענעם בלאַט.
דער דיכטער ליגט מיט זיבעציק פרימאָרגנס אין זײַן בעט...

א וואָגן מיט געשמאַרבענע בלעטער

מאַני לייבן אין אַלע אייביקייטן

ווי דימענטלעך, ווי רובינען, ווי אַקוואַמאַרינען
פאַלן זיי פון הויכע ביימער,
פאַלן,

ליגן —

רייטלעך זיך קרענקלעך, פאַרשוויגן
פון דער ווינטנס בליט אַן עפּלבוים אַ שפּעטער,
וונדערלעך טראַגט זיך פון בלעטער אַ ניגון —
סע קוקט זיך אום אַ געלע זון דערשראַקן,
דער האַרבסט האַט אַ פינדזל אַ רוימן ;
די בלעטער גליען און שווימען אין פאַרבן
און גייען צום וואָגן, דעם טויטן.

אַ רוימער רעגן קריכט אַראָפּ פון די דעכער
פאַרקריכט זיך, פאַרשמעקט זיך אין טונקעלע לעכער,
עס גייט פאַמעלעך אַ געשמאַלט פון שלכת,
שלכת, שלכת —

ווי דימענטלעך, ווי רובינען, ווי אַקוואַמאַרינען
פאַלן זיי פון ביימער —
דער וועכטער, דער שומר
קערט זיי צונויף אין אַ קופּע,
דער וואָגן מיט רעדער הינקט משופּע — —

תמוז

דעם דיכטער וויינפער

א

חודש תמוז —
מאלער און פאָעט —
האַט אַ פינדזל
און פאלעט,
האַט אויך פאַרבן אַלערליי
און אַ גרינע שטאַפעליי.
זאָג איך צו אים:
— היי, פאָעט!
מאַל מיך, מאַל, מיט פאַרבן זעט,
דיין מאַדעל:
וואָר און חלום,
מאַל מיך ווי איך שטיי און גיי,
אויף מיין שוועל —
פאַסטעל.

ב

איך האָב מיר געבאַרגט
בני מילגרוים זיין גרין,
אַ ביסל רויט און געל;
גילדערנע פעדעס פון דער זון.
נעם און מאַך אַן אַקוואַרעל.

ג

געפונען אַ קליינע ירושה:
דעם מילגרוים מיט רויטע צווימן
האַט זון מיט גאַלדן מעסער
דאַם שווינגעניש אַדורכגעשניטן —

רוימע צווימן
ליגן אין געבערן.
ווארט א ביסל, וועלן ווערן
מיליאנען רוימע קערן —
ריימלען זיך אין מיטאג-שעה
מיט פיאָלעט, מיט טונקל בלאָ.
גייען אויף מיט טוי באַגינען —
די ירושה האָב איך דרינען!

שפעטזומער

פאַר י. י. טרונק

שפעטזומער קריגט דער מאַג
אַ הויט פון פאַרמעט.
מיט האַרטע גרודעס רונצלען זיך די פעלדער
און ביימער קריגן געלע פנימער.

אַצינד וועל איך מנין חלום
לאַזן גיין אין שפעטן זומער.
זאַל ער גיין און מיטנעמען אַ בריוול,
אַ בריוו צו אַ פּאָעט,
כאַטש אין שפעטן זומער —
שפעט!

אפשר גאַר צו י. י. טרונק?
ער זיצט זיך אין ניו-יאָרק,
און שרייבט דאַרט זינע ווערק די אינגעפעדעמטע,
„די וועלט איז פול מיט נסים“!
די ביכער זינע האַבן מיך באַפליגלט.
איר זענט אַ פענאַמען,
אַ פּריץ, וואָס גייט אום צווישן פּאַלק,
און צויבערט אויס מאַטיוון
פון נאַרקאָווער שיינע יידן.
ברענגט זיי דאָ אַהער,
ברענגט זיי קיין ישׂראל!
דאַרטן, אין ניו-יאָרק,
ווערן זיי צעטראַטן.

שמחה פלאַכמע האַט נישט ליב
די וואַלקן-קראַצער.
דאָ וועט מען אינשפּאַנען פאַר אַינך
צוויי אייזעלעך.
אויף איינעם — שמחה,
אויפן צווייטן — י. י. טרונק, דער פּריץ,
און דער אַלטער מילך-יוד היים
וועט אויף לשון-קודש
זאָגן אַינך: ברוכים הבאים!

א. לעיעלעם

אין אַרבאַערטום-גאַרטן,
ווי עס שווינגן בימער
מיט אומהיימלעכע שטילקייטן —
האַט אַ פּויגל געבענקט.
נאַך אַ וועווריקל,
וואָס האָט אויפגעקנאַקט אַ ליד מײַנס
מיט די שפּיציקע ציין,
האַט מיר געזאָגט :
ס'איז וויבלעך-ווייך, מלאַ-חן...
ס'וואַלט געווען פּדאי
מען זאָל האַמערן אַ ליד פון שווערן בלי...*

אינעם סאַמע האַרץ פון „טיימס-סקווער“,
ווי ליכטער פאַרביקע צעצינדן דעם אומעט נאָך גרעסער,
האַט דער „הודסאָן-ריווער“ אויפגעהויבן ברעקלעך פון אַ ליד,
געשורהט פון אַ ייד,
און אין זײַן בוזעס האָט אויפגעלויכטן אַ פּונק,
אַ ריווער-פּונק אַ נאַסער
צו ניו-יאָרקער לבנה דער בלאַסער,
און ער האָט איר פאַרציילט אַלע סודות פון זיך,
האַט דער אַוונט אין די בלוי-גרינע שייך
אַוועקגעשטעלט זיך נאַענט,
אויפגעכאַפט אַ ניגון,
גענומען אים וויגן,
וויגן און הייבן
ביז צו הימלדיקע שויבן...

האַבן צען מיליאָן מענטשן געהלומט אַ חלום
פֿון סאַנעטן, קלאַרנעטן, שמאַפעטן,
און ווער וויים וואָס נאָך?
און צווישן די צען מיליאָן שלאַפנדיקע ניו־יאָרקער
האַט געוואַכט מיט זײַן קלאַרנעט
אַ ייִדיש רעדנדיקער פּאַעט — —

א גרויער הירש מיט הערנער

יעקב גלאַטשטיינען

ווייסט נישט דער הירש
אז זײַנע הערנער שמעכן!
לופט ער דער הירש
צום זיבעטן היגל,
זעט זיך אין שפיגל,
שטויסט נאָך אַ מאָל
דעם הירש אין וואַסער:
א, דו גרויער הירש
מיט הערנער!
האַסט דײַנע אײַגענע הערנער
ווי געמאַן — —
בלײַבט שטײַן דער הירש
מיט די קלוגע הירשן-אױגן,
פאַרקוקט זיך אײַנעם אַמאָל
אַריבער דעם לאַנגן מאָל,
דאַרט געבליבן ער אַלײן,
אַ הירש אַ קלײַנס
מיט אַ קינדיש געוויין —
מיט אַ קינדישן שפרונג!

קניט דער הירש
מיט זײַנע לאַנגע הירשן-פּיס.
פאַרטראַכט זיך,
פאַרטיפּט זיך,
דעמלט אײַן —
אַזוי מוז מסתמא
אַ הירשן-ליד אױפגיין.

מדרש איציק

און ס'איז געקומען די פרשה —
די איציקלענדער,
די גאלד-באזוימטע לידער
זינגען וועגן זייער קיניג
מיט זיין גרויסער מדינה:
אייגענע תנ"כן
כיביקען און לאכן,
הערשעלע אַסטרֶאָפּאָליער
שלעפט אַרויס אַ שקאַרפּעטקע
פון אַ טאַפּ גריץ
און איציק כאַפט אַ שוויץ:
— „לאַמיר טרינקען אַ גלעזל משקה!
לחיים, איציק, אויף די זעכציק!“

גאַלדפּאַדען, כ'לעבן,
קומט אין אַ טאַגן פון שוועבן
און גאַט-ברוך-הוא אליין
כאַפט זיך אין דעם ראַד אַרײַן,
איציק איז עפּעס ברונז —
קומט אים אַקעגן מלפּחלע די שיינע,
נאָך איר די בראַדער זינגער
פּויקן,
גלאַקן,
באַסן,
פּידלען,
איציק האַלט די הענט פאַרלייגט
און דרעמלט,

ס'האט א ליד זיך אויף זיין שמערן איצט צעפלעמלט
זעכציק — ?
און אפשר גאר א ליגנט ?

ער גיט באפעלן :
„דעם רוימן וויין
מיטן שמעמפל דעם געלן !“
אסתר המלכה בעט זיך : — „איציק, איציקלעכן —
דער פעטער מרדכי וועט וויינען...“
און המן הרשע בוקט זיך :
פון וואנען קומט גאר איצט ס'ווייסע פערד ?

איציק א באזאפענער ברומט :
— „כ'האב ענק אלע אין דרערד !“ —

דער מאן פון גרויסע קאנטינענטן

דעם פאָעט מלך ראָוויטש

דרייען זיך קאָרוסעלעס
פערדלעך יאָגן קינדער ;
הימלען מיט די בלאַע פענער,
ווינדער איבער ווינדער !

דער מאן פון די גרויסע קאנטינענטן
צאלט-אין אַ רײַט צו מאַן
אויף אַ קאָרוסעלע-פּערד,
זאלן לאַכן הימל און ערד !
זאלן לאַכן באַרג און שמיין,
ר'איז אין קאָרוסעל אַרײַן !

אַז ער איז אַרויס,
איז די וועלט געוואָרן קליין !
מיט אַ מהנה טשעמאַדאַנען
גייט ער פאַרן איצט מיט באַנען,
גייט ער פאַרן איצט מיט שיפן,
יאַ גערופן, נישט גערופן !

פייגל האָבן אויפגעשריבן אַ פייגל-מאַפע
פאַר זײַן רײַזע ;
מיטגעגעבן אים פייגל-כרויט צו עסן,
צוגעזאַגט האָט ער זיי
מיטצוברענגען בערג מיט שניי,
און אַ גרויסע פייגל-שיף

מיט א פייגל-קאפיטאן,
און צוגעזאגט האט ער נאך
א ריזע אויף א גאנצער וואך
און צוריקקומען וועט ער דאן
מיט א זילבער-טשעמאדאן;
אין אים וועט ליגן אזא ווונדער
פון דער ערד-קויל, דער רונדער!

די זינג-פייגל מיט רויטע שיך
האבן אין די וועלדער זיך באזעצט;
פארציילט פאר די יאדלע-ביימער
וועגן דעם מאן מיט קאנטינענטן;
די יאדלעס האבן געשאקלט מיט די קעפ,
געמיינט, אז פייגל זינגען סתם א ליד,
נאר אז די וועלף האבן אנגעהויבן וואַיען
אין די שניי-זאוויערוכעס,
האט א פויגל ווי אויף להכעים
געבעטן רופן:

טרעוואַגע!

טרעוואַגע! —

מאָרגן ווערט א גרויסע חגא!
דער מאן פון קאנטינענטן
איז זיבעציק געוואָרן!
לאַמיר זיך פאראייניקן און אַקעגן פאָרן!
און כאַטש עס פרעסמלט און אַ קעלט
האַבן מיר אַ צימבאַליסט באַשטעלט: —
דעם פראַסט אליין! דעם פראַסט אליין!
מיט אַ פישוף-ווייסן פליין.

און עס ווערט א טיש געדעקט
פון עק וואלד — ביז וואלד-עק.

שטיל געוואָרן איז אַרום,
דער לייב האָט נישט געטאָן אַ ברום.
אויף אַ שליטן, אין זילבערשנין,
איז די נאַכט געבליבן שטיין.

איידלשטיינער

פאָר רייזל זשיכליינסקי

מיט אַ טונקעלער האַנט
פון אַן אַרעמען נעגער
האַסטו אַרויסגענומען אַ רויטן רוכין,
אַרײַנגעזעצט אים אין אַ טונקעלן נעגער-הימל —
ער האָט געלויכטן מיטן גריין פון דינע אויגן.
דערנאָך האָט דיין מאַמעס ווײַסער קרוג מיט מילך
געוואָשן נעגער-קינדער
און דו האָסט זיי געווישט מיט דעם בלענד פון אַ קאַר,
וואו האָסטו אַראָפּגענומען דעם אַפּשײַן...

איצטער וועסטו קומען נעמען דעם נגב אויף דער פלייצע
און לויפן מיט אַ תנכ"ישן חלום ;
מיר'ן גיין זען דעם אילתער ים,
וואָס האָט אַ האַלדו מיט רוימע קאַראַלן,
ער וועט זיי דיר שענקען,
קום !

דיין קעניגרייך

פאר ראשעל וועפרינסקי

אין פאאר ראקעוועי — דיין קעניגרייך.
דיין מלך
האט דיר געקויפט א קארוסעל,
די הילצערנע פערדלעך
ברענגען דיר יעדן טאג
אין אן אנדער מדינה...

דיין מלך
איז געפארן אין קיינעם לאנד,
ער בויט פאר דיר א טורעם,
זאלסט קאנען ארויפשטייגן
מיט אלע דינע לידער.
דער טורעם האט שוין א דימענטענעם שפיין,
נאר דער אריינגאנג איז פארשפינט...

קרױנונג

פאַר מלכה לי

לאַמיר נעמען אַ בלויען אָונט אויף די קני,
מלכה, קעניגין מלכה לי.

אַז אָונט אין ניו-יאָרק!
דו האָסט מיך געקרוינט פאַר אַן אינדישע פּרינצעסין
און איך דיך פאַר מלכת-א-שבת,
איבער אונדזערע קעפּ
האַט אַ פּויגל געטראָגן אַ נעסט,
ער האָט אַרײַנגעבעטן
אונדזערע אויסגעטראַכטע געסט...

איכה-מעלאַדי

פאַר אורי צבי גרינבערג

פון אלע טיכונ, שטראַמלעך, אָזערעס
האַט ער אַרויסגענומען שוואַרצע שפיגלען,
אַרײַנגעזעצט זיי אין די גראַניטענע ווענט
פון דוד המלך אין ירושלים.

שפּילט אויף פון מאַל צו מאַל
דוד אַליין מיט דער פּידל,
די נאַטן פון פּת-כּיד פון אורי צבי,
פון אַן אויסגעקוילעט פּאַלק
מיט אַן איכה-מעלאַדי.

קומען הירשן פייגל, קראַען,
קומען לבנות מיט זילבערנע בעקן
האַרכן אין די שפּעטע אַוונט-שעהען.
דערנאָך בלעטערט די נאַטן דער ווינט
מיט אַלמע ציטערדיקע הענט.

די גרויסע זון

פאַר אריה שמרי

די משערעדעם לעמער
פון עין-שמר
האַבן אויסגעטרונקען
די בעקן,
די ליימענע בעקן
מיט זײַנע אומעטן.

איצמער גייען אַרום אין עין-שמר
זײַנע לעמער
און מעען לידער: לייזער צי פרעס.
און ער — ליכטיק פרום,
טראַגט אַ מלית — די גרויסע זון.

אונטער די פליגל פון אַ טויב

פאַר אברהם סוצקעווער

דעם גרינעם אַקוואַריום
און אלע גאַלדפישלעך
מראַגט ער אין זײַנע אויגן,
זײ פליעסקען: געהיימט אַט.

דעם וואָגן טויבן פון זײַן היים
האַט ער אַוועקגעשטעלט בײַם ים אין תל-אביב,
אונטער די פליגל פון אַ טויב זינגט ער
צום באַרג סיני.

מיערצישעם,
ווען די מלכה פון אילתער מלכות
וועט אים אַנטאָן וואַסער-פערל אויפן קאַפּ,
וועט זיך אויפוויקלען אַ מגילה אָן שריפט
און אים מכבד זײַן:
שרײַב מגילת ישראל מיטן ספרדישן מראַפּ...

אין בית דגון

פאָר יעקב פרידמאַן

אַרומגעגאַרטלט מיט אַ גאַרטל פון היי,
די לבנה גייט אים נאָך מיט אַ ווייס שטרעִימל.
יעקב מאַכט אַ מלווה-מלפּת
מיטן ליבן בורא,
אין דרויסן זינגען זית-ביימער
צו דער דריטער אשמורה...

מיט אַ חלף פון זילבער
שניצט ער אַ רומענישן שבת
פאַר דער אַלמבאַקאַנטער וואַך.
די ווייסע זאַקן מוזט ער אָן:
העי, איר זיבן טעג!

ישעיהו שפיגל

די הונדערט מדורי גיהנום
גייען אים נאך —
א שווארצע קאפעליע פון שאקאלן.

לאנגע צעפאמלמע ווערבעם
וואקסן אין זיין גארטן.
אלע הירשן שעכט די לבנה
מיט איר מעסער,
לייגט זי אויף זיין שוועל —
עקידת יצחק.

זיין דמיון —
קוואלן וואס לויפן אין א שמורעם
ארויף צו דער זון.

פייגל-אָווערטרערע

לאה גאלדבערגן מיטן „ציון של אנקורים“

האַסטו אַ מאַל געגעסן פייגל-ברויטן,
געטרונקען פייגל-מילך,
זייער זאַרג מיטגעזאָרגט?
כ'האַב דיר געבראַכט אַ קריגל פייגל-וויין,
פון זייער געדעקטן טיש געבראַכט,
די ברייזלעך פון זייער ברויט
האַב איך אין אַ צעדער-בלאַט אַרײַנגעשאַרט
מיט זייער זאַלץ, דעם טרערן-זאַלץ
און מיט זייער צוקער, וואָס זיי עסן נאָר ווינטער
ווען שניי קרישלט אים אָפּ פון שנייען-לאַנד.

זיי שלאָפן אין אַ בעטל פון געפלאַכטענע הענט,
וואָס מלאכים שמריקן אויס.
זייער האַרפע-שפּיל איז פון פּראָסט-טרונעס
און זיי זינגען דעם נם, דעם גרויסן נם,
וואָס מיר לערנען פון זיי.

שאַנאַלס ייִד מיט דער גרינער באַרד

טויטע בעלאַ שאַנאַל,
מאָך צוריק אויף דינע שיינע אויגן,
דער האָן מיטן רויטן שירעמל
איז איבער ירושלים געפלוויגן!

דער ייִד מיט דער גרינער באַרד
אַ שערי-חסד ייִדל;
ער שפּילט טאַג און נאַכט
אויף אַ קאַליע געמאַכטער פּידל.

ער שפּילט — זאַגט ער — דערפאַר
עס זאָל נישט באַנג טאָן דעם האַר
וואָס ר'האַט די וועלט באַשאַפן —
ער שפּילט — זאַגט ער — נאָר דערפאַר
וואָס אוריה איז צום שלאַכט-פעלד בלינד געלאָפן —
וואָס דודס פּידל איז געשטאַרבן
און טאַקע — זאַגט ער — דערפאַר
האַט ער די פּידל דערוואָרבן.

זיין באַרד איז טאַקע האַלב-גריין
און איין אויג איז בני אים געשלאָסן,
ווען שאַנאַל וואָלט אים איצט געזען
וואָלט ער מיט פאַרב, ווי מיט טרערן געגאַסן!

לידער פאר היים סטיין

א

דער בעקער-יונג —
פארמעלמער וויסער גאט.
האסט אנגעטאן דין געזעלן-יונג
א וויסן טויבן-קימל,
מיט אן אנגעבלאזן הימל,
מיט הענט אויף די היפמן —
פארמעלמער וויסער גאט.
ס'וועט הינמער זיין פלייצע
ליגן א ברויט, א לבנה,
א קויל-שווארצע גימל
וועט זאגן צו אים :

„פי טוב“ —

און ער —

ביים אויוון פון דער וועלט
וואס באקט לבנהס
וועט ליגן
טעג,
יארן,
וועט שמייכלען
צום פארמעלמן וויסן גאט.

ב

דער געשאכמענער אקס
הענגט,
דער געהאנגענער,

מיט אן אינגעווייד
געל און רויטער זינד —
א סאמעמענער גרינער הינטערגרונט,
שאַרבנדיקער בלוט-זויי —
דאָס האָט חיים סוטין
צונויפגערוּפן די פאַרבן
אויף זײַן פּאַלעטרע.

ג

מאַדיליאַני מאַלט סוטינען.
דער לאַנגפּיסיקער באַטשיאַן
שפּאַצירט מיט געלע פּיסלעך
אויפן הימל פון מאַדיליאַני —
צוויי לאַכנדיקע עכאַס:
סוטין, אַ הונגעריקער מערב-פּויגל,
פּלאַקערט אויף אין טורקוז-ליכט.
סע מיטן זיך פאַרבן.
דער לאַנגהאַלדזיקער באַטשיאַן
שפּאַצירט מיט געלע פּיסלעך
אויף מאַדיליאַני'ס שויבן.

למנצח צו די בילדער פון ארדון

מיט דער פארב, וואָס האָסט געצויבערט, געשוּיבערט
דאָס געווימער פון קריג
אין יארן פון צוואַנציקסטן יאָרהונדערט,
קומט דיין פארב ווי ריזיקע בלומפלעקן
אויף דעם פרידלעכן הימל.

דאָס אָפענע האַרץ פון דער וועלט
האלט זיך אויף די שמורקאַצן פון דיין פארב
מיט דעם בראשיתדיקן כוח
פון אויפגעשריי אין פארב.

באַנדאַזשן פארב און ליכט
גייען אויף אין קינות פון דער וועלט.
די פאַנג-פעדעס פון אומקום פארן מענטש
ווערן פעדעס פון האַרפעס און לירעס
מיט איידלשטיינער קאַלירמע
אין דיין פארב פאַרבונדן.

למנצח צו דיין מלכות פון פארב!

ווען איך זע די קינדער-פוס-טריט אינעם טונקל,
ווי דו גיסט איבער בלומ אויף פארב —
פאַרשטיי איך ווי אַזוי דו בויסט אויס
די סימפאָניע אין דיין פארב;
פאַרשטיי איך, פאַר וואָס דו ביסט אַזוי טרויעריק
ווען מיין ליד איז נישט גענוג אויסגעטראָגן,
ווייל די דינסטע ניוואַנסן אין דיין פינדול-טאַנץ
פירסטו אויס ווי מיט מאַטעמאַטישער גערעכטיקייט.

איך בוק זיך פאר דעם ווייז וואָס שוימט אין דיין בילד,
וואָס זידט און ברויזט ווי ווילקאן!

למנצח צו דיין מלכות פון פארב!

איך בענטש דיין עשירות פון חזיונות,
פון שמערן-סודות און פון שמערן-זעונג;
פון דעם אויפגעריסענעם האַרץ פון דער וועלט,
וואָס גייט נע-ונד אין חושך פון מלחמה
— ביים טאנץ פון מענטשם אומקום —

למנצח — זיי געלויבט!

יעומושענקאָ

אויסגעחלומט האָבן דיך
אזובעקיסטאַנער מוראדיקע זאָויערוכעס,
אַז דו זאַלסט קאַנען זינגען
וועגן ייִדישן צער.

און וויל דיין שמייכל
איז אַ פּאַלאַר-אויפגאַנג אין סיביר,
וועלן קומען ווייסע בערן
און זיי וועלן ברומען אין נעכט
פון גרויסע לבנות.

לבנות וועלן גיין
צו אַ פאַרוואַרפן שולעכל
ווי קיינער דאַוונט נישט מער,
וועט דערוואַכן דאָס רויטע פּרוכט,
פּהנים פון אַנדערע וועלמן
וועלן אָנהייבן דאַוונען,
גענוי ווי דו, יעומושענקאָ,
ווען דו האַסט געדאַוונט מיט דיין ליד
צום ייִדישן צער.

۱۳۳۳

אמען

וויים איז געווען
די מייןנאכט אין אמען,
אין א גריכישער וויג
האָבן זיך געהוידעט
תפילהדיקע בעזביימער,
א גרינער פויגל
האַט געשריבן מיט זיינע שאַרפע נעגל
האַמערס לידער-צוואַת.

אויפן הימל האָט אויסגעלאָדן אַ שוואַרצע שיף
ווייסע וואַלקן-וועלף,
דערנאָך
האַט אין מעמפל
אַ דינער שאַטן געצייכנט
דאָס פנים פון רעגן,
ר'האַט געוואַלט אַרײַן
נאָר די שטילקייט
האַט אים געוויזן
מיט אַ נאַסן פינגער :
שאַאַאַאַ.

א נאכט אין לאַנדאָן

א געבונדענער אַמעלאַ ליגט אין מיטן גאס.
זיבן ווייסע קעץ האלטן שעקספירס לאַקן.
קארניאַלן רויטע ליגן אין אַ שוויפענצמער
און אַ מאַנעקין שמייכלט צו אַ קאלטן הימל.
אין אַ זיידענעם שוואַרצן גארטל איז געגארטלט די שטאַט.
די טעמזע טראַגט אַן אַפגעטראַגענעם שקאַטישן שאַל.
און שיין איז די שטאַט אין אַ מיני-נאַכט,
ווייל זיבן ווייסע קעץ האלטן שעקספירס לאַקן.

„נאָמערדאָם דע פאַרײ“

עס איז צווישן מנחה און מעריב,
פאַריז פלעכט אַרײַן זיך אין שטערן;
דער צוועלפטער יאָרהונדערט אויף מויערן,
טוט זיך מיט שאַטנס איצט מערן.

עס זאלבן זיך שטיינערנע הייליקע מענער,
משה רבינו מיט צוויי טונקעלע לוחות;
דער צוועלפטער יאָרהונדערט אויף מויערן,
שאַטנס פאַרוונקענע שאַרן זיך אין טויערן.

אין דער קירכע ברענען שוין ליכטער,
די קאַלירטע פענצטער-ווימראַזשן זיי גליען;
עס דאוונען די פאַרבן צעשפילטע
אַ שטיינערנער מלאך טוט קניען.

אַלין טוט זיך דאָ טובלען אין פאַרבן,
צום טויזנטסטן מאָל זיך צעשמאַרבן;
צום טויזנטסטן מאָל זיך אויפלעבן,
אַ גאַמע פון ליכט צאַפלט אין שוועבן.

פון דרויסן אַ וואַנט מיט מלאכים
דוד המלך זיצט מיט דער פידל;
איך ווייס נישט וועמען צו געבן די שבחים,
אפשר דעם שטיינערנעם דוד, דעם יידל?

אפשר דעם, וואָס האָט געהאַמערט דאָס ווּנדער,
די שעפּסלעך, די אַיזשמידערנע רינדער ;
אפשר דעם מיסטרע פּון עכטער יצירה
אַדער גאַר יענער צײַט, מיט איר גדלות און שירה.

אַט גײט ער אַראָפּ, דוד המלך פּון וואַנט,
גיט שלום עליכם, מיר אומבאַקאַנט ;
— אין ירושלים דײַן טורעם, רב דוד,
שמײט דאָרט און וואַרט לכבוד דײַן כבוד.

עס צאַנקען די ליכטער, דער צוועלפטער יאַרהונדערט ווערט שענער ;
עס פּרעפּלען אַ תּפילה די שמײנערנע מענער.
און דער וואָס צעשלינדערט די קופּערנע גלאַקן
קוקט פּון דער הייך, אַ מידער דערשראַקן.

עס איז צווישן מנחה און מעריב,
פאַריז פּלעכט אַרײַן זיך אין שמערן,
דער צוועלפטער יאַרהונדערט אויף מויערן
טוט זיך מיט שאַמנס איצט מערן.

מענדעלע מוכר ספרים אין גענף

ס'איז אַ שניי-לאַנדשאַפּט.
מענטשן מאַכן זיגלען מיט די שיד, פייגל שרײַבן
שניי-בריוו
אויפן הימל.
טראַמוויען,
שלימנס מיט גילדענע גלעקער...
דער שטאַט-זייגער
אין גענף,
רופט מיך מיט זײַן פענדל —
כ'מיון ר'וויל אַראַפּגיין
געבן מיר שלום...

און

אפשר איז דאָס כלוין אַ חלום?
ווייל כ'קום פון אַ לאַנד
ווי שעפּסן
זינגען: „הכניסני תחת כנפידך“...
און קי
גייען גראַציעז אויף גראַזן.
זייער גדלות קומט פון גליל...

דערציילט אין גענף אַ גאָס:
דאָ האָט מענדעלע געשמאַלפּערט
מיט בנימין השלישי...
כ'זוער נתפעל!
כ'שטיי אין גענף
מיט אַ סוד פון ישראל!

דא
ווי מענטשן מאכן זיגלען
אינעם שניי
שטיי איך
מיט מענדעלע צו צוויי!

דער זייגער פון שמאָט
וואַרפט אַראָפּ אַ שעה
און נאָך אַ שעה!
אַ זייגער-זאָרג
זיפצט אָפּ מיט אַ קלאַנג.
דער שניי הייבט אָן צעגייין —
דער מאַן-בלאָן
פירט מענדעלען צום שליאַך...

ס'איז בין-השמשות; ;
כ'האָב פאַרנעסן אים צו זאָגן:
אַז —

אין אַוונטן פון שניי
פאַרט די עגלה
אין ירושלים פאַרבני —
זי טיילט די ספרים זיינע
אין געסל אין אַן עק,
פאַרשווינדט,
אַנטרינט...

גאָט אין אמעריקע

דער אינדישער זומער
טרייסלט די גאָלדענע בלעטער,
דער שניי האָט אים געשריבן בריוו
מיט דער פראַסטיקער האַנט:
נעם אַראָפּ דעם זוניקן בראַנד —
כ'האַב אַרויסגעשיקט ווייסע שטאַפעטן,
זיי פאַרן אויפן איסמ-ריווער.

אויף פאַרביקע גרינע לעמפּ אין מאַנהעטן
זיצט גאָט און הוידעט זיך פאַרבאַרגן.
דער אינדישער זומער
טרייסלט די גאָלדענע בלעטער.

אין מאַבוועי

דעם אַלמן קאַלומבום וויינגערטנער
בליען מיט לאַנגע וואַגאַנען,
מיט מענטישן-שאַטנאָס,
מיט ספיקות,
מיט הבל-הבלים —
מיט מידקייט,
נאַר דער פּולאַסקי „סקאַי-וועי“
הענגט אין ניו-יאָרק
צווישן צוויי שמערן,
ער בינדט אויף די ליכטיקייט.

נירדארק

צען-מיליאניקער היישעריק
וואָס גייסט געפאָנצערט
מיט וואַלקנקראַצער אין ווילד-געיעג —
זעגסט
מיט דיין זעג אין פארטאָגן
דעם לעצטן לאַמפּן-שניין
און לייגסט אים שטאַרבן
אין אַ טונעל
ווי ס'לויפן קאלטע, גלאַנציקע,
גליטשיקע „קאַרס“
חיות אין גרויסן וואַלד —

אין אלע דינע „ריווערס“
אין אלע ציטערדיקע טייכן
האַבן זיך דערטרונקען
לידער פון פאַעטן.
וויל ווי אַהין זאָלן זיי גיין? —
אַז נישט מיט וואַסערן?
אַז נישט מיט ווייסל-שווינגן?
דזשערי לואיס
דער מאַדערנער פורים-שפילער
וויילט די ווילטעגער,
ער פעפערט אַינן מיט יידישן וויין
אין אַ הייסן אָונט
די לילית, די היין
וואָס פאַרכרענט, פאַרלענדט,
דעם יידישן צער!

ניר-יאָרק,
 כ'דערשרעק זיך פאַר דינע מרחקים
 פאַר דינע מונקעלע בראַנדזענע נעגער —
 זענען דען זייערע הערצער אויך טונקל?
 איז דען זייער געלעכטער אַנדערש?
 איז זייער געוויין טינט?
 און אויב נישט —
 פאַר וואָס אַנטרינען זייערע שכנים?
 פאַר וואָס זענען די „ווייסע“ גרויסע יחסנים?
 דאָס רעמעניש,
 דאָס בלינדע גלי-ווערעמל
 איז קליגער פון מיר!
 עס צינדט זיך אָן
 גייט אַרום אין טונקלניש,
 פאַרלירט נישט זיין וועג
 אפילו אין ניר-יאָרק!
 אין פלוג-האַפן „איידלוויילד“
 האָט אַ יוני-ווינט
 געיאָגט דאָס גלי-ווערעמל.
 דאָס בלינדע-גלי-ווערעמל
 איז מיטגעפלוין מיט מיר
 קיין ישראל —

מאנהעטן אין אַוונט

נישט אַנדערש
נאָר די שמערן האָבן זיך דאָ
אַרײַנבאַהאַלטן אין די מיליאָנען לעמפּ.
און גאָט האָט אויפגעשניטן דעם בויך פון מאַנהעטן
און געבוירן איז געוואָרן
דער לאַמער בעטלער,
און געבוירן איז געוואָרן
דער נעגער מיט די געבראַמענע קאַשטאַנעס,
און געבוירן איז געוואָרן גערשווין
מיט דער בלויער ראַפּסאַדיע אין די הענט —

דער גרינער אָפּשיין פונעם אַוונט
האַט געוויינט פאַר צוויי מאַנעקינען
וואָס האָבן זיך געדרייט מיט טויטע פּנימער,
זיי האָבן געהאַט קליידער פון שוואַרצן מוסלין
און נישט געוויסט וווּ אַהין אין דעם ווינטער אַוונט.

ערגעץ האָבן תּפילה געמאַן
די פאַרשנייטע קאַשטאַן-ביימער
פאַרן לאַנג-פיסיקן נעגער
וואָס בראַט זייערע קינדער
ביים שיין פון אַ געבאַרגטער לבנה
וואָס קלעמערט דאָ איבער וואַלקנקראַצער,
עסט אויף זייערע אויגן
זיי זאָלן נישט זען די גרויסע עלנט
וואָס העשעט דאָ איבערן סקווער.

א. דער טיימסקווער מיטן וואַגן
וואָס פילדערט מיט די שוואַרצע קרומע געדרוקטע נייסן
וואָס פאַרשווינדן ווי מאַן-פלעצלעך
פאַר די צען מיליאָניקע ניריאָרקער —
זיי עסן זיי די נייסן וועגן ספּומניק — —

דער שמאַלער שאַטן פון גערשווינען
שנירט אַדורך זיך דורכן אַפענעם בויך פון מאַנהעטן,
די בלויע ראַפּסאַדיע הענגט זיך אויף
אין דעם ווינטער-אַוונט אויף מיין האַלדז.

אַמעריקאַנער טונעלן

א

אינעם בויד פון ניו-יאָרק
רײַטן און פֿאַרן
גרינע נאַכט-פלאַטער,
רײַטן און פֿאַרן
פאַרגאַנגענע צײַטן,
קלינגען אַ קלאַנג
פון אַן עכאַ,
וואָס איז ערגעץ אינגעשלאָפֿן —
אַן עכאַ
מיט וואַנצעס פאַרגעלטע...
אפשר פון קאַלומבוסן דעם אַלטן
וואָס האָט געוואַנדערט
און געזוכט
איז אַ טיגער-פעל? —
בלאָזט זיך אין אַמעריקאַנער טונעלן
בלאָזט זיך אין אַוונט,
יעזשלט זיך ביזן העלן טאַג אַרײַן דעם העלן.

ב

קום איך מיט מיין געזאַנג
פאַר די גרינע-רויטע יאַשטשערקע-לעמפּ,
וואָס פיבערן אויס זייער ליכט,
וואָס לעבן נאָר אין טונעלן...

טראג איך א געזאנג
פאר די שומרים פון טונעלן,
וואס פארלירן דעם חוש פארן טאג,
קוקן איין זיך אין דעם פנים דעם געלן
פון טונעלן — —
דער טויטער קאלומבוס
האט אנגעטאן שפאקולן אויף דער נאז,
פארט מיט אין אימפעט פון א קאר
נאר אויבן, אין דעם פארמויערמן הימל,
זיצט און וויינט דער ליבער האר — —

פילאָרעלפיער מימאָזעס און מעיפלוווד

גרויע פלעקן קריגט דער הימל אויפן פנים,
ווייל ס'שטארבן מימאָזעס אין האַרבסט.

שוואַרצע געפאַנצערטע שאַמנס פון וואַלקן

גייען אַרום

ווי צוויי קברנים

און האַלטן רידלעם —

די חברה-קדישא, די שכנותדיקע ביימער

צווישן ווייסע וועראַנדעס

מיט קליינע פאַרצויבערטע פענצטער

פאַרקעמען זייערע בערד,

מאַכן גלאַט זייערע קעפּ,

און בוקן זיך פאַר די טויטע מימאָזעס

וואָס ליגן דאָ אַרום אויף טרעפּ — —

דערבאַרעמדיקער שאַרף פון גאַלדענע בלעטער

לייכטן-אויף מיטן נאַוועמבער-טאַג

ווי פרעמדע געסט.

דינער געלער צער

וויגט זיך אויף פאַרבנייגייענדיקע מענטשלעכע הענט —

דינער געלער צער — —

שטייען-אויף די מעיפלוווד הייזער,

גייען זיך אַ העמדל פאַרן אָונט,

לייגן אים שלאָפן דאַנעכן

ווי עס ליגן שוין קברים

פון נעכטיקע בלעטערפאַלן.

יוני אין פילאדעלפיע

די וויסאָהיקענס
מורמלען אומפארשטענדלעך,
די ווייסל טרערט מיט זילבער-רענדלעך,
דער ריווערסייד דרייוו
איז געשלייפט מיט רויטע בענדלעך.

איך —

אן אישה פון ישראל
קום קלייבן פון דעם אַמעריקאַנער פּרילינג,
פון דער גאַלד-מדינה
וויסע ליליעס
מיט אויסטערלישע טיי-רויוו
ווי כ'וואַלט באַשמעלט
מלאכים-בלומען
זיי זאָלן מיר אַנטקעגנקומען
מיט זייער קאַלטן קילן וואַסער.
ע וויינט אַ פאַסטומענט
אַ גרינער, ס'געוויין פון שמיין.
ס'לאַכט אַן עכאַ
אַ געלעכטער פון אַ סאַווע —
און אַסור
אויב כ'קאַן פאַרגלייבן
איינעם כאַטש פון יענע טייכן
צו דעם ירדן
וואָס שלאַפט
איז אַ פאַלמע וויגל!
און אַסור
אויב כ'קאַן פאַרגלייבן דעם פּנרת מיניעם
וואָס גייט אַרײַן

אַ רויטע לבנה ווי אַ גרויס ברויט
 און פאַרט אין אַ גאַנדאַלע
 פול מיט שמערץ!
 און אַסור
 אויב כ'קאַן די זון-אויפגענג
 פאַרגלייבן
 וואָס אַבלען זיך
 ווי פרומע יידן
 ביזקל זיי גייען
 תפילה טאָן
 אין ירושלים.
 און כאַטש עס מוען קי
 אין ירושלים.
 אויף אַ גרינער לאַנקע;
 קינדער-קעלבער
 גלאַצן מיט אַ בענקשאַפט
 ווער קען וויסן
 נאָך וועמען?
 ציטערן איצטער מינע ברעמען
 ווייל כינעס אַרויס
 אַן אינגעפאַקטן הימל
 פון ירושלים,
 כ'וועל אים ווייזן
 דווקא אין פילאדעלפיע!

— געזען — מענטשן קרוינענדיקע
 אזא אומבאַפּלעקטע גלייביקייט?
 — געזען דאָרט הוידלען זיך אַ מיטאַג זון?

— געזען אן אלמן בארג
אזוי אין תפילה זינקען?

ס'איז גענוג זיך גרייסן
מיט אייגענעם פארמעגנס!
אט לאכט פון מיר
א רעגן אונטערוועגנס!
ר'זאגט:
די וויסאָהיקענס
קנייטשן מיט די שמערנס,
זיי בלאָזן בלעזלעך,
שאַרצן וואַסער-נעזלעך!
דאָס בין איך דער רעגן,
וואָס קומט פאַר דיִינעטוועגן
וואַשן דיר
די פאַרשמויבטע פים
ווייל ביסט אַ גייערין איבער שמעט. —

און
שוין־זשע הער איך
זיין רעגנדיק געבעט:
— וואַש דיך
און נעם מיך מיט
אין דיין זוניקער מדינה —
נעם אַפילו מיט
אַלע קלעטערער די גרינע!
נעם אַפילו מיט
דעם קערשנבוים דעם רויטן!

מיין בענקשאפט צו ישראל

כ'מאך צו מיניע אויגן, פארשלים זיי מיט די וויעם
ווי כ'וואלט דארט אין זיי אריינבאהאלטן
אלע גראזן מיט די גרינקייטן וואס הייבן אן שוין בליען
פארן ערשטן טאג פון פרוילינג אין ישראל.
כ'האב זיי מורא, די אויגן אויפצומאכן —
ווייל כ'בין דא אויף א גאס אין פילאדעלפיע,
שטיין געבליבן — —
א רעגן א חשוונדיקער,
וויקט מיר מיניע פים
און הימלען נידערן אראפ ווי גרויע פלאכמעס —
וויילן איינדעקן מיין סוד פון גראזן
וואס ראזלען זיך אונטער מיניע וויעם —

אין ערגעץ זענען נישט די גראזן מיניע, נאר אין מיין ישראל!
אין ערגעץ גייען מיר נישט נאך אזעלכע שקדים-ביימער
וואס כ'האב אקערשט אויסגעבענקט פאר מיין ישראל — —

דא אין דער פרעמד,
זענען אלע קונסט-טעמפלען קאלטע
און הילן מיך נישט איין צומאל
ווי אין ווינטער — מיין ישראל — —

אָקטאָבער

א געבעט סוף זומער

מיניע הענט בעטן :
זאל קיינער נישט צערעמן
די אראפגעפאלענע בלעטער פון אונדזערע טעג,
כאָטש זיי וועלן געל זיין אין זייער פארגיין.
מיניע אויגן טרערן :
זאל קיינער נישט לייענען די היער־אָגליפן
פון דעם שטאַמלדיקן גאַט
וואָס וועט מער נישט שרייבן אונדזערע ריימען,
די אראפגעפאלענע ווי זיסע עפל
בײַ פיס פון אַן אַלמֶן עפּלבוים.
מיניע ליפּן רייטלען זיך אין תּפּילה :
זאַלן נישט פארגיין די ווונדערלעכע שעהען
אַן אַ קלאַנג פון אַ הימען אַ בלאַען
צו די אומבאַקאַנטע אייביקייטן.

האַרבסט 1963

אין שטעקשיך פון קופער
איז ער שטיין געבליבן אויף מיין שוועל,
מיט אַ רויטן עפל אין דער האַנט
מיך באַגריסט מיט אַ גוט-מאַרגן
און געלייגט דעם עפל אויף מייןע קני.

האַב איך אים געפרעגט: איז עס נישט צו פרי
וואָס קומסט צו מייןע טירן?
האַט ער זיך צעלאַכט אויפן קול:
— מען שערט די שאַף די וואָל,
דאָס גראַז ווערט לאַנגזאַם געל,
און דו — לאַזט מיך וואַרטן אויף דיין שוועל?

זע! — האַב איך געזאָגט —
איך קוק אין דייןע פענצטער,
נאָר זען וויל איך מיין האַרבסט דעם אייגענעם,
מיין האַרבסט,
כאַטש דו ביסט דער שענסטער.

נאָר ווידער האַט ער געלאַכט אין מייןע טירן:
כ'האַב דיר געברענגט אַן עפל מיט זאַפטיקע קאַלירן.
און איך — פאַרפאַלן, מוז מיטלאַכן פאַרבאַרגן.
וועלכער האַרבסט איז שענער —
וועט מיר זאָגן דער מאַרגן.

דאָס דריטע אויג

דאָס דריטע אויג איז פון אַ יונגן לאַם,
וואָס כ'האַב געזען נעכטן אין אַוונטליכט.
דער לאַם איז ברױן געווען, האַניק-ברױן,
געשטאַנען פאַרכטיק, נישט געוואַסט וווּ אַהין,
כ'האַב אַנגערירט זײַן ווייכע פעל, געגלעט זײַן אויג,
דערנאָך האָב איך מיר דערמאַנט, אַז נשמות וואַנדלען
אין אַוונט, זוכן היימען,
האַב איך דעם לאַם געוואַלט מיטנעמען,
נאָר אַז כ'האַב אים אַרומגענומען
איז דאָס געווען אַ פלעק פון לבנה-שיין.

מיין בעט

כ'בין די נארן-מלכה
מיט קרומע שיד פון א פלעדערמויז —
מיט א קרוין פון דערנער
שלאף איך אויף א בעט
וואס כ'האב געירשנט פון מיין מאמען.

טייל מאל שלאף איך מיט איר לעצטן שלאף —
מיט איר לעצטן זיפן,
מיט איר לעצטן בליק,
מיט איר שטארבנדיקן אויג
וואס כ'האב געזען ווי סע לעשט זיך אויס —
און גיט זיך איבער אַנדערע וועלטן.

אז ס'איז שטיל אין צימער
רעדט צו מיר א שרויף פון בעט.
דער אייזערנער פוס פון בעט הייבט אן גיין,
די שמילקייט גייט מיט אים מיט.

נאר איך — די נארן-מלכה
מיט קרומע שיד פון א פלעדערמויז
הארך מיך איין,
סע קאז זיין זיי טראגן מיך אוועק —
כ'וועל צומאל נישט האבן אויסגעשלאפן דעם לעצטן שלאף.

גלעזער

אין דער גלעזערנער מלוכה
איז מן-הסתם
א גלעזערנער מלאך פארטאן,
טרינקט ער פון די גלעזער
געלע גלעזערנע שעהען
מיט א לעפל א בלאען.
מיין טאג איז אויך פון גלאז
אויך גיי מיט אים פאמעלעך,
ער קאן זיך נאך צעברעכן.

מנין שאפע

מנין שאפע
האָט ברוינע מירן
און אויגן שלאפע —
וואָס וועט טאָן מנין שאפע
ווען כיוועל מער נישט זיין?
דער קרומער שליסל אירער
האָט זיך צעבראַכן אַ צאָן.
צווישן ביידע פּאַליצעס
האָט זיך אַינגעדונגען אַ מאָיל
און עסט מיר אויף דעם שאַל פון וואָל.
די העלצער פון מיניע קליידער
לאַנגווייליקן זיך אין דער פינצטער —
זיי וועלן אַרויסגיין דורך אַ שפּאַרע
מיט פים ראַכטישע, דאַרע.
וואָס וועט טאָן מנין שאפע
מיט די אויגן די שלאפע?

ווייסע יונגע פערד

אלעס האסטו מיר צוגעזאגט :
א פרימארגן אין די בלויע וויקעלעך,
א גרינעם פליין
ווי עס ליגן און חלומען
ווייסע יונגע פערד.

כ'האב זיי געגלעט די ווייסע פערד
אויף דעם גרינעם פליין,
געשפיגלט דעם הימל אין זייערע אויגן.
זייערע פיס זענען געגאנגען אויפן פליין
מיט די טענץ פון ווייסע שוואנען,
נאר די פלעדערמויז איז געקומען,
מיזיש געשוויגן.
די דערוואכונג איז געווען
א שווארצע קאץ
פון עדנאר אלען פאן.

א הירשן־לוויה

דער האַרבסט האָט געיאָמערט מיט קופּערנע בלעמער ;
דעם גאַלדענעם קאַפּ
האַט ער פאַרדעקט מיט שוואַרצע כּמאַרעס,
א טשאַטע פּייגל האָבן פאַרווירט געשריגן,
די בושלען האָבן געזאָגט קינות
זקנות שאַקאַלעכעס זענען געזעסן
אַינגעטוליעט אין אַ פאַרכט
נאָר דער סטאַוו פּון דער נאַענט
האַט אַנגעטאַן אַ קרוין אַ יאַשטשערקע,
ער האָט געפּרעפּלט אַ פאַטערלעך געבעט,
אַז אין די הימלען קומט אַ יונגער הירש.
אַלמע גרויע סאַרנעס האָבן מיט קאַלינעס
אַרומגעצוימט דעם אַרון
און דער קיניג פּון די הירשן
האַט אַנגעקלאַפּט דרײַ מאַל מיט די הערנער,
אַז עס קומט אויף אים אַ טרויער.

אינדזלען פון אומר

מיטוואך, זעקסטער נאוועמבער, נײַנצן דרײַ און זעכציק,
האָבן אינדזלען פון אומר געהאַט פּנימער פון מעוועס,
מעוועס, וואָס האָבן געהאַט פּאַלשע אַדרעסן צו פּלײַען — —

דער אין הימל האָט נאָך קײן מאָל נישט געהאַט
אַזאַ סאַמעט-בלויען קאַליר אין ירושלים.

די גאַס, אויף וועלכער איך ווײַן,
האַט געהאַט פּאַרקאַלעכטע פּיס.
די פּענצטער-ברילן פון אַ הויז
זענען געווען טרויעריק.

זון האָט זיך געזעצט
אויף אַ פּעפּערל פון אַ רויטן פּעפּערבוים;
כ׳האַב זי באַוווּנדערט:
ווי אַזוי קאַן זי זיצן
אויף אַ רויט פּעפּערל פון אַ פּעפּערבוים?

די אינדזלען פון אומר
זענען געגאַנגען ווײַנען
אויף מײַן דאַך.

*

וואס האב איך אים געטאן, דעם נאָוועמבער?
פאר וואס טראַגט ער מיר אַקעגן די שוואַרצע פליגל פון אַ קראַ?
וואס האב איך אים געטאן, דעם נאָוועמבער?
אין נאָוועמבער-טעג האב איך צעשמערט מיין אויפגעבויטע נעסמ
אויסגעשמאַכן האב איך מיין מזל די אויגן
און כ'בין אַנטלאָפן אין די בערג,
ווי אַ פויגל וואס האָט זיך טועה געווען אין פליען,
מיין מידן קאַפּ געוואַלט דאַרט אין דעם באַרג פאַרגראַכן.

וואס האב איך אים געטאן, דעם נאָוועמבער?
פאר וואס טראַגט ער מיר אַקעגן די שוואַרצע פליגל פון אַ קראַ?

א מאַרגן אָן זון

אַלע מענטשן אויף דער גאַס
מאַרגן די זון הינטער די וועגס,
ווייל זי איז היינט נישט אויפגעגאַנגען.

אַלע מענטשן ווערן נשתומם פאַרן טויט,
זיי ווייסן גאַר נישט,
אַז ער איז ווונדערלעך,
אַז ער מאַכט אויף די אויגן פון די יעניקע,
וואָס ווילן אים פאַרגעסן.

אַלע מענטשן אויף דער גאַס
זואַרפן צו אַ מטבע דעם בעטלער
און פאַר גאַט אַ צוואַנג
צו זיין גאַטפאַרכטיק — —

פאַר וואָס האָט זיך די זון אויסבאַהאַלטן?
ווער וועט זי פאַנגען?

גרינע באלקאנען

אין שלאָף זע איך זיי
הענגען איבער אַ גרויסן ים.
זיי קאָנען זיך נישט האַלטן אויף די דינע פעדעם
וואָס אַשמדאי האָט זיי צוגענייט —
וויין איך,
ווייל זיי פאַלן אין גרויסן ים אַרײַן;
וויין איך,
וואָס קיינער וועט מער אויף זיי נישט שטיין;
אַפילו דאָס זויג-קינד אין דער וויג,
אַפילו די יאַשטשערקע אויפן לעצטן שטאַפל
און אַפילו די נאַכט
וועט נישט קאָנען זיצן אויף די גרינע באלקאנען.

זון־פארגיין אין עֶרֶד

פלאמינגאָס,
אין ווײַסע אַטלאַסענע קאַפּאַטעס,
מראַגן אַרײַן דעם אַוונט.
צריפּים, אײַנגעהילטע אין גאַלדענע טאַגעס,
האַבן אַרײַנגענומען דעם דעמער
און ציטערן מיט גלעזערנע שױבן־תּפּילות.
דער טאַג ראַנגלט זיך —
רױל נישט פּאַרגיין.
אויך אַ קול פון עמעצן וויל נישט פּאַרגיין,
אַ שױף אויף אַ ים וויל נישט פּאַרגיין —
אַ מלכּתּ, אַ בין זינגט אַ טױטן־ליד.
זי האַט געזען, אין עֶרֶד איז געשמאַרן אַ טאַג.

נימרוד

געוואלדיקער יעגער,
שים נישט אויף מיניע געליכטע לייבן,
וואס כ'האב ערגעץ ווו געזען
אין זאאלאגישע גארטנם
איבער דער גארער וועלט!

נימרוד,

געוואלדיקער יעגער,
שים נישט אויף מיניע אפגעקליבענע מיראזשן
פון וועלכע כ'געבער א ליד.

שים אויף די וואס טראכטן אויס מלחמות
און פארציקן, פארפעסטן אונדזער לופט,
מיר זאלן נישט קאנען אטעמען.

נימרוד,

כ'האב דיך ארויסגעהויבן
פון אור-אלטע צייטן,
דיין יעגערשאפט איז מיטגעשמאָרבן
מיט די יארטויזנטער.
אפמעקן דיין נאמען קאן איך נישט.

דער מאָרד

כ'האָב געזען ווי לבנה האָט
מיט איר מעסער געשאַכטן מיין אָונט.
זי איז אַנטלאָפֿן, זיך באַהאַלטן
אויף דער הימל-גאַס הינטערן גן-עדן
ביי די גרויסע עפל, צווישן די גרויסע שאַמנס.
כ'האָב גערופן דעם קברן פֿון די ווינטער־וואַלקנס,
ער האָט געהאַט אַ באָרד ביז איבער די קנעכל,
ער האָט אָנגעקוקט דעם בר-מנן, אים אַינגעוויקלט
און געדראָט מיט אַ פינגער כ'זאַל נישט וויינען.

נאַקעמער טויט

קיינער ווייס נישט
פאַר וואָס דער טויט איז נאַקעט.
קיינער ווייס נישט זײַן מיקלט.
זוכט אים אַ מאָל עמעץ
באַהאַלט ער זיך,
זוכט מען אים נישט
קומט ער אליין.
נאַקעט און באַרוועס איז דער טויט,
איך וואָלט אים אָנגעקליידט אין נייע בגדים,
נאַר ער זאָל קיין מאָל נישט גיין צו קיינעם.
איך וואָלט אים געבויט אַ גאַרנדיק הויז,
נאַר ער זאָל קיין מאָל נישט אַראָפּגיין —
דער אַרעמער נאַקעמער טויט.

דער טויטער ים

ס'איז נישט ווייט צום טויטן ים.
מען פארט צו מיטן פינפער אויטאבוס.
מען פארט צו מיטן עלפער, מיטן צוועלפער,
מען פארט צו.
דער וואַגן פון חברה-קדישא שטייט תמיד גרייט —
סע שנייט דארט מיט ווייסע קעפ,
מיט קראנקע פים,
מיט טויבע אויערן,
מיט בלינדע און לאַמע. —

זיי זענען דאָס די לייט
פון אַ לעבן אָפגעלאָפן,
אָן געווער — אַ מלחמה —
זיי זענען דאָס די לייט
פון לעצטן שטאַפל.
און אויב דו ווילסט
קוק אַריין אין דעם טויטן ים —
זיי שטייען טייל מאל אין אַ ריי
מיט קענדלעך נאַפּט
טייל מאל מיט די מעלער אין די הענט —
טייל מאל ווי די לעצטע זונען-שמראַלן
ציטערן מיט די קעפ,
עס איז זיי אַלצאיינס;
טייל גייען שלאָפן זייער לעצטן שלאָף,
טייל וועגעטירן,
אין די טירן.
ס'זענען אויך אַזעלכע פאַראַן
וואָס ווייסן מער נישט צווישן מאַג
און צווישן נאַכט.

זיי צינדן ליכט אין א פראַסטן מיטוואַך,
זיי אַנטבלויזן זייער אַפגעוועלקט לַיב —
דערמאַנען זיך דעם חופּה-מאַג
און פּלוצעם — א געלעכטער!
ס'מאַנצן צוויי משוגענע אין מיטן הויף,
א געלויף —
גנענדל פון אוקראַינע האַט גאַר אַ חברטע געפונען!
זיי האַלדזן זיך: — געדענקסט? ...!

דער טויטער ים, דער הויף, דאַוונט נעילה...
די ביימער זיינע באַדן זיך אין רוימער שקיעה,
בנים מיש שמייען אויסגעסדרט אַפגעריבענע טעלער,
צינערנע לעפל —
דער סערווירער איז אַ באַרוועסער,
ער גיסט אַרײַן אין טויטן ים אַ פאַמידאַרן-זופּ.

כ'האָב נישט ליב די פינצטערניש

זי האָט אויגן פון אַ קראַנקער קאַץ
און הינקט ווי אַ מלחמה-אינוואַליד.

זי האָט הענט פון אַן אַלטן גריל,
זי שפּילט אויף אַ ריכאַניזן אַ פּזמון
און אירע האַר זענען נישט געקעמט.

כ'האָב נישט ליב די פינצטערניש.

אין שמורעם

ליוליע איין מיין הויז אינעם שמורעם,
האלט די הענט אַקעגן דעם אוממעכטיקן קאַפּ,
ער זאַל זיך נישט צוזאַמענברעכן פון פחד.
אַ באַרוועסער לויפט אַ שמערן,
ווען ער קאַן נישט אינשטילן דעם וויינענדיקן הימל.
ליוליע איין דעם הימל אין שמורעם,
האלט די הענט אַקעגן דעם אוממעכטיקן קאַפּ פון הימל.
אין האַלבער נאַכט שמעלט זיך קלאַגן דער ווינט פאַר מיין פענצטער,
ער איז אַזוי טרויעריק ווי איך בין געווען
ווען מיין מאמע איז אויסגעגאַנגען.
ליוליע איין דעם ווינט אין שמורעם,
האלט די הענט אַקעגן זיין אוממעכטיק געוויין,
נעם זיין קלאַגליד פון פחד
און ברענג עס צו מיין דערשראַקן בעט.

ווייסע כריזאנטעמעס

עין-כרם ליגט אין א וויג פון געשמעפטע גראז-דעקן.
א ווינטערטאג זינגט באכס א קאנטראמע.
פון ווייטן טראגט עמעצער ווייסע כריזאנטעמעס.

א בינמל ווייסע כריזאנטעמעס,
זיי זענען געגארמלט
מיט לאנגע, קרישמאלענע רעגן-בויגנס.

דער מענטש איז לענגער ווי גרעקאס רייטער,
לענגער ווי דער טרויער פון זיבן שפיטאל-מירן,
עס פלאטערט אין זיינע פינגער א בריוו,
א בויס, א גרינער מלאך, מיט א ריזיק-רונדיקן שאטן,
שושקעט אין אויערן אריין דעם ווינט פון שרעק,
און דער ווינט פאלט אין טאל אריין.

איבערמארגן וועלן די ווייסע כריזאנטעמעס
זיין טרויעריקער
פון די זיבן פארמאכטע שפיטאל-מירן.

עפּלבוים אָן עפּל

כ'ווייס נישט ווי אזוי ס'איז געשען,
אזוי פיל גאסן זענען מיר אנטקעגן געקומען,
מיר גוט-מאָרגן געזאָגט,
און עפעס אַ צעבראַכענער בוים, פון לעצטן שטורעם
איז געלעגן אומגעוואָרפן,
זיין צעקאַליעטשעמע ברוסט האָט געפרעפּלט:
קום, זע.

כ'האַב געזען זיינע כלומאַדערן צעריסן.
ווי רופּט מען דיך? — האָב איך געפרעגט.
עפּלבוים אָן עפּל — האָט ער געשאַקלט מיט זיין האַנט.

עפּלבוים אָן עפּל? !
ס'רחמנות-סטרוגעלע האָט אין מיר געטאָן אַ צאַפּל:
אזוי וועט מען אויך מיך רופן
ווען מיינע לידער וועלן שטאַרבן,
ווען איך וועל מער נישט זיין!

א רויטער פרימאָרגן

ס'איז נישט דער צאָרן וואָס גליט אין רויטן פרימאָרגן,
דאָס איז דער ווייַן וואָס ווערט פאַרגאַסן
ווען גאַט טרינקט לחיים צו זײַן נײַעס טאַג,
וואָס ער האָט אויסגעפאַרעמט.

דאָס איז ער, דער טאַג, וואָס קומט אויף מיין שוועל
און וואַרט ביז כ'שלים אויף מיין האַרץ
און ווייַז אים מיין מידבר
אין וועלכן ס'האָט אויפגעשפּראַצט
אַן איינציק גרעזל.

אַלע זאַמדן אין מיר ווערן גאַלד,
דער שוואַרצער באַרג — מיין אומעט —
ווערט אַ גלאַנציקער גראַניט,
רובינען איידעלע קרישלת אַפּ
די זון אויף מיין קאַפּ,
און כ'גיי אַ פּרעמדע
צו דעם אומבאַקאַנטן פּאַלאַר,
וואָס צייכנט מיין וועג
מיט חרטומים-שריפּט.

יאָר 1965

דורך אַ דיניטשקן זיפל האָט געזיפט
דער יונגער רעגן אין ירושלים,
ער האָט געוויינט.

ווער ווייס, פאַר וואָס די הימלען
זענען געווען אזוי מיט גרויע, לאַנגע בערד.

בלויז אַ פויגל האָט אַ קוויטש געמאַן,
אַ קליינער פויגל,
ער איז אַרויסגעפאַלן פון זײַן נעסט,
גענוי ווי די צאָלן : 1965.

עמען האָט געזאָגט : „אַ נאַם יאָר גייט“,
דערנאָך האָט אַ קרומער בוים פאַרלוירן אַ געלן בלאַט.
דאָס איז די ביימער-שריפט,
זי האָט בלויז אַדערן,
גענוי ווי מיין האַנט, ווען זי איז מיד.

מזל אלול

אן אשכול מיט טרויבן
וויגט זיך אין שאַטן,
איך בין אין דעם אשכול
אין גאַנצן געראַטן.

זאַפטיק און גרין
איז מיין טרויער געבליבן,
אַ שאַטן מיין ברעם,
אַ וואַלקנדל האַט זיך
אויף מיין הימל פאַרקליבן.

און צו מיר קומט דער אלול
אין שטיוול פון גאַלד,
זיין פנים — בראַנדז,
ווי שמשון הגיבור,
און ער האַט מיך האַלט,
איך גיי ווידער אַ יאָר אַריבער.

צוויי בלוילעכע קוואַלן
דערציילן מיין סוד
פאַר פייגל און שוואַנען.
איך ווויז אין די בערג
און חלום אין זיי,
כ'בין אויך אין זיי פאַראַנען.

מנין מזל גייט שלאָפן,
מנין מזל וואַכט אויף,
איך טו עם אין מיר פאַרשפינען.
און אפשר וועט ווער דערהערן מנין קול
אין אַ בלויען שמערן,
וואָס גייט אויף אין באַגינען.

גאַט איז מיט אונדז

אויף די נעגל
מיט די שפיצן-פינגער
זאלן מיר גיין,
ווייל גאַט איז מיט אונדז.

אונטער שמילקייטן
זאלן מיר זיך צודעקן,
ווייל גאַט איז מיט אונדז.

אונטער האַלכ-געבוירענע מאַרגנס
זאלן מיר אַרויסגיין מיטן שאַרף פון פאַרטאַגן
תהילים זאָגן
מיט אַלע ציפּרעסן-ביימער,
ווייל גאַט איז מיט אונדז.

אונדזערע ליפּן זאלן זיך זעטיקן
מיט דער שיינקייט פון עפּלבוים
ווען ער טראַגט זיין משא
אין אַ מאַנטל פון טוי,
ווייל גאַט איז מיט אונדז.

אז...

אז איך וועל וויסן
דאס דער אייביקער שלאָף איז געגרייט —
זאל ער זיך אויסשפרייטן
אונטערן שאַטן פון עץ הזית
וואָס געדענקט ימי משותלח.

אונטער אים, בני זנינע פים
וועט מיין אייביקער שלאָף זיך שלעפערן,
מלאכים אין שוועב וועלן מיך טראַגן צו אייביקער רו,
דער מלאך הדומה וועט מיך מאַכן פאַרגעסן
אין אלע מיניע לידער, חלומות,
נאָר דער שאַטן מיניער וועט טראַגן אין זיין האַנט
שטיקלעך לידער-צוימן
און זיי וועלן זיך לייגן אין איינעם מיט מיר
אין מיין ערדענעם בעט.

אין א קעסטעלע פון גלאז

מיט א גרינעם רעגן-בויגן
זיצט דער פרילינג אויף מיין קני.
מינע בענקשאפטן האבן זיך אינגעקארטשעט
ווי טויבן ווען זיי גייען שלאפן,
מינע אומעמן האט דער ווינט פארטראגן,
כ'ווייס נישט ווהיין.

אויפן גאלדענעם טעלער פון זון
וועל איך עסן מיין מאלצייט,
און אין קעסטעלע פון גלאז
וועט אריינקומען א רויטער שמעטערלינג,
ער וועט ברענגען דעם האניק-געטראנק פון אקאציעס
און ביידע וועלן מיר פלאטערן
אקעגן דער אייביקייט.

שמילקייט

אז די שמילקייט קומט אריין
בוקן זיך פאר איר די מירן
און די שויבן זינגען א זמר.

און וואס טו איך אליין
ווען ס'ווערט אין מיר די שמילקייט געבוירן?
ס'הארץ מינים ווערט שמיל,
די אויערן — ווייס-ווייס,
מינע הענט ווערן דין
און איך האלדו די שמילקייט.

מיר דאכט :

זי איז מיין קינד, אַקערשט געבוירן,
כ'בין ווידער מצמע, כ'וויל הערן א געזויין
פון נאָר וואָס געבוירן קינד,
כ'וועל מיין ברוסט אַנטבלויון
און האַרכן וואָך, צי עס קומט די מילך...

די ווייסע ווינדל וועט טאַנצן מיטן ווינט,
איך וועל זוכן אין אַ ספר אַ שיינעם נאַמען,
פייגל וועלן זינגען פאר מיין מיר,
דער בוים פון דרויסן וועט אַרײַנשיקן זײַן שאַטן,
די זון — אַ שמראַל,
און די ווייסע נאַכט פון ירושלים
וועט זײַן מיין גאַסט.

*

אזוי מיטבליען
ווי די אקאציעס,
ווי די מימאזעס,
ווי די טובעראזעס.
אזוי מיטבליען
מיטן פויגלס פלי
פון שפעטן אונט
ביז מארגן-גלי.

ווערן א וואסערפאל,
א יונגער בלויער קוואל,
שווימען אין טאג אריין
אין א גאנדאל פון לבנה-שיין.
וואקסן ווי א מאן-קאפ
ערגעץ אין א הויף,
הערן ווי גראז פליסטערט,
ווי עס זשומעט א בין
און ווערן א טראפן פארב
פון לויטערן בורשמיין.

שפיל מיר, מאַנדלבוים

א

שפיל מיר, מאַנדלבוים,
שפיל ווי אַ קלעזמער מיט דיין האַרפע
דאָס ליד פון שטאַרבנדיקן מאַג.
אַז דיין שטאַם וועט שטאַרבן
וועל איך פאַר דיר גענוי אַזוי שפילן
דאָס ליד פון פאַרגיין.

ב

די אַבל-לידער וואָס כ'האַב אַנגעזאַמלט
נאָך מיין מאַמעס טויט און נאָך מיין שוועסטערס טויט
קלאַנגן אין די חשוון-נעכט.
ווי זאַל איך זיך באַהאַלטן
פאַר דער אימה פון זייערע שאַטנס?
אויך זיי האָבן נישט געוואָסט
דאָס מיט איין מאָל וועלן זיי נישט זיין — —

ג

דער ציגאַבער-רוימער פּלעק
וואָס הענגט אויפן הימל
זעט אויס ווי די קראַנקע לונג
פון אַ שלאַפן מאַג,
פון יענע טעג ווען ס'האַט זיך אַראַפּגעלאָזט דער טרויער
אויף מיין געבוקטן קאַפּ.

ד

באגלייט מיך אהיים, מנין טרויער,
און מאך מיך שלאָפן הינטער דעם סאַמעט פון גנאָד
און לאָז מיך גלייבן, אַז ווען מנין טאָג וועט גיין צו ענד
וועט דער מלאך מיכאל אויף מנין שוועל
תפילה טאָג פאַר מיניע אויגן
וואָס ווילן טרינקען דאָס ליכט פון אייביקייט.

ה

כ'האַב געזען שטאַרבן אַ שעה.
די זיבן בערג פון הרי יהודה
האַבן זי געטראָגן אויף זייערע קעפ
מיט אַ גרינעם קרעפּ אינגעדעקט.

די שעה איז געווען מיניע,
טויזנט קרישמאַלענע שויבן האָט זי געהאַט,
און בני איר צוקאַפּנס מנין קרוין
האַט געלויכטן ווי גרינע פלעמלעך.

אינהאלט

7 ישעיהו שפיגל / ריקודה פאטאש און איר ליד

ווינט אויף קלאווישן

11 א ווינט ליד
12 אין מיין היים

שבת־מאָטיוון

13 א. בענקשאפט
14 ב. פאראַבלטע שבת־לייכטער
15 ליבע

אויצאָוו

16 א. סערענאָדע
17 ב. איך און די סקאלעס
18 ג. Grota Łokietka

19 זיבן ווונדער
20 פוילישער האַרבסט
21 איך בין אַ קינגין
22 גענדז
23 וויסער בעז
24 פינגווינען
25 מעמענטאָ מאַרי
26 ווען איך שפּאַציר
27 ליאָן טשענעי
28 חדר־גדיא

פון מיין קערשן־ציַיט

33 זכרונות
34 האַרבסט אין מיין שטעטל סקאלע
36 כ'בענק נאָך דיר, שניי
37 אַ תפילה
38 אָדע צו מיין טאַטנס אַכציק יאָר
42 מיין מאַמעס שידך

רעקוויעם פאר מיין ברודער מרדכי

- 44 א. א תהלים-צווייגל
 46 ב. רעקוויעם
 51 א געשפענסט פון א פידל
 52 באלאדע פון מיין טויטן זיידע
 54 א מחילה-געבעט צו באבע אסתר
 56 א ווינטער-פיינאזש
 58 א באן

צו אביביתא

- 60 א. מול ניסן
 62 ב. מוראשקעס
 64 ג. פון וואגען קומט א טאג ?
 65 ד. מיין קינד
 67 ה. אביביתאס טאגבוך

די שיסעלעך אייל

- 71 פון די ערשטע ליימענע שיסעלעך
 72 די לבנה גייט שלאפן
 73 אבליטעג
 76 די באלאדע פון הינדל חנהס תפילה
 79 מיין שוועסטער
 81 דיין מאלציט
 83 מינע טויטע חברטעס
 85 מיין ברודער אין געטא
 86 קדיש נאך מיין שוועסטער
 87 שמואל, מיין שוועסטערס מאן
 88 מיין שוועסטערס קינד
 89 אננא פראנק
 90 מאריאן
 92 דער הימל און דער ים אין בתים
 94 א תפילה פאר די מעברות

פון ירושלים

- 99 ירושלים
 100 פאר נאכט אין ירושלים
 102 גאט פון אברהם

תש"ח

- 104 א. דער שחר וויינט

105	ב. סנהדריה
106	ג. דרייצן טויערן
107	ד. שייך ג'ראח
108	ה. דיר-אַבר־טור
109	ו. בית-עולם פאַר געפּאַלענע
110	ז. עדי איז געבוירן
113	ירושלימער בעטלער
115	רחוב בית-אל
117	לבנה, לבנה פון ירושלים
119	פּרילינג אין די בערג
121	אין שאַטן פון קיקיון
123	אַ בוכאַרישע שול אין ירושלים
125	דער שטאַט-נאַר פון ירושלים
127	אסיפה פון מילבן
128	דער ירושלימער וועטער-נביא
130	מען בעט אויפן יורה
132	ערשטער רעגן
133	ירושלים שלאָפט
135	פּנרת זינגט צו ירושלים
137	דאָס מיידל פון עינ־השופּט
138	אויף די בערג פון יהודה
140	צוויי וואַסער-פּידלען — ירדן און פּנרת
141	צפת
142	דאָס בלויע ברונעמל פון צפת
143	רחלס בריוו
144	פּאַסטאָראַלע בנים ירדן

די שריפט פון פּנען

149	עס זינגען צו מיר
150	אַדם הראשונס שטרויענע שייך
152	אַ רויטער אַקוואַרעל
154	מזל אייר
155	מזל סיון
156	פּנענער דיכטונג
158	עשתורת
159	מעסאַפּאַטאַמישע האַרפע
160	דער פעכער פון אַבר־בוק
162	בבלישע געטער
		ביבלישע מאַטיוון
163	א. קינס טויט

- 165 ב. תובל־קין .
 167 ג. הגר .

א פסח־הגדה

- 169 א. הא להמא עניא
 170 ב. קרע לנו את הים
 171 ג. ליד צו דער הגדה

וויסער צוויט פון איינזאמקייטן

- 175 דער תהילים פון חלומות
 176 אנאנים .
 177 נאזו .
 178 א שפיגל
 180 א קרומע נאכט
 181 טרויער .
 182 ראשעל האט געזאגט
 183 הייליקייטן
 184 די באַלדע פון א שמעטערלינג
 186 צו א מימאזע
 187 זיבן יאר נאך מיין הונטס טויט
 188 וואַלקן־שפיגל
 189 אַקטאַבער
 190 דאָס וויגליד .
 191 נאַסטאַלגיע־טעפּעך .
 194 דער וויסער נס
 197 איינזאמער ניגון
 198 שטומער מאַרגן
 199 אַ צוואַה פון אַ פאַרגעלטן בלאַט
 200 האַרבסט אין די בערג .
 201 מיין געמאַלטער פאַרטרעט
 202 דאָס אויג פון טאַג .
 203 מה טובו אוהליך יעקב .
 205 האַט אַ ליד אַ היים
 206 טייכן
 207 מעבל־קאַריקאַטורן .
 209 פידלען פון פּרילינג
 210 מי־די־טיראַמבן .
 212 געזאַלטער פּרילינג
 214 געקרוינטער פּרילינג
 216 אַ יוני־נאַכט אין 1959 .
 217 יוני, גיי נישט אַוועק .
 218 אין תמוז

220	ברושים
222	ברויט
223	אָז פּייגל זענען פאַרליבט
224	אָדע צו אַ מאַנדלבוים
225	פּריד צו דײַנע שוועלן
228	ברכי נפשי

אין מיין פּרדעם

233	עלזע לאַסקער-שילער
234	פונעם יאָריד
235	מאַניש פון ירושלים
238	ישראל שטערן
239	אַ גר-תמיד פאַר הערשעלע
241	דער גולם קומט צו גאַסט
242	אַ וואָגן מיט געשטאַרבנע בלעטער
243	תמוז
245	שפעטזומער
247	א. לעיעלעס
249	אַ גרויער הירש מיט הערנער
250	מדרש איציק
252	דער מאַן פון גרויסע קאַנטינענטן
255	איידלשטיינער
256	דיין קעניגרייך
257	קריונג
258	איכה-מעלאָדי
259	די גרויסע זון
260	אונטער די פליגל פון אַ טויב
261	אין בית-דגון
262	ישעיהו שפיגל
263	פּייגל-אָווערטורע
264	שאַגאַלס ייד מיט דער גרינער באַרד
265	לידער פאַר חיים סוטין
267	למנצח צו די בילדער פון אַרדון
269	יעווטושענקאָ

שמעט

273	אַטען
274	אַ נאַכט אין לאַנדאָן
275	נאַטרעדאַם דע פאַרי
277	מענדעלע מוכר ספרים אין גענף
279	גאַט אין אַמעריקע

280	אין סאבוועי
281	ניו־יאָרק
283	מאַנהעטן אין אָונט
285	אַמעריקאַנער טונעלן
287	פילאָדעלפיער מימאָזעס אין מעיפלווד
288	יוני אין פילאָדעלפיע
291	מיין בענקשאַפּט צו ישראל

אַקאָרדן

295	אַ געבעט סוף זומער
296	האַרבסט 1963
297	דאָס דריטע אויג
298	מיין בעט
299	גלעזער
300	מיין שאַפּע
301	ווייסע יונגע פערד
302	אַ הירשן־לוויה
303	אינדזלען פון אומרו
304	וואָס האָב איך אים געטאָן, דעם נאָועמבער ?
305	אַ מאָרגן אָן זון
306	גרינע באַלקאַנען
307	זון־פאַרגיין אין ערד
308	נימרוֹד
309	דער מאָרד
310	נאַקעטער טויט
311	דער טויטער ים
313	כ׳האַב נישט ליב די פינצטערניש
314	אין שטורעם
315	ווייסע כריזאַנטעמעס
316	עפּלבוים אָן עפל
317	אַ רויטער פרימאַרגן
318	יאָר 1965
319	מזל אלול
321	גאַט איז מיט אונדז
322	אַז...
323	אין אַ קעסטעלע פון גלאָז
324	שטילקייט
325	אַזוי מיטבלען
326	שפּיל מיר, מאַנדלבוים

דערשינענע ביכער פון ריקודה פאָטאַש

ווינט אויף קלאַווישן

לידער

לאַדזש, 1934

פון קדרון־טאַל

לידער

פאַרלאַג משה עובד, לאַנדאָן, 1952

מולד איבער תּמנע

לידער

הוצאת ספרי תּרשיש, ירושלים, תּש״ך — 1960

לידער

יידישער ליטעראַטן און זשורנאַליסטן פאַראיין

תּל־אביב, 1967

אין מאַנוסקריפּט

לידער און פּאַעמעס

געשטאַלטן פון ירושלים (דערציילונגען)

